

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหา
ความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

รังสียา ดวงจินดา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

**THE DEVELOPMENT OF CONFLICT PROBLEM SOLVING
SKILL ENHANCEMENT PROGRAM THROUGH CASE
STUDY FOR MATTHAYOMSUKSA 4 STUDENTS**

RANGSIYA DOUNGJINDA

**A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements
for Master of Education in Curriculum and Instruction
Academic 2018**

Copyright of Bansomdejchaopraya Rajabhat University

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหา ความขัดแย้ง ด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ผู้วิจัย	รังลียา ดวงจินดา
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.วิโพภรณ์ วัฒนานิมิตกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์สุภรณ์ ลิ้มบริบูรณ์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรและ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาและเวลา การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่า ก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

Title	The Development of Conflict Problem Solving Skill Enhancement Program through Case Study for Matthayomsuksa 4 Students
Author	Rangsiya Doungjinda
Program	Curriculum and Instruction
Major Advisor	Associate Professor Dr. Wirot Wattananimitgul
Co-advisor	Associate Professor Suporn Limboribun
Academic Year	2018

ABSTRACT

The purposes of this quasi-experimental research were 1) to develop conflict problem solving skill enhancement program through case study for Matthayomsuksa 4 Students 2) to compare students' conflict problem solving skill between pretest and posttest results and 3) to study the students' satisfaction towards the developed program through case study. The sample included 35 Matthayomsuksa 4 students from Saint Peter School, Thonburi, Bangkok. The research instruments involved 1) lesson plans 2) tests of conflict problem solving skill and 3) questionnaire. Data were collected in the 1st semester of academic year 2014 and were statistically analyzed by percentage, mean, standard deviation and t-test.

The findings revealed as follows.

1. The quality of the developed program was found at the highest level. It delineated 4 components, i.e., principles, objectives, contents and time, instruction, medias and learning sources and measurement and evaluation.

2. The students' conflict problem solving skill after implementing the program was higher than that before the experiment at significance level 0.01.

3. The students' satisfaction towards the developed program was found at the high level.

Keywords: Program Development, Conflict Problem Solving Skill

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีได้ ด้วยผู้วิจัยได้รับความเมตตาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิโพทธิ์ วัฒนานิมิตกุล และรองศาสตราจารย์สุภรณ์ ลีมบริบูรณ์ ที่ให้คำแนะนำ เสียสละเวลาอันมีค่าตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ คณะครูและนักเรียน โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ธนบุรีที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณบุคคลในครอบครัวของผู้วิจัยทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ผู้วิจัยมีความตั้งใจจะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำวิจัยในครั้งนี้ไปใช้สนับสนุน ช่วยเหลือ โดยใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษ และสังคมส่วนรวมอย่างจริงจัง เช่นเดียวกับที่ทุกท่านได้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยแล้วเช่นกัน

รังสิยา ดวงจินดา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	9
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร.....	14
การพัฒนาหลักสูตร.....	38
ปรัชญาการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตร.....	46
จิตวิทยาการเรียนรู้กับการพัฒนาหลักสูตร.....	48
ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง.....	57
กรณีตัวอย่าง.....	75
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี.....	80
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	81

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	85
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	85
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร.....	87
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร.....	92
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร.....	98
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	100
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	100
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร.....	101
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร.....	102
ตอนที่ 4 ผลการประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร.....	107
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	109
สรุปผลการวิจัย.....	109
อภิปรายผล.....	110
ข้อเสนอแนะ.....	113
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	120
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	120
ภาคผนวก ข หนังสือราชการ.....	122
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ.....	126
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	134
ภาคผนวก จ แบบตอบรับและบทความวิจัย.....	225
ภาคผนวก ฉ วุฒิบัตรผลการสอบภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ CEFR.....	239
ประวัติผู้วิจัย	241

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สังเคราะห์ชั้นการสอนในหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหา ความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง 5 ขั้นตอน.....	57
2	การดำเนินงานขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	86
3	การดำเนินงานขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร.....	90
4	แบบแผนการทดลอง.....	95
5	การดำเนินงานขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร.....	98
6	การดำเนินงานขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร.....	99
7	จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง.....	103
8	ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถ ในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง.....	103
9	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้าง ความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง.....	104
10	ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถ ในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง.....	127
11	ผลการประเมินความสอดคล้อง(IOC)ขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตร.....	130
12	ผลการประเมินความสอดคล้อง(IOC)ของแบบทดสอบวัดความสามารถ ในการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง.....	132
13	ผลการวิเคราะห์ความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบทดสอบ วัดความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง.....	133

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร.....	8

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความคิดและการพัฒนาความสามารถในการคิดเป็นประเด็นที่แวดวงการศึกษาให้ความสำคัญมาเป็นเวลายาวนาน สำหรับวงการศึกษไทยได้มีความเคลื่อนไหวในเรื่องของการพัฒนาทักษะการคิดมาเป็นเวลานานหลายปี ซึ่งปรากฏแนวความคิดเรื่องการสอนให้คิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ที่ปรากฏอยู่ในความมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาหลายฉบับและหลายระดับ นับตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษาเรื่อยมา สืบเนื่องถึงบริบทของกระแสความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคข้อมูลข่าวสาร และสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ในปัจจุบันที่ทำให้โลกเกิดสภาวะไร้พรมแดน ผู้ที่สามารถบริโภคความรู้และความคิดได้อย่างชาญฉลาดจึงสามารถประยุกต์ใช้และปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 หมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการพัฒนาความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ (2545 – 2559) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดไว้ในจุดประสงค์ของแผนว่า “สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรม โดยมีเป้าหมายที่คนไทยทุกคนมีทักษะและกระบวนการคิด การวิเคราะห์และการแก้ปัญหา มีความใฝ่รู้และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องเต็มตามศักยภาพ” ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ

โดยเฉพาะความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง สังคมได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น โดยการนำความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้มีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยประเมินถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาทั้งต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันจากกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง กระบวนการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการส่งเสริมสัมพันธภาพอันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.6)

ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นในองค์การสังคมทั่วไปหรือประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้ รวมทั้งในประเทศไทยต่างก็เต็มไปด้วยความขัดแย้งซึ่งอาจจะเป็นความขัดแย้งระหว่างนักปกครองด้วยกัน นักปกครองกับประชาชน สมาชิกในครอบครัว องค์การกับองค์การ องค์การกับบุคลากร ประเทศกับประเทศ ฯลฯความขัดแย้งดังกล่าวอาจเกิดจากความต้องการอำนาจ การขัดผลประโยชน์ซึ่งกันและกันซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจและจิตวิทยาในอดีตนั้น (ก่อน ค.ศ. 1940) ถือกันว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องเลวร้ายที่ควรหลีกเลี่ยง คนที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งคือคนที่ชอบสร้างความเดือดร้อนและเป็นคนไม่ดีขององค์การ ต่อมาใน ค.ศ. 1950 นักพฤติกรรมศาสตร์ได้เริ่มศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความขัดแย้ง จนกระทั่ง ค.ศ. 1970 ก็ได้บทสรุปว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับองค์การเพราะว่าในปัจจุบันนี้มีมนุษย์อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (Kathman & Kathman, 1990 อ้างถึงในผ่องพรรณ ลวนานนท์, 2549)

ความขัดแย้งในสังคมมีสาเหตุ และมีลักษณะอย่างที่เกิดมาเบื้องต้นเกิดขึ้นได้อย่างไร มีข้อสังเกตว่า ทุกสังคมย่อมหลีกเลี่ยงความขัดแย้งไม่ได้ ความขัดแย้งในสังคมจึงเป็นเรื่องปกติเป็นแต่เพียงว่าความขัดแย้งดังกล่าวยังสามารถหาข้อยุติได้ ในกรอบของกลไกที่มีอยู่สังคมนั้นก็สามารถดำเนินต่อไปหรือตราบเทาที่ปัญหาความขัดแย้งอยู่ในสัดส่วนที่ไม่แผ่กระจายไปทั่วทั้งสังคม จนหาวิธีการหรือกลไกเพื่อยุติความขัดแย้งไม่ได้ สังคมนั้นก็สามารถดำเนินต่อไป โดยในภาพรวมจะถือได้ว่าสังคมนั้นยังอยู่ได้อย่างมีความสมานฉันท์ แต่เมื่อใดก็ตามที่ความขัดแย้งถึงจุดที่ไม่สามารถจะแก้ไขเยียวยาได้ ทางเลือกของสังคมก็จะถูกจำกัดลง โดยมีทางออกอยู่สองทางคือ การพยายามแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธี ด้วยการเจรจาหรือไกล่เกลี่ย หรือมิฉะนั้นก็คงต้องแก้ไขความขัดแย้งด้วยการใช้กำลังหรือความรุนแรง ผลที่ออกมาก็คือ การที่ฝ่ายหนึ่งชนะ อีกฝ่ายหนึ่งพ่ายแพ้ ผู้ชนะก็จะ

สร้างระเบียบการเมืองขึ้นมาใหม่ และถ้าเป็นกรณีที่ไม่สามารถจะเอาชนะกันได้ ก็อาจจะถึงกับแตกแยกออกเป็น 2 ส่วน หรือ 3 ส่วน ของหน่วยชุมชนหรือหน่วยการเมืองใหม่แล้วแต่กรณี (ลิขิต ชีรเวคิน, 2556)

อีกทั้งในปัจจุบันมีหลายเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนไทยจำนวนมากขาดทักษะการแก้ปัญหาชีวิต พิจารณาจากเหตุการณ์ตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือผลงานวิจัย อาทิเด็กวัยรุ่นผิดหวังในความรักหาทางออกโดยการยิงตัวตายหรือกระโดดตึกตายเด็กมัธยมปลายฆ่าตัวตาย เพราะไม่ได้เรียนในคณะที่คาดหวังไว้ ฯลฯ โครงการ Child Watch โดยสถาบันรามจิตติได้สรุปสถานการณ์เด็กไทยด้านต่าง ๆ ไว้ในช่วงปี 2548-2549 ด้านภาวะสุขภาพจิตของเด็กไทย พบว่าเยาวชนอายุต่ำกว่า 25 ปี พยายามฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้นจาก 30 เป็น 40 คนต่อแสนคน หรือคิดเป็นจำนวนเยาวชนที่พยายามฆ่าตัวตายปีละ 7,800 คน หรือเฉลี่ยวันละ 21 คน และที่ฆ่าตัวตายสำเร็จปีละ 800 คน หรือเฉลี่ยวันละ 2 คน ซึ่งกรมสุขภาพจิตได้อธิบายสาเหตุการฆ่าตัวตายว่าเกิดจากอาการซึมเศร้าซึ่งมาจากความวิตกกังวลและไม่สามารถจัดการกับปัญหาตนเองได้ การวิจัยของนักจิตวิทยาพบว่า ทักษะการแก้ปัญหาของเด็กจะพัฒนาขึ้นตามอายุ โดยเด็กอายุ 3 ขวบ เริ่มมีพัฒนาการด้านนี้แล้ว ขึ้นกับว่าระหว่างที่เด็กเจริญเติบโตนั้น มีปัจจัยใดบ้างที่เข้ามาเป็นอุปสรรคในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา อาทิ เด็กอาจมีความจำกัดในเรื่องของความมุ่งมั่นตั้งใจ ขาดความอดทนในการบรรลุเป้าหมายการเอาชนะปัญหา และขาดความเข้าใจปัญหาในเชิงเหตุผล ในขณะที่สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา ไม่ได้มีความเข้าใจและมีวิธีการพัฒนาทักษะของเด็กในการแก้ปัญหาตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ม.ป.ป.)

จากเหตุผลดังกล่าว การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจึงเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาในปัจจุบัน ที่จะช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจและเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตให้ตนเองได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นผู้เรียนจะต้องรู้จักพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยรู้จักการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา สามารถเผชิญสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในชีวิตประจำวันได้ โดยเรียนรู้วิธีการที่หลากหลาย เรียนรู้จากข้อมูลข่าวสาร กรณีตัวอย่าง เรื่องจริงทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งเป็นความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและจำเป็นจะต้องแสวงหาความรู้ตลอดเวลา แต่ทั้งนี้ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนแต่ละคนย่อมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์ สติปัญญาและการสนใจในการคิดแก้ปัญหา เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีมากมายและหลายลักษณะ แต่ทั้งนี้ผู้แก้ปัญหาจะต้องเลือกวิธีการที่มีความเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของตน โดยให้สอดคล้องกับลักษณะของปัญหา บริบทของปัญหา ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องด้วย

ดังนั้นการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบกรณีตัวอย่างของคริสโตเฟอร์ ซี แลงเดล (Christopher C Langdell) ที่ฝึกให้นักเรียนได้วิเคราะห์ วิเคราะห์นำไปสู่การตัดสินใจสรุปปัญหาภายในทีม กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้สมาชิกเกิดความมี วินัยในตนเอง และ ยังส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา (สมพงษ์ จิตระดับ, 2530, น.24 อ้างถึงในพระราชพล โอพาศรี, 2552, น.2) นอกจากนี้การสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบกรณีตัวอย่างยังช่วยเปลี่ยนแปลงบทบาทของครู จากผู้สอนมาเป็นผู้กระตุ้นนักเรียนให้ใช้ความคิดและมีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด จากการแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน วิธีการนี้ทำให้นักเรียนทราบถึงความถูกต้องหรือแตกต่างกับนักเรียนคนอื่นๆอย่างไร(ชูศักดิ์ สิงห์อุดร, 2532, น.4อ้างถึงในพระราชพล โอพาศรี, 2552, น.2) การมีปฏิสัมพันธ์กันและการให้ความร่วมมือกัน ก่อให้เกิดความมีวินัยในตนเองในขณะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง เพราะการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบกรณีตัวอย่างเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้โดยให้ผู้เรียนพยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ตามลำดับขั้นตอน โดยใช้กรอบด้านกระบวนการที่ใช้ในการคิด คือ ทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหาโดยใช้กรณีตัวอย่าง มีการรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมหรือมีส่วนที่ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งหลักสูตรนี้กำหนดไว้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักอภิปราย ถกเถียง คิดวิเคราะห์ตัดสินใจจากเหตุผลและการให้แนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้กระบวนการกลุ่มแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการแก้ปัญหาความขัดแย้ง 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ขั้นที่ 3 เสนอแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย ขั้นที่ 4 เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ขั้นที่ 5 วางแผนดำเนินการแก้ปัญหา ขั้นที่ 6 ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา เมื่อจบหลักสูตรนี้แล้วผู้เรียนควรมีความรู้ และทักษะการคิด สามารถใช้วิถีทางแห่งปัญญาในการพิจารณาตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างดียิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตร

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 70 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 35 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้กรณีตัวอย่าง
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งและความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง

เนื้อหาของหลักสูตร

หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง เนื้อหาประกอบด้วยการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ คลิปวิดีโอ ภาพยนตร์ บทความข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ ปัญหาความขัดแย้งทางสังคม และปัญหาความขัดแย้งทางสิ่งแวดล้อม

ระยะเวลาที่ศึกษา

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 16 ชั่วโมงโดยใช้ชั่วโมงเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา
พื้นฐาน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา สามารถนำหลักสูตรไปใช้ หรือประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความคิดแก้ปัญหาความขัดแย้ง
3. นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรอบคอบ ใช้เหตุผลในการตัดสินใจได้อย่างสมเหตุสมผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการจัดทำหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยกรณีตัวอย่าง ประกอบด้วยขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง หมายถึง มวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อเสริมหลักสูตรเดิม ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาและเวลา การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) นำเสนอกรณีตัวอย่าง 2) ศึกษากรณีตัวอย่าง 3) อภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ 4) อภิปรายคำตอบ 5) สรุปปัญหาและวิธีแก้ปัญหของผู้เรียน

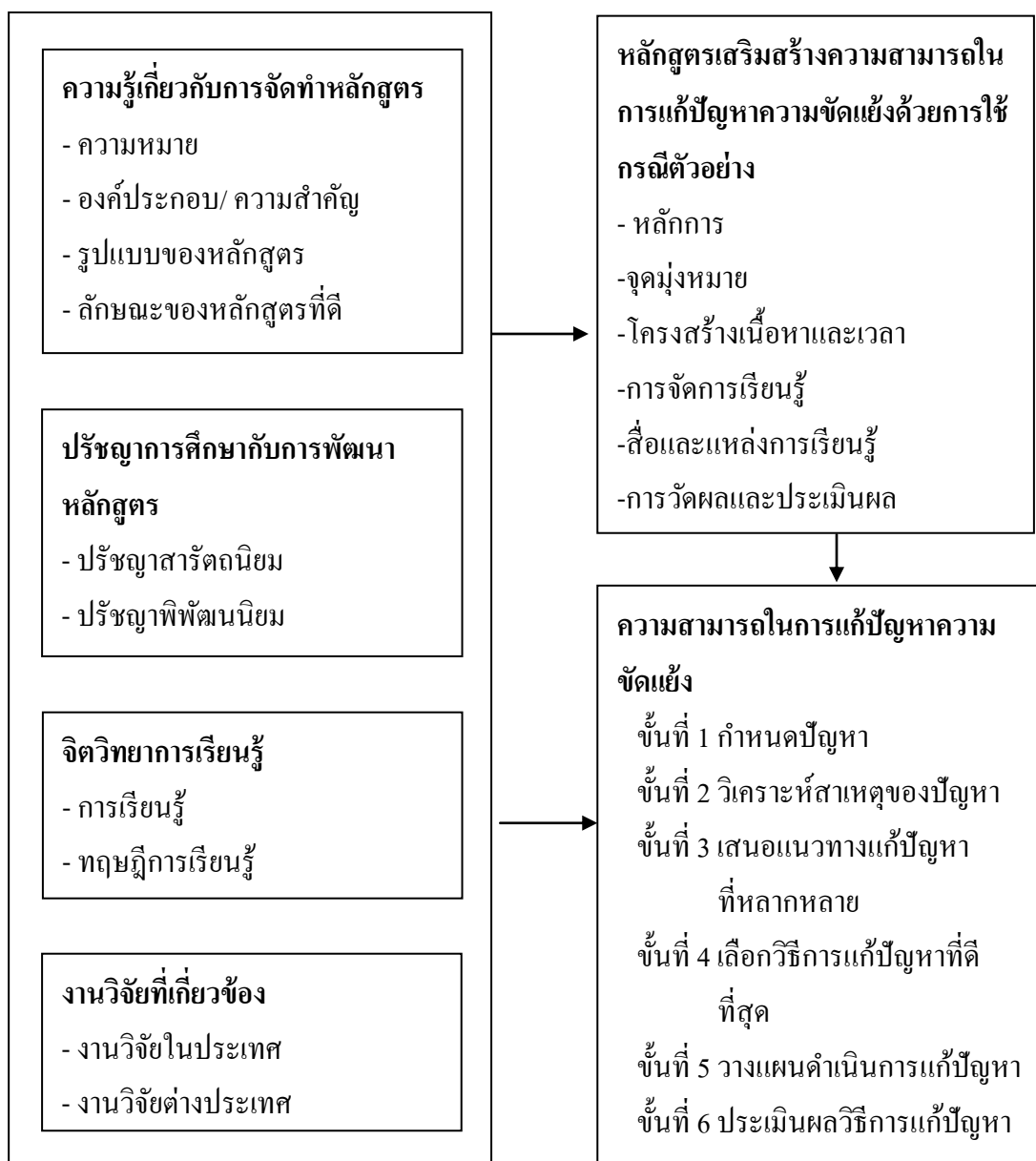
ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างมีสติและรอบคอบ โดยเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีหลากหลาย ได้แก่ ประนีประนอม การหลีกเลี่ยง การปรองดอง การแข่งขัน การบังคับ การร่วมมือกัน การใช้บุคคลที่สาม ผ่านกระบวนการคิดแก้ปัญหาความขัดแย้ง 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา คือ สามารถบอกปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่กำหนดได้ ขั้นที่ 2 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา คือ สามารถในการระบุสาเหตุของปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ขั้นที่ 3 เสนอแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย คือ สามารถเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย ขั้นที่ 4 เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด คือ สามารถเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ขั้นที่ 5 วางแผนดำเนินการแก้ปัญหา คือ สามารถวางแผนดำเนินการแก้ปัญหาจากแนวทางแก้ปัญหาที่เลือก ขั้นที่ 6 ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา คือ สามารถบอกผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ได้นำเสนอไป

การใช้กรณีตัวอย่าง หมายถึง ประสบการณ์ กิจกรรม เนื้อหาสาระ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยนำเนื้อหาสาระเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ ปัญหาความขัดแย้งทางสังคมและปัญหาความขัดแย้งทางสิ่งแวดล้อม จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ คลิปวิดีโอ ภาพยนตร์ บทความ และข่าวสาร ใช้สอนโดยมุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น

ความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง หมายถึง ความรู้สึกรักของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในด้านเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

กรอบความคิดในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยการ ใช้กรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการตามกรอบความคิดในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทางประกอบการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร
3. การพัฒนาหลักสูตร
4. ปรัชญาการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตร
5. จิตวิทยาการเรียนรู้กับการพัฒนาหลักสูตร
6. ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง
7. กรณีตัวอย่าง
8. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่พัฒนาขึ้นโดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 80 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ประกอบด้วย

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

- 3) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- 4) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
- 5) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 6) เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีสติปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

- 1) มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) มีความรู้ความสามารถในการสื่อสารการคิดการแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
- 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย
- 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- 6) มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสารเป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2) ความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

- 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 2) ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) มีวินัย
- 4) ใฝ่เรียนรู้
- 5) อยู่อย่างพอเพียง
- 6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- 7) รักความเป็นไทย
- 8) มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ดังนี้

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5) สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6) ศิลปะ
- 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8) ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุถึงที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาวิเคราะห์สรุปและใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร

1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของสังคมปัจจุบันและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จึงมีนักวิชาการทางการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักสูตรที่แตกต่างกัน ดังนี้

วิโพธิ์ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.10) หลักสูตร คือ “เอกสารที่บรรจุแผนงานหรือโครงการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ เจตคติและพฤติกรรมต่าง ๆ อันเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของสังคมนั้น ๆ อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้แผนงานหรือโครงการนั้น ๆ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สมบูรณ์ ได้แก่ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียนมีแนวทางดำเนินงานที่เป็นระบบและสามารถปฏิบัติได้จริงโดยส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สามารถวัดผลและประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ๆ ได้”

ศิริธีร์ งามประจบ (2548, น.11) หลักสูตร คือ เอกสารซึ่งเป็นแผนแม่บทที่จัดทำขึ้นในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

นิรมล ศตวุฒิ (2551, น.3) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรได้เป็น 2 แนวทางคือ

1) หลักสูตรเป็นที่รวมของเนื้อหาวิชาที่วางแผนไว้ในแง่นี้ หลักสูตร หมายถึงรายวิชาที่ออกแบบไว้สำหรับสอนผู้เรียนซึ่งเนื้อหาจะมีทั้งเนื้อหาที่เป็นความรู้ เป็นกระบวนการและเป็นทักษะ โดยเน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเนื้อหาและมีการวัดผลหลังการสอน ส่วนวิธีการสอนอาจจะไม่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ดังนั้นความหมายของหลักสูตรในแง่นี้เป็นความหมายอย่างแคบเพราะคุณค่าของประสบการณ์จะไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และหลักสูตรในความหมายนี้มีลักษณะคงที่ (static) ไม่เคลื่อนไหว

2) หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่สถานศึกษาเป็นผู้นำทางให้เกิดการเรียนรู้หลักสูตรในความหมายนี้ครอบคลุมถึงประสบการณ์ทั้งหมดที่สถานศึกษารับผิดชอบจัดเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะประสบการณ์นั้นจะเป็นส่วนหนึ่งของแผนที่เขียนไว้หรือไม่ก็ตาม ในแง่นี้หลักสูตรจะประกอบด้วยทั้งเนื้อหาความรู้และประสบการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา แม้ว่าประสบการณ์นั้นจะไม่ได้วางแผนไว้ก่อนในเอกสารหลักสูตร ซึ่งเรียกว่าเป็นหลักสูตรซ่อนเร้น หรือหลักสูตรแอบแฝง(hidden curriculum)เช่นการสอนให้นักเรียนรู้จักเข้าแถวตามลำดับการมาก่อนหลังเวลาซื้อของ การสอนให้พูดคำสุภาพกับเพื่อนเป็นต้น ความหมายของหลักสูตรในแง่นี้เป็นความหมายในลักษณะกว้างและมีลักษณะเคลื่อนไหว เป็นพลวัต (dynamic)ครอบคลุมถึงการเตรียมผู้เรียนให้มีความรู้และประสบการณ์สำหรับการประกอบอาชีพ และมีพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับในสังคม

ชั้นยพร บุษปฤกษ์ (2554, น. 23) หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้นหรือได้กำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา ด้านเจตคติรวมทั้งคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

สินีนานู ทองวัฒนา (2555,น. 7) หลักสูตร หมายถึง ความรู้และประมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาและคุณลักษณะตามความมุ่งหมายที่ต้องการ ซึ่งมีลักษณะเป็นแผนโครงการที่ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมต่างๆการวัดประเมินผล และการจัดการเรียนการสอน

เซย์เลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1935 , p.69 อ้างถึงในบุญเลี้ยง ทุมทอง, 2554, น. 7)ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า เป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดหมายที่วางไว้ โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

นิกลีย์และอีแวนส์ (Neagley & Evans, 1967, p. 2 อ้างถึงใน บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2554, น. 6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า คือประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดเพื่อช่วยให้นักเรียนได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามความสามารถของนักเรียน

วิลเลอร์ (Wheeler, 1974, p.11 อ้างถึงใน วิโพภุทธิ์ วัฒนานิมิตกุล, 2548, น.8) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า เป็นมวลประสบการณ์เรียนรู้ซึ่งโรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน

เฮนเซน (Hensen, 1995, p.8 อ้างถึงในสินีนานู ทองวัฒนา,2555, น.7) กล่าวถึงความหมายหลักสูตรว่า เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนวางแผนไว้เพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้เกิดความรู้

โพสเนอร์ (Posner, 1995, p.5 อ้างถึงในอดิศักดิ์ สิงห์สีโว, 2549, น.16) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า คือ เนื้อหาสาระ หรือวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนมีหน้าที่จะต้องจัดให้นักเรียนเป็นกลุ่มของยุทธศาสตร์การสอนที่ครูวางแผนจะใช้สอนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

โอลิวา (Oliva, 1997, p.4 อ้างถึงในอดิศักดิ์ สิงห์สีโว, 2549, น.16) หลักสูตรคือสิ่งที่ใช้สอนในโรงเรียนชุดวิชาที่เรียน เนื้อหา โปรแกรมการเรียน ชุดของอุปกรณ์การเรียนการสอน ลำดับของกระบวนการวิชา จุดประสงค์ที่จะนำไปปฏิบัติ กระบวนการที่ศึกษา ทุกสิ่งทุกอย่างที่ดำเนินการภายในโรงเรียน รวมทั้งกิจกรรมนอกห้องเรียน

จากการศึกษาความหมายของหลักสูตรของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึง เอกสารที่บรรจุแผนงานหรือโครงการซึ่งเป็นมวลประสบการณ์ ที่จัดทำขึ้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้โดยมีโรงเรียนรับผิดชอบ

2 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษา การที่จะทราบว่าการศึกษาในระดับต่างๆ จะดีหรือไม่ดี สามารถศึกษาได้จากหลักสูตรการศึกษาในระดับนั้น ๆ หลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่คอยกำหนดทิศทางให้การเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา จึงมีนักการศึกษาได้สรุปให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของหลักสูตรต่อการศึกษาไว้ดังนี้

ฉันท ชาติทอง (2550, น.9) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา 3 ระดับ คือ 1) ระดับประเทศ เป็นการชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดการศึกษาโดยภาพรวม และเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มสัมพันธกับการจัดการศึกษาในอนาคต 2) ระดับสถานศึกษา ซึ่งนับได้ว่าหลักสูตรเป็นหัวใจและจุดเด่นของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้นๆ และ 3) ระดับห้องเรียนซึ่งมีความสำคัญต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อจัดการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียน โดยตรง โดยมีรายละเอียดและมีเอกสารประกอบที่กำหนดแนวทางว่าจะสอนใคร เรื่องใด เพื่ออะไร

ดุสิต บุญส่ง (2550, น.18) หลักสูตรเป็นเครื่องมือในการกำหนดจุดหมายของการศึกษา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ

ศิริวรรณ คุ่มบ้าน (2550, น.11)หลักสูตรจะต้องมีการวางแผนขึ้น โดยต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ นอกจากนี้หลักสูตรยังมีความสำคัญเปรียบเสมือนเครื่องชี้ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติให้เหมาะสมตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.13-14) สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้เป็นข้อๆ ดังนี้

- 1) หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายของเมืองให้มีคุณภาพ
- 2) หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
- 3) หลักสูตรเป็น โครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
- 4) ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะให้แนวปฏิบัติแก่ครู
- 5) หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญของสังคมและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 6) หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง
- 7) หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม
- 8) หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าวิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปได้ด้วยความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร
- 9) หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร
- 10) หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

นฤมล จูประเสริฐ (2552, น. 20) หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าจะจัดการศึกษาไปในทิศทางใด ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติของครูและผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander,1981, p.5อ้างถึงในสิริวรรณ คุ่มบ้าน, 2550, น. 10)กล่าวว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนการเดินทางและตารางที่ยืดหยุ่นได้ในการดำเนินการศึกษา หลักสูตรจะถูกสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาและวิชาการทางด้านการศึกษาระดับชั้นต่าง ๆรวมอยู่ด้วย

จากการศึกษาความสำคัญของหลักสูตรของนักการศึกษาที่กล่าวไว้ พอสรุปได้ดังนี้ หลักสูตรมีความสำคัญในการจัดการศึกษา คือ 1) หลักสูตรเป็นสิ่งที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา กำหนดเนื้อหาวิชาและกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา 2) หลักสูตรเป็นแนวทางการปฏิบัติของครูและผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาให้เหมาะสมตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

3 องค์ประกอบของหลักสูตร

วิโพธฐ์ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.17) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วนดังนี้

- 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 2) เนื้อหาวิชา และประสบการณ์การเรียนรู้
- 3) การนำหลักสูตรไปใช้
- 4) การประเมินผล

สิริธีร์ งามประจบ (2548, น. 13) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรได้ว่าหลักสูตรควรมีองค์ประกอบดังนี้ คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรม และการวัดผลประเมินผล

นิรมล ศตวุฒิ (2551, น.9) ได้กำหนดรายละเอียดของหลักสูตรประกอบด้วย

1) หลักการ เป็นเป้าหมายปลายทางของหลักสูตรนั้น จะบอกให้รู้ว่าหลักสูตรนั้นๆ จัดขึ้นเพื่ออะไร ซึ่งจะกำหนดไว้ในลักษณะเชิงปรัชญาของหลักสูตร

2) จุดมุ่งหมาย แสดงความคาดหวังของหลักสูตรว่าผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนี้แล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไร

3) จุดมุ่งหมายเฉพาะ หรือจุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชาและรายวิชาระบุเฉพาะเจาะจงถึงคุณลักษณะของผู้เรียนเมื่อเรียนจบแต่ละกลุ่มวิชา และแต่ละรายวิชา

4) โครงสร้างของหลักสูตร แสดงภาพรวมของทั้งหลักสูตรว่าได้จัดเนื้อหาและประสบการณ์ของหลักสูตรในลักษณะใด สัดส่วนของเนื้อหาและประสบการณ์ที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นอย่างไร ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนแสดงการแบ่งเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละเนื้อหาความรู้ และประสบการณ์การเรียนรู้ และเวลาโดยรวมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร

5) เนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วย ขอบเขตเนื้อหาความรู้ที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการได้ลงมือทำหรือปฏิบัติ และกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นแนวทางหรือวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้เนื้อหาและประสบการณ์ต่างๆ

6) การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยแนวทางหรือวิธีการ วัดผลและประเมินผลว่าผู้เรียนได้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์รายวิชา จุดประสงค์กลุ่มวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วหรือยัง รวมถึงระยะเวลาการประเมินผล

7) แนวทางการใช้หลักสูตร ให้คำแนะนำแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรให้ใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.15-16) จำแนกองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร คือ

1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims)

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้ที่จะผ่านหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษาแก่เด็ก ช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรมตลอดจนใช้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการประเมินผล

จุดมุ่งหมายของการศึกษามีอยู่หลายระดับ ได้แก่ จุดมุ่งหมายระดับหลักสูตรซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่บอกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรู้เป้าหมายของหลักสูตรนั้นๆ จุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชาแต่ละกลุ่มจะสร้างคุณลักษณะที่แตกต่างกันให้กับผู้เรียน ดังนั้น แต่ละวิชาจึงมีการกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ต่างกัน จุดมุ่งหมายรายวิชาเป็นจุดมุ่งหมายที่ละเอียดจำเพาะเจาะจงกว่าจุดมุ่งหมายกลุ่มวิชา ผู้สอนรายวิชาจะกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนเนื้อหาแต่ละบทแต่ละตอนขึ้นในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม แม้ว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาจะมีหลายระดับดังกล่าวแล้วจุดมุ่งหมายทุกระดับย่อมสอดคล้องกัน และนำไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน

2) เนื้อหา (Content)

เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว กิจกรรมขั้นต่อไปคือ การเลือกเนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการตั้งแต่การเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์ การเรียงลำดับเนื้อหาสาระ พร้อมทั้งการกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม

3) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)

เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่นการจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู เอกสารหลักสูตร แผนการสอน แนวการสอน และแบบเรียน เป็นต้น

การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ในการเรียน จำนวนครูและสิ่งแวดล้อมอำนวยความสะดวกต่างๆ การดำเนินการสอน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะหลักสูตรจะได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครู ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในด้านการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ การวัดและประเมินผล จิตวิทยาการสอน ตลอดทั้งปรัชญาการศึกษาของแต่ละระดับ จึงทำให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

4) การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation)

การประเมินผลหลักสูตร คือ การหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และอะไรเป็นสาเหตุ การประเมินผลหลักสูตรเป็นงานใหญ่และมีขอบเขตกว้างขวาง ผู้ประเมินจำเป็นต้องวางโครงการประเมินผลไว้ล่วงหน้า

ธัญพร นุษย์ฤกษ์ (2554, น. 23) ได้เสนอองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ แนวคิดหลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) แนวคิดหลักการของหลักสูตร เป็นการระบุแนวคิดที่สำคัญที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการให้เกิดขึ้น
- 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นการระบุความมุ่งหวังที่ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะหรือศักยภาพในด้านใดบ้าง
- 3) โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร เป็นส่วนที่ระบุโครงสร้างเนื้อหา หน่วยกิจกรรมที่จะนำไปกระตุ้นหรือเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้
- 5) สื่อประกอบการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุอุปกรณ์สำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) การวัดและประเมินผล เป็นส่วนที่ระบุกระบวนการรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใดและเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้รับ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ทาบ (Tabá, 1962, p.10 อ้างถึงใน วิโพธิ์ วัฒนานิมิตกุล, 2548, น.15) ได้เสนอองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรไม่ว่าจะสร้างขึ้นในลักษณะใด ย่อมประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ

- 1) จุดมุ่งหมาย
- 2) เนื้อหาสาระ
- 3) กิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอน
- 4) การประเมินผล

ไทเลอร์ (Tyler, 1949, p.1 อ้างถึงใน วิโพลี วัฒนานิมิตกุล, 2548, น.16) กล่าวว่าโครงสร้างของหลักสูตร มี 4 ประการ คือ

- 1) จุดมุ่งหมายที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนเกิดผล
- 2) ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้จุดมุ่งหมายบรรลุผล
- 3) วิธีการจัดประสบการณ์เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) วิธีการประเมินเพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

จากการศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตร ของนักการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้ องค์ประกอบของหลักสูตรมี 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างเนื้อหาและเวลา 4) การจัดการเรียนรู้ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล

4 รูปแบบของหลักสูตร

วิโพลี วัฒนานิมิตกุล (2548, น. 19-32) กล่าวว่าไว้ว่า หลักสูตรแต่ละรูปแบบนั้นได้รับอิทธิพลจากแนวคิด ปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการศึกษาที่แตกต่างกัน จึงย่อมส่งผลให้รูปแบบของหลักสูตรล้วนมีเอกลักษณ์ของรูปแบบที่แสดงลักษณะเฉพาะของหลักสูตรนั้น ๆ อย่างชัดเจน ดังนั้นการที่จะนำแนวคิด หลักการและทฤษฎีของหลักสูตร ไปสู่การปรับประยุกต์ใช้นั้นนักพัฒนาการศึกษาจึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตรให้ลึกซึ้งก่อนเป็นเบื้องแรกทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการสร้างหรือปรับปรุงหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตรต่อไป

เพื่อให้การทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตรได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นนักการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตร โดยคำนึงถึงจุดเน้นที่เป็นเอกลักษณ์ของหลักสูตรต่าง ๆ มาเป็นหลักในการพิจารณา ซึ่งจำแนกได้เป็น 7 รูปแบบ สรุปได้ดังนี้

1.หลักสูตรรายวิชา (The Subject Matter Curriculum)

หลักสูตรรายวิชาหรือหลักสูตรเนื้อหาวิชา เป็นหลักสูตรที่ใช้กันมาตั้งแต่สมัยกรีกและโรมัน (Beckner & Cornett, 1974, p.432 อ้างถึงใน วิโพลี วัฒนานิมิตกุล, 2548, น. 19-32) ประเทศในเอเชียรวมทั้งประเทศไทยก็ได้ใช้หลักสูตรแบบนี้มาแต่ต้นและยังคงใช้รูปแบบของหลักสูตรแบบนี้อยู่ในปัจจุบัน อาทิหลักสูตรระดับอุดมศึกษา หลักสูตรรูปแบบนี้ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาสาระนิยม (Essentialism) และปรัชญาสัจจวิทยานิยม (Perennialism) ซึ่งเป็นปรัชญาที่มีแนวคิดว่าความรู้เป็นอมตะ เป็นนิรันดร์ ส่งผลให้หลักสูตรนี้มุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้แก่ผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจเกี่ยวกับโลกรอบ ๆ ตัวผู้เรียน

1.1 แนวคิดในการจัดหลักสูตรรายวิชา

การจัดหลักสูตรรายวิชา มีแนวคิดที่เป็นหลักในการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

1) เนื้อหาสาระและความรู้สาขาต่าง ๆ มีความแตกต่างกันและพัฒนาบุคคลที่ได้เรียนรู้เนื้อหาสาระนั้น ๆ ในมุมมองเฉพาะทาง เช่น การศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ทำให้บุคคลเข้าใจสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ได้ดีขึ้น การศึกษาวรรณคดี ละคร บทกลอน และบทประพันธ์ ทำให้บุคคลยอมรับความแตกต่างของบุคคลและวัฒนธรรม มีความเพลิดเพลินในศิลปะและมีความเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น เป็นต้น

2) มีความเชื่อว่าสมองของมนุษย์แบ่งออกเป็นส่วน ๆ และทำหน้าที่ต่าง ๆ กัน ดังนั้นการนำเนื้อหาสาระและความรู้บรรจุลงในสมองแต่ละส่วนจึงต้องแบ่งแยกให้ชัดเจนเพื่อเติมเต็มสมองทุกส่วนของผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ การศึกษาดี และสามารถนำความรู้ที่นำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

3) มีความเชื่อว่าการจัดเนื้อหาสาระและความรู้ไว้เป็นระบบระเบียบเป็นแต่ละวิชานั้นจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ลักษณะของหลักสูตรรายวิชา

จากแนวคิดในการจัดหลักสูตรรายวิชาดังได้กล่าวแล้ว ทำให้หลักการในการจัดทำหลักสูตรรายวิชามุ่งเน้นไปที่การจัดเนื้อหาแยกเฉพาะเป็นแต่ละวิชาตามลำดับก่อนหลังของเนื้อหาและความซับซ้อนของวิชาเหล่านั้น ซึ่งสามารถสรุปลักษณะสำคัญของหลักสูตรรายวิชาได้ดังนี้

1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละด้านทั้งนี้จุดหมายของหลักสูตรอาจมีส่วนสัมพันธ์กับสังคมหรือไม่ก็ได้ แต่โดยทั่วไปหลักสูตรรูปแบบนี้จะไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่สังคมมากนัก

2) โครงสร้างของเนื้อหาวิชาในหลักสูตรจะประกอบด้วยเนื้อหาสาระและความรู้ในแต่ละวิชาที่เป็นเอกเทศไม่เกี่ยวข้องกับวิชาอื่น ๆ โดยเนื้อหาความรู้ไม่ได้เน้นที่ผู้เรียนแต่เน้นที่ความรู้และสาระสำคัญเป็นหลัก ซึ่งถูกจัดไว้อย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนที่สะดวกแก่การเรียนการสอน

3) ในด้านการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรนี้เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและความรู้ โดยผู้สอนเป็นผู้ให้ความรู้ ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาเนื้อหาวิชาที่จัดไว้ให้แล้วให้เข้าใจ เพราะเนื้อหาเป็นหัวใจของการสอนโดยมีตำราหรือแบบเรียนเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญและเนื่องจากมุ่งเน้นเนื้อหาวิชาส่งผลให้ผู้สอนใช้หลักการสอนที่เน้นการบอกเล่าและบรรยายเป็นหลักเพื่อที่จะอธิบายและแนะนำสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจนมากที่สุด

4) การประเมินผลการเรียนรู้เน้นประเมินคุณค่าของเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้จากเนื้อหาสาระเดียวกัน จึงวัดผลและประเมินผลจากข้อสอบอย่างเดียวกันมิได้เน้นการวัดการมีส่วนร่วมในการเรียน การแสดงความคิดเห็น หรือความคิดริเริ่มใด ๆ ทั้งสิ้น

5) การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจะดำเนินการเมื่อเนื้อหาวิชาเปลี่ยนแปลงไปไม่ได้เปลี่ยนแปลงเนื่องจากความต้องการหรือความผันแปรของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี

1.3 ข้อดีของหลักสูตรรายวิชา มีดังนี้

- 1) การจัดเนื้อหาในหลักสูตรรูปแบบนี้ ถูกจัดไว้อย่างเป็นระบบระเบียบจึงเป็นการง่าย และทันเวลาในการจัดการเรียนการสอน
- 2) ผู้เรียนเกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้ตามเนื้อหาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบแล้ว กล่าวคือผู้เรียนได้ความรู้ใหม่ที่สัมพันธ์กับความรู้เก่า
- 3) เนื่องจากเนื้อหาที่ได้รับการจัดเรียงลำดับไว้แล้วทำให้การวัดผลและประเมินผลง่ายยิ่งขึ้น

1.4 ข้อจำกัดของหลักสูตรรายวิชา มีดังนี้

- 1) จุดหมายของหลักสูตรรายวิชา ที่มุ่งเน้นเนื้อหาสาระทางวิชาการแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงพัฒนาการและทักษะด้านอื่น ๆ ของผู้เรียนทำให้ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติการดำรงชีวิตของบุคคลส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถปรับประยุกต์เนื้อหาความรู้สู่การใช้งานได้
- 2) การที่หลักสูตรจัดแยกรายวิชาต่าง ๆ ออกจากกันโดยมีอิสระแก่กัน ทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนไม่เห็นภาพรวมของสิ่งที่เรียน แต่เป็นการให้ความสนใจเฉพาะจุดประสงค์ของแต่ละวิชา จึงเท่ากับเป็นการสร้างองค์ความรู้เป็นกลุ่มๆ ไม่สามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์องค์ความรู้เข้าด้วยกันได้
- 3) การจัดหลักสูตรแบบนี้ไม่เอื้อต่อการเพิ่มเติมเนื้อหาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เนื่องจากเนื้อหาสาระได้ถูกกำหนดไว้แล้ว หากจำเป็นต้องเพิ่มเนื้อหาให้แก่ผู้เรียนก็ต้องจัดเป็นวิชาใหม่ขึ้นต่างหาก ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้เพราะจะทำให้มีวิชาต่าง ๆ มากมายเพิ่มขึ้น เนื่องจากในสภาพปัจจุบันมีความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา
- 4) การจัดเนื้อหาตามหลักสูตรนี้ ยึดหลักเหตุผลของเนื้อหาสาระเป็นเกณฑ์ โดยมิได้ให้ความสำคัญกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน จึงเท่ากับเป็นการแยกความรู้และความสนใจออกจากกัน การเรียนจึงเป็นไปในลักษณะเฉื่อยชา ขาดความสนใจ

5) การจัดการเรียนการสอนภายใต้เนื้อหาสาระที่จัดไว้อย่างเป็นทางการเป็นระบบระเบียบ ทำให้ผู้สอนจำเป็นต้องยึดตำราหรือแบบเรียนเป็นหลัก และผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในเนื้อหาสาระที่จะสอน แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้วตำราหรือแบบเรียนยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในชีวิตได้ อีกทั้งยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ความสามารถได้อย่างอิสระด้วย

2. หลักสูตรสัมพันธ์วิชาหรือหลักสูตรสหสัมพันธ์ (Correlate Curriculum)

หลักสูตรสัมพันธ์วิชา เป็นรูปแบบของหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชาเป็นหลักอีกแบบหนึ่ง โดยเป็นรูปแบบของหลักสูตรที่พยายามปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรเนื้อหาวิชา ด้วยวิธีการนำเอาเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ ที่สอดคล้องกันหรือนำมาสัมพันธ์กัน ได้มาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน แล้วจัดสอนเนื้อหาเหล่านั้นในคราวเดียวกัน ซึ่งวิธีนี้อาศัยหลักความคิดของแอร์บาร์ด ที่ว่า “การที่จะเรียนรู้สิ่งใดให้ได้ดี ผู้เรียนจะต้องมีความสนใจ เข้าใจในความหมายของสิ่งที่เรียน และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เรียน และสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้อง” (চারং บัวศรี, 2542, น.179 อ้างถึงใน วิโพภูฐ์ วัฒนานิมิตกุล, 2548, น. 19-32) ดังนั้นหากพิจารณาพื้นฐานแนวคิดของหลักสูตรในรูปแบบนี้แล้ว ประเด็นที่นับว่าเป็นหลักการสำคัญของหลักสูตรคงขึ้นอยู่กับวิธีการที่จะนำเนื้อหา มาสัมพันธ์กัน และลักษณะของความสัมพันธ์ในเนื้อหานั้น ๆ

2.1 วิธีการนำเนื้อหาสาระมาสัมพันธ์กัน

รุจิร ภู่อาระ (2545, น. 18 อ้างถึงใน วิโพภูฐ์ วัฒนานิมิตกุล, 2548, น.19-3) ได้นำเสนอวิธีการนำเนื้อหา มาสัมพันธ์กันสรุปได้ดังนี้

- 1) การจัดให้มีการสัมพันธ์ระหว่างวิชาในระดับที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนมากนัก เช่น การสอนวรรณคดี แล้วให้ผู้เรียนวาดภาพประกอบ เป็นต้น
- 2) ในวิชาใกล้เคียงกันหรือมีความคาบเกี่ยวกัน ผู้สอนจะต้องวางแผนร่วมกันว่าจะดำเนินการอย่างไร เพื่อไม่เกิดความซ้ำซ้อน
- 3) ผู้สอนอย่างน้อยสองหมวดวิชาอาจวางแผนการสอนร่วมกัน และดำเนินการสอนร่วมกันเป็นคณะ และอาจใช้เวลาสอนเป็นช่วงระยะเวลาหลาย ๆ คาบติดต่อกันได้
- 4) การกำหนดหัวข้อเรื่องหรือปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยความเกี่ยวพันของหมวดวิชาหรือหลาย ๆ สาขา มาพิจารณา ร่วมกัน และกำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนขึ้น

2.2 ลักษณะความสัมพันธ์ของเนื้อหาวิชา

চারং บัวศรี (2542, น. 180 อ้างถึงใน วิโพภูฐ์ วัฒนานิมิตกุล, 2548, น. 19-32) ได้กล่าวถึงลักษณะความสัมพันธ์ของเนื้อหาวิชาในหลักสูตรสัมพันธ์วิชา สรุปได้ดังนี้

1) สัมพันธ์ในข้อเท็จจริง คือ ความสัมพันธ์ในลักษณะใช้ข้อเท็จจริงของวิชาส่วนหนึ่งมาช่วยประกอบการสอนอีกวิชาหนึ่ง เช่น การสอนประวัติศาสตร์ และวรรณคดีที่เกี่ยวข้องในประวัติศาสตร์ก็นำวรรณคดีนั้นมาศึกษาด้วยในขณะเดียวกัน เป็นต้น

2) สัมพันธ์ในหลักเกณฑ์ คือ ความสัมพันธ์ด้วยการนำเอาหลักเกณฑ์หรือแนวคิดของวิชาหนึ่งไปใช้อธิบายเรื่องราวหรือแนวคิดของอีกวิชาหนึ่ง เช่น การใช้หลักจิตวิทยาอธิบายกฎเกณฑ์ในสังคมต่าง ๆ ในวิชาประวัติศาสตร์ เป็นต้น

3) สัมพันธ์ในแง่ศีลธรรมและหลักปฏิบัติในสังคม คือ ความสัมพันธ์ด้วยการใช้หลักศีลธรรมและหลักปฏิบัติของสังคมมาเชื่อมโยง เช่น การสอนวรรณคดีกับการปกครอง โดยการเชื่อมโยงความคิดของผู้ประพันธ์วรรณคดียุคหนึ่งเข้ากับลักษณะของระบบการปกครองในยุคอื่น ๆ

2.3 ข้อดีของหลักสูตรสหสัมพันธ์ มีดังนี้

1) เนื้อหาในบทเรียนมีความสอดคล้องผสมผสานกันดียิ่งขึ้น ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เชื่อมโยงกัน

2) สามารถจัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาที่กระจายอยู่ในหมวดวิชาต่าง ๆ ได้

3) สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลากหลายและกว้างขวางกว่าเดิม อีกทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้ขยายขอบข่ายความรู้จากตำราเรียนได้กว้างขวางขึ้น

4) ผู้เรียนมีความสนใจในสิ่งที่เรียนมากขึ้น และได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตมากยิ่งขึ้น

5) ผู้เรียนจากต่างหมวดวิชาได้มีโอกาสดูงานการทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้น

2.4 ข้อจำกัดของหลักสูตรสหสัมพันธ์ มีดังนี้

1) การบริหารจัดการเรื่องคาบเวลาในการสอนอาจทำได้ลำบาก

2) การประสานการทำงานร่วมกันของผู้สอนอาจไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความเคยชิน และความไม่ยอมรับความสามารถของผู้สอนด้วยตนเองในการที่จะต้องมาดำเนินการร่วมกัน

3. หลักสูตรแบบหมวดวิชาหรือหลักสูตรแบบกว้าง (Broad – Field Curriculum)

หลักสูตรหมวดวิชา เป็นหลักสูตรที่พยายามจะแก้ปัญหาดังกล่าวที่เกิดจากหลักสูตรเนื้อหาวิชา ซึ่งขาดการผสมผสานความรู้ เป็นหลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาวิชาไว้กว้าง ๆ โดยนำความรู้ในกลุ่มวิชามาผสมผสานเป็นหมวดเดียวกัน ประเทศไทยได้นำหลักสูตรแบบหมวดวิชามาใช้เป็นครั้งแรกใน พ.ศ.2503 โดยเรียงลำดับเนื้อหาต่าง ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันเข้าไว้ในหลักสูตรและให้

ชื่อวิชาเสียใหม่ให้มีความหมายกว้างครอบคลุมวิชาที่นำมาเรียงลำดับไว้ (চারং บัวศรี, 2542, น. 182
อ้างถึงในวิโพธิ์ วัฒนานิมิตกุล, 2548, น. 19-32)

3.1 แนวคิดของหลักสูตรหมวดวิชา

การจัดหลักสูตรแบบหมวดวิชา เกิดจากแนวคิดที่ว่า วิชาแต่ละวิชาจะช่วยส่งเสริมการเรียนในวิชาอื่น ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าวิชาแต่ละวิชามีคุณค่าต่อกัน บุคคลที่เข้ามาศึกษาหาความรู้นั้นควรจะได้รับความรู้วิชาต่าง ๆ ที่หลากหลาย และสามารถนำวิชาเหล่านั้นมาประสานสัมพันธ์กันในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพราะในชีวิตจริงของคนเรานั้นมิได้ใช้ความรู้จากวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะแต่จะใช้ความรู้หลาย ๆ ด้านผสมกลมกลืนกันไป ดังนั้นการที่จะให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงจะต้องให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการประสานสัมพันธ์ความรู้ในวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การจัดหลักสูตรแบบหมวดวิชาจึงได้เกิดขึ้น

3.2 ลักษณะของหลักสูตรหมวดวิชา

จากแนวคิดในการจัดหลักสูตรหมวดวิชาดังได้กล่าวแล้ว ส่งผลให้หลักสูตรหมวดวิชานี้มีจุดเน้นที่การสัมพันธ์วิชาต่าง ๆ และเป็นการจัดความรู้เพื่อให้เรียนสะดวกขึ้นมีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งสามารถสรุปเป็นลักษณะสำคัญของหลักสูตรหมวดวิชาได้ดังนี้

- 1) เป็นหลักสูตรที่ยังคงเน้นความรู้เป็นสำคัญ รวมทั้งการเน้นการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน
- 2) จุดหมายของหลักสูตรมีขอบเขตครอบคลุมไปถึงพื้นฐานของการดำเนินชีวิต ตัวอย่างเช่น ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 ซึ่งเป็นหลักสูตรในลักษณะหลักสูตรหมวดวิชาได้กำหนดสาระให้ครอบคลุมการฝึกอบรม เพื่อให้นำไปสู่คุณลักษณะที่เกี่ยวกับการตระหนักในตน มนุษย์สัมพันธ์ ความสามารถในการครองชีพ และความรับผิดชอบตามหน้าที่พลเมือง เป็นต้น
- 3) จุดประสงค์ของแต่ละหมวดวิชา เป็นจุดประสงค์ร่วมกันของวิชาต่าง ๆ ที่นำมารวมกันไว้ ตัวอย่างเช่น ในหมวดวิชาสังคมศึกษาของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 ซึ่งประกอบด้วยวิชาศีลธรรม หน้าที่พลเมือง ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ ได้กำหนดจุดประสงค์ของหมวดวิชาให้ครอบคลุมวิชาทั้ง 4 ดังตัวอย่างจุดมุ่งหมายในข้อ 2) “ให้เด็กมีความรู้และรู้ลึกซึ้งซึ่งในความเป็นมาในทางการเมืองของสังคมและทางวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละชาติได้สร้างสมกันมาตามประวัติศาสตร์” เป็นต้น
- 4) โครงสร้างของหลักสูตร มีลักษณะเป็นการนำเนื้อหาของแต่ละวิชา ซึ่งได้เลือกสรรแล้วมาเรียงลำดับกัน โดยไม่มีการผสมผสานแต่อย่างใด

5) การจัดการเรียนการสอนยังคงเน้นครูเป็นศูนย์กลาง

6) การวัดผลและประเมินผล เป็นการวัดด้านสติปัญญา ความรู้ และความจำ

3.3 ข้อดีของหลักสูตรหมวดวิชา มีดังนี้

1) การจัดกลุ่มวิชาที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้นและเนื้อหาวิชากว้างขวางขึ้น

2) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างกว้างขวางเป็นการเอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมที่มีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

3) หลักสูตรมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น เพราะไม่ต้องใช้ครูผู้สอนหลายคนในรายวิชาย่อย ๆ

4) ผู้สอนมีเสรีภาพในการสอน สามารถเลือกเนื้อหาวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกันสอนด้วยกัน

5) การเรียนการสอนเป็นไปตามหลักธรรมชาติและถูกต้องตามหลักการมากขึ้น

3.4 ข้อจำกัดของหลักสูตรหมวดวิชา มีดังนี้

1) การผสมผสานเนื้อหาวิชาทำได้ยาก ดังนั้นในการสอนผู้สอนจึงมีแนวโน้มที่จะรักษาเอกลักษณ์ของแต่ละวิชาไว้ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาขาดหายไป

2) ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับไม่เป็นระเบียบเท่าที่ควรผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้เนื้อหาวิชาอย่างลึกซึ้ง

3) ความมุ่งหมายของหลักสูตรยังคงเน้นทางด้านวิชาการมากเกินไป ทำให้ผู้เรียนขาดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ

4) การสอนอาจไม่บรรลุจุดประสงค์เพราะผู้สอนต้องสอนหลายวิชาในขณะเดียวกัน

5) เนื่องจากหลักสูตรครอบคลุมวิชาต่าง ๆ หลายวิชา ผู้สอนจึงอาจสอนไม่ได้ดีเท่าที่ควรเพราะขาดความรู้ในบางวิชา อีกทั้งในการเตรียมการสอนจะต้องใช้เวลามาก

4. หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์ (Activity of Experience Curriculum)

4.1 แนวคิดของหลักสูตรกิจกรรม

หลักสูตรกิจกรรมเป็นหลักสูตรที่ได้รับอิทธิพลและแนวคิดมาจากปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ของจอห์น ดิวอี้ ที่มีความเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง และจากการที่ได้กระทำกิจกรรมนี้จะเป็นประสบการณ์ของผู้เรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by Doing) จะเห็นได้ว่ากิจกรรมและประสบการณ์เป็นสิ่งจำเป็นที่

จะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา หลักสูตรที่ยึดกิจกรรมหรือประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นหลักจึงเกิดขึ้น

4.2 ลักษณะของหลักสูตรกิจกรรม

จากแนวคิดในการจัดหลักสูตรกิจกรรมดังได้กล่าวแล้วว่า หลักสูตรแบบนี้ยึดหลักการที่ว่า มนุษย์เรียนรู้จากประสบการณ์ เรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง และการเรียนรู้ที่มีความหมายที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นจริงในชีวิต ซึ่งสามารถสรุปลักษณะของหลักสูตรกิจกรรมได้ ดังนี้

1) หลักสูตรกิจกรรมให้ความสำคัญต่อการศึกษาว่า เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องของชีวิต เป็นความงอกงามทั้งตัวของแต่ละบุคคล ที่สอดคล้องกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมของเขา

2) เป็นหลักสูตรที่เน้นพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้านทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญาไปพร้อมๆกัน โดยคำนึงถึงความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3) เป็นหลักสูตรที่จัดเนื้อหาวิชาโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับประสบการณ์เน้นกิจกรรมในการเรียนรู้และประสบการณ์จริง

4) การจัดการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถแก้ปัญหาได้โดยเน้นการสอนแบบ Active Learning มีการเร้าความสนใจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการประเมินผลการเรียน

5) การวัดผลประเมินผลเน้นการวัดความสามารถ และพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้าน โดยเน้นความสามารถในการแก้ปัญหา เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันรวมทั้งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน

4.3 ข้อดีของหลักสูตรกิจกรรม มีดังนี้

- 1) ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2) ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน และเลือกกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
- 4) ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ก่อให้เกิดพัฒนาการทางสังคม
- 5) เป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และส่งเสริมประชาธิปไตย

4.4 ข้อจำกัดของหลักสูตรกิจกรรม มีดังนี้

- 1) เป็นหลักสูตรที่ต้องอาศัยความพร้อมทางด้านสภาพห้องเรียนวัสดุอุปกรณ์ฯลฯ ที่ครบถ้วน มิฉะนั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จ
- 2) การจัดเนื้อหาวิชาที่จะให้สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียนนั้นกระทำได้ยาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนเมื่ออายุมากขึ้นย่อมมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากขึ้นด้วย ดังนั้นหลักสูตรในรูปแบบนี้จึงเหมาะสำหรับจัดในระดับประถมศึกษามากกว่าระดับสูงขึ้นไป
- 3) ครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในลักษณะของหลักสูตรกิจกรรมเพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ถูกต้อง นอกจากนั้นจะต้องมีความเข้าใจจิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียน ตลอดจนต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขยันขันแข็ง กระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงจะประสบผลดี

5. หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม (Social Process and Life Function Curriculum)

หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม เป็นหลักสูตรที่มุ่งแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

5.1 แนวคิดของหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม

หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคมเป็นหลักสูตรที่เน้นสังคมและชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลัก โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชาในหลักสูตรกับชีวิตจริงของผู้เรียนหรือภาวะทางสังคมที่ผู้เรียนกำลังประสบอยู่ หลักการจัดหลักสูตรประเภทนี้ ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของปรัชญาพัฒนาการนิยม และปรัชญาปฏิบัตินิยม โดยมีแนวคิดจากการจัดหลักสูตรนี้ว่า กิจกรรมหรือการกระทำเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความคิดและการเรียนรู้

5.2 ลักษณะของหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม

จากแนวคิดในการจัดการหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคมดังกล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักสูตรรูปแบบนี้มีความเชื่อว่า เนื้อหาสาระควรตรงกับการดำรงชีวิตในสังคมจริง ในการสร้างหลักสูตรจึงยึดรากฐานของหน้าที่ทางสังคมหรือการดำรงชีวิตในสังคมเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปลักษณะของหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคมได้ดังนี้

- 1) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน
- 2) เป็นหลักสูตรที่จัดเนื้อหาสาระให้มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงของคนในสังคม อาทิ การป้องกันชีวิตและสุขภาพ การผลิตอาหาร การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในครอบครัว การแสวงหาความรู้ เป็นต้น
- 3) การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตจริง การเรียนการสอนอาจจัดทำเป็นรูปหน่วยหรือรายวิชา

4) เป็นหลักสูตรที่มีจุดเน้นเพื่อการปรับปรุงสังคม โดยใช้โรงเรียนเป็นที่อบรมนักเรียนโดยตรง

5) การวัดผลประเมินผล เน้นการวัดความสามารถ และพัฒนาการของผู้เรียนในทุกด้าน

5.3 ข้อดีของหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม มีดังนี้

1) ช่วยพัฒนาทางด้านความคิด และทำให้เข้าใจความหมายของสิ่งที่เรียน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนสูงขึ้น

2) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในรูปแบบ Active Learning กล่าวคือ การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยมีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด

3) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นคุณค่าในการนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริง

5.4 ข้อจำกัดหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม มีดังนี้

1) หลักสูตรแบบนี้ อาจส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาวิชาได้ เนื่องจากมีจุดเน้นที่ประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน

2) การนำไปปฏิบัติจริงอาจกระทำได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมีหลายแง่มุม ทำให้ไม่สามารถสอนได้ทั้งหมด

3) การจัดหมู่ประสบการณ์การเรียนรู้ ยังไม่สามารถทำได้สมบูรณ์ เพราะผู้จัดไม่อาจจะยืนยันได้ว่ากิจกรรมและประสบการณ์ชีวิตใดที่มีค่ามากที่สุดสำหรับผู้เรียนที่จะนำมาสอนอีกทั้งหากมิได้ระมัดระวังเท่าที่ควร อาจส่งผลให้การสอนไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของผู้เรียน

6.หลักสูตรแบบแกน (Core Curriculum)

หลักสูตรแบบแกนเป็นหลักสูตรที่ประสานสัมพันธ์เนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันสิ่งที่เรียนจะมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์และชีวิตของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงชีวิตความเป็นอยู่มาสัมพันธ์กับการเรียนรู้ได้ ลักษณะการเรียนรู้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยมีแนวคิดลักษณะสำคัญ จุดเด่น และข้อจำกัดของหลักสูตรแบบแกน ดังนี้

6.1 แนวคิดของหลักสูตรแบบแกน

หลักสูตรแบบแกนเป็นหลักสูตรที่ได้รับแนวคิดจากปรัชญาปฏิรูปนิยม มีความเชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนเน้นให้มีการประสานสัมพันธ์ความรู้หลาย ๆ วิชาอย่างกลมกลืนจะสามารถสนองความต้องการของผู้เรียนได้กว้างขวางยิ่งขึ้น การจัดหลักสูตรที่นำเนื้อหาสาระและความรู้จากแหล่งวิชาต่าง ๆ ไปสัมพันธ์กับแกนกลางจึงเกิดขึ้น

6.2 ลักษณะของหลักสูตรแบบแกน

จากแนวคิดในการจัดหลักสูตรแบบแกนดังกล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักสูตรแกนให้ความสำคัญต่อการประสานความรู้ของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกันเข้ามาอยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน แต่เน้นวิธีการแก้ปัญหาซึ่งจะเป็นของส่วนบุคคลหรือส่วนรวมก็ได้หลักสูตรแบบนี้มีลักษณะดังนี้

1) ประสานสัมพันธ์การเรียนรู้โดยการรวมเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันโดยกำหนดแกนกลางหรือหลักที่เป็นวิชา กลุ่มวิชา ปัญหา ความต้องการ หรือความสนใจ แล้วนำเนื้อหาสาระและความรู้ที่เกี่ยวข้องมาประสานในแต่ละช่วงเวลา

2) ลักษณะการจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ จะมีทั้งวิชาหลักหรือวิชาบังคับที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องเรียนเหมือนกัน และในขณะเดียวกันจะกำหนดให้มีวิชาเลือกหรือวิชาเฉพาะที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล

3) เวลาที่ใช้สำหรับหลักสูตรแบบนี้ยืดหยุ่นได้สูง อีกทั้งความรู้ได้มาจากหลายแหล่งด้วยกัน หน่วยการเรียนรู้จึงกว้างและยืดหยุ่นมากกว่า สามารถดำเนินการสอนได้หลายวิธีการยิ่งขึ้น

4) การจัดการเรียนการสอน ให้เน้นหนักทั้งด้านวิชาการและประสบการณ์ โดยมุ่งสร้างเสริมความรู้ พัฒนาสติปัญญา เพื่อนำไปแก้ปัญหาในชีวิตจริง

5) การสอนของครูตามหลักสูตรแบบนี้จะใช้วิธีการแนะนำ หรือให้คำแนะนำมากกว่าวิธีอื่น ผู้สอนจะทำหน้าที่คล้ายครูโฮมรูม (Home Room) ทำการแนะนำทั้งเป็นหมู่และเป็นรายบุคคล

6) การจัดชั้นเรียนจะไม่แบ่งกลุ่มตามระดับสติปัญญา แต่จะรวมเด็กที่มีสติปัญญาแตกต่างกันมาจากพื้นฐานทางครอบครัวต่างกัน เพื่อให้คล้ายกับสังคมในชีวิตจริงมากที่สุด

7) การวัดและประเมินผล วัดความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนในทุกด้าน

6.3 ข้อดีของหลักสูตรแบบแกน มีดังนี้

1) เป็นหลักสูตรที่ขจัดปัญหาในกรณีที่มีการจัดหลักสูตรที่เน้นกิจกรรมและประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้เรียนหย่อนความรู้ทางด้านวิชาการ ทั้งนี้เพราะหลักสูตรแกนกลางเน้นทั้งเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ควบคู่กันไป

2) การเรียนการสอนภายใต้หลักสูตรนี้ ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้แนะนำจะช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนสนิทสนมมากยิ่งขึ้น

3) การจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่น ช่วยให้มีเวลามากขึ้นในการจัดกิจกรรม สามารถจัดกิจกรรมได้กว้างขวางและสะดวก

6.4 ข้อจำกัดของหลักสูตรแบบแกน มีดังนี้

- 1) หลักสูตรแบบนี้วิชาและความรู้ต่าง ๆ ไม่เป็นหมวดหมู่ ผู้เรียนจึงอาจไม่ได้รับเนื้อหาสาระที่สำคัญและเป็นระบบระเบียบ
- 2) ในการสอนผู้สอนมักประสานสัมพันธ์ในส่วนของเนื้อหาเป็นหลัก แต่การนำแนวคิดมาประสานสัมพันธ์กันนั้นยังมิได้ปฏิบัติอย่างจริงจัง
- 3) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้สอนมักสอนในลักษณะแยกวิชาออกจากกันตามความเคยชิน ทำให้ขาดการผสมผสานทางด้านความคิด และเนื้อหาตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

7.หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum)

หลักสูตรบูรณาการเป็นหลักสูตรที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน โดยที่ประสบการณ์ดังกล่าวเป็นประสบการณ์ที่คัดเลือกมาจากหลายสาขาวิชาแล้วจัดเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ของประสบการณ์ โดยบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกันหลักสูตรแบบบูรณาการมีแนวคิด ลักษณะสำคัญ จุดเด่นและข้อจำกัดของหลักสูตรแบบบูรณาการดังนี้

7.1 แนวคิดของหลักสูตรแบบบูรณาการ

หลักสูตรบูรณาการเป็นหลักสูตรที่กำหนดขึ้นภายใต้ความเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ต่อเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หลักสูตรบูรณาการได้รับแนวคิดมาจากหลักสูตรแบบหมวดวิชา โดยนำเนื้อหาวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมกันทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละวิชาหมดไป เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์สัมพันธ์และต่อเนื่องอันมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต

7.2 ลักษณะของหลักสูตรแบบบูรณาการ

จากแนวคิดในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการดังได้กล่าวแล้ว ส่งผลให้หลักสูตรบูรณาการมีจุดเน้นที่การผสมผสานเนื้อหาวิชา และกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปเป็นลักษณะของหลักสูตรแบบบูรณาการได้ดังนี้

- 1) เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้าง ของเนื้อหาวิชาที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ(Interdisciplinary) กล่าวคือ มีการผสมผสานอย่างกลมกลืนระหว่างองค์ประกอบการเรียนรู้ทุกด้าน ประกอบด้วย พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยมีลักษณะและรูปแบบการบูรณาการ สรุปได้ดังนี้ (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546, น. 149 – 151 อ้างถึงในวิโพธิ์ วัฒนานิมิตกุล, 2548, น. 19-32)

1.1) ลักษณะของการบูรณาการ

ในการผสมผสานวิชาหรือสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ได้หลักสูตรบูรณาการดีขึ้น ควรให้มีการผสมผสานในลักษณะดังต่อไปนี้

ก) บูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้กล่าวคือเป็นการสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างกระบวนการเรียนรู้และองค์ความรู้ โดยมีจุดเน้นให้ผู้เรียนทราบว่า ตนเองจะแสวงหาความรู้ได้อย่างไร และด้วยกระบวนการอย่างไร

ข) บูรณาการระหว่างพัฒนาการทางการเรียนรู้ และพัฒนาการทางจิตใจ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ความคิด และการแก้ปัญหาและในด้านจิตพิสัย คือ เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ และสุนทรียภาพ ไปพร้อม ๆ กัน

ค) บูรณาการระหว่างความรู้กับการกระทำ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการกระทำ ด้วยการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ควบคู่กับการกระทำ(Learning by Doing)

ง) บูรณาการสิ่งที่เรียนรู้ใน โรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ การจัดหลักสูตรให้ค่านึงถึงสิ่งที่สอนในห้องเรียนควรมีความหมายและมีคุณค่าต่อชีวิตจริงของผู้เรียน

จ) บูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ โดยการนำเนื้อหาวิชาหนึ่งมาเสริมกับอีกวิชาหนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และเกิดเจตคติตามที่ต้องการ

1.2) รูปแบบของการบูรณาการ

การผสมผสานวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ได้รายละเอียดของเนื้อหาสาระและการจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างของหลักสูตรนั้นอาจกำหนดรูปแบบของการบูรณาการได้ 3 วิธี คือ

ก) การบูรณาการภายในหมวดวิชาหรือต่างหมวดวิชารูปแบบนี้ ดำเนินการโดยนำเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ เข้ามาอยู่ภายใต้จุดประสงค์เดียวกัน เช่น กำหนดหัวข้อ “ชีวิตและการต่อสู้ของชนชาติไทย” จะมีเนื้อหาครอบคลุมทั้ง ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์ เป็นต้น การผสมผสานแบบนี้ทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของวิชาต่าง ๆ หดหายไป ก่อให้เกิดการบูรณาการที่แท้จริงทั้งในด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย

ข) บูรณาการภายในหัวข้อหรือโครงการ รูปแบบนี้เป็นการนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของวิชา หรือหมวดวิชาตั้งแต่ 2 วิชาหรือ 2 หมวดวิชาขึ้นไปมาผสมผสานกันในลักษณะที่เป็นหัวข้อ หรือโครงการซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้เรียน โดยในแต่ละหัวข้อ จะมีการแบ่งเป็นหน่วยการเรียน

ค) บูรณาการโดยการผสมผสานปัญหา และความต้องการของผู้เรียน และสังคม รูปแบบนี้เป็นการบูรณาการที่อาจเป็นไปในลักษณะผสมผสานภายในหมวดวิชาหรือต่างหมวดวิชา รวมทั้งการผสมผสานภายในหัวข้อหรือโครงการ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งแต่จะมี

จุดเน้นอยู่ที่การแก้ปัญหาชีวิตประจำวันของผู้เรียน ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาส่วนตัว ปัญหาชุมชนและปัญหาสังคม เช่น การว่างงาน การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การตกต่ำของค่าเงินบาท เป็นต้น

2) เป็นหลักสูตรที่มีจุดเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นสหวิทยาการ (Inter – Disciplinary Learning)

7.3 ข้อดีของหลักสูตรแบบบูรณาการ มีดังนี้

1) มีความสัมพันธ์ในทางเนื้อหาวิชา ที่ผสมกลมกลืนทำให้เกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้

2) เป็นหลักสูตรที่เอื้อให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมทักษะความสามารถในการแก้ปัญหา และการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิต

3) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องทำให้เป็นผู้ที่มีทัศนะกว้างไกล

4) กิจกรรมในการเรียนครอบคลุมเนื้อหาได้กว้างขวาง สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ มีการยืดหยุ่นเรื่องเวลา

5) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งผู้เรียนและผู้สอน รวมทั้งส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย

7.4 ข้อจำกัดของหลักสูตรแบบบูรณาการ มีดังนี้

1) การผสมผสานเนื้อหาวิชาในหลักสูตรรูปแบบนี้กระทำได้ยากในการศึกษาระดับสูง ทั้งนี้เพราะมีเนื้อหาวิชามาก อีกทั้งการจัดทำหลักสูตรจะต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาเป็นผู้ดำเนินการยกร่างหลักสูตร

2) ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนมักแยกวิชาออกจากกันตามความเคยชิน ส่งผลให้ขาดการผสมผสานทางด้านความคิด และเนื้อหาตามแนวทางของหลักสูตร

3) ความกว้างขวางของหลักสูตร อาจทำให้ผู้เรียนไม่มีความรู้ลึกซึ้งในเนื้อหาที่เรียน จากแนวคิดการจัดรูปแบบของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบของหลักสูตรมี 7 รูปแบบ คือ หลักสูตรรายวิชา หลักสูตรสัมพันธ์วิชาหรือหลักสูตรสหสัมพันธ์ หลักสูตรแบบหมวดวิชาหรือหลักสูตรแบบกว้าง หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์ หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม หลักสูตรแบบแกน และหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยส่วนใหญ่มีองค์ประกอบที่คล้ายกันคือแนวคิดในการจัดทำหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตร ข้อดีและข้อจำกัดของหลักสูตร

5 ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

วิโพฐ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.33-34) ได้กล่าวว่า การที่จะพิจารณาหาคำตอบว่า “หลักสูตรชนิดใดดีที่สุด” จึงไม่สามารถตอบได้ เพราะลักษณะของหลักสูตรแต่ละประเภทนั้น อาจจะเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับสังคมหนึ่งสังคมใดหรือยุคใดสมัยใดโดยเฉพาะ การที่จะหาคำตอบว่าหลักสูตรชนิดใดดีที่สุด จึงไม่ใช่สิ่งสำคัญนัก ควรพิจารณาในแง่ที่ว่าหลักสูตรใดเหมาะสมใกล้เคียงและสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการศึกษาในปัจจุบันมากที่สุดและสอดคล้องกันกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษามากที่สุด อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในศาสตร์ด้านการพัฒนาหลักสูตร ให้เกิดความเข้าใจในเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของหลักสูตร จึงได้ประมวลลักษณะเด่นที่สามารถระบุได้ว่าเป็น “ลักษณะของหลักสูตรที่ดี” ได้ดังนี้

- 1) ต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาของชาติ กล่าวคือ หลักสูตรเป็นเครื่องมือช่วยให้เป้าหมายทางการศึกษาของชาติบรรลุผลตามวัตถุประสงค์
- 2) เป็นหลักสูตรที่มาจาก การวางแผนงานที่รัดกุมมีขั้นตอนในการดำเนินงานและตั้งอยู่บนรากฐานที่เชื่อถือได้
- 3) วิธีการกำหนดจุดมุ่งหมาย การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา การจัดกระบวนการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ทฤษฎีการสร้างหลักสูตร
- 4) เป็นหลักสูตรที่ได้มาจากแนวคิดของบุคคลหลายฝ่าย ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งรวมทั้งผู้ปกครอง ประชาชน และผู้เรียน
- 5) เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับพื้นฐานที่สำคัญๆ คือ ปรัชญา จิตวิทยา สังคม เศรษฐกิจ และการปกครอง ตลอดจนวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์ของชาติ
- 6) ต้องส่งเสริมความเจริญงอกงามในตัวผู้เรียนทุกด้าน รวมทั้งส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนแก้ปัญหาได้เอง
- 7) เป็นหลักสูตรที่ยืดหยุ่นเป็นจุดศูนย์กลาง เนื้อหาและกิจกรรมต้องเหมาะสมกับพื้นฐาน ธรรมชาติ ความต้องการของผู้เรียน
- 8) หลักสูตรที่ดีจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก โดยให้เด็กมีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจ
- 9) เนื้อหาที่กำหนดสอดคล้องกับสภาพการณ์ดำเนินชีวิต ประสบการณ์ใกล้ตัวเด็ก สามารถให้เด็กนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
- 10) มีเนื้อหาสาระบริบูรณ์เพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ความรู้ทักษะขั้นพื้นฐานและส่งเสริมให้ถึงขั้น เก่ง ดี และมีความสุข

11) การบรรจุเนื้อหาประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเหมาะสมกับช่วงเวลาที่ให้การศึกษา

12) เป็นหลักสูตรที่จัดลำดับเนื้อหาและประสบการณ์ไว้อย่างต่อเนื่องไม่ข้ามขั้น ไม่วกวน หรือขาดตอนจนผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ไม่ต่อเนื่อง

13) เป็นหลักสูตรที่ครูเข้าใจหลักการวัตถุประสงค์ได้ง่ายนำไปปฏิบัติได้จริงและสะดวก

14) จะต้องบอกแนวทางการสอน สื่อการเรียนการสอน และแนวทางการวัดผลประเมินผลได้อย่างเหมาะสม

15) มีความคล่องตัว ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ง่าย ท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถนำไปดัดแปลงใช้ได้ เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตของผู้เรียน

16) มีการติดตามผลและประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้น

ฉันท ชาคูทอง (2550, น.20) กล่าวว่า iva หลักสูตรที่ดีย่อมส่งผลดีต่อการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน กล่าวคือ หลักสูตรที่ดีจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนนำไปปฏิบัติได้มีประสิทธิภาพ ทางด้านครูสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลดีต่อผู้เรียน หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1) หลักสูตรควรมีความคล่องตัว และสามารถปรับปรุงและยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

2) หลักสูตรควรเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การเรียนการสอนได้บรรลุตามความมุ่งหมายที่กำหนด

3) หลักสูตรควรได้รับการจัดทำหรือพัฒนาจากคณะบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครู ผู้ปกครอง ประชาชน นักวิชาการ นักพัฒนาหลักสูตรและผู้บริหาร ได้มีส่วนร่วมและรับรู้ในการจัดทำหลักสูตร

4) หลักสูตรจะต้องจัดได้ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษาแห่งชาติ

5) หลักสูตรควรมีกิจกรรม กระบวนการ และเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และพัฒนาการเรียนของผู้เรียนในทุกๆ ด้าน

6) หลักสูตรควรบอกแนวทาง ด้านสื่อการสอน การใช้สื่อ การวัดและประเมินผลได้อย่างชัดเจน

7) หลักสูตรควรมีลักษณะที่สนองความต้องการและความสนใจ ทั้งของนักเรียนและสังคม

8) หลักสูตรควรส่งเสริมความเจริญงอกงามในตัวผู้เรียนทุกด้านรวมทั้งส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

9) หลักสูตรควรจัดทำมาจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ อย่างรอบคอบ เช่น ข้อมูลทางด้านปรัชญาการศึกษา จิตวิทยา สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

10) เป็นหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื้อหาและกิจกรรมต้องเหมาะสมกับธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน

11) เนื้อหาและประสบการณ์ต้องสอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตของผู้เรียน ประสบการณ์ต้องเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.15-16) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ลักษณะของการจัดหลักสูตรที่ดี จะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และเกิดสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

- 1) ตรงตามความหมายของการศึกษา
- 2) ตรงตามลักษณะพัฒนาการของเด็กในวัยต่างๆ
- 3) ตรงตามลักษณะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีเอกลักษณ์ของชาติ
- 4) มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอที่จะช่วยให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และมีพัฒนาการในทุกด้าน

5) สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ จัดวิชาทักษะ และวิชาเนื้อหาให้เหมาะสมกันในอันที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกด้าน

6) หลักสูตรที่ดีควรสำเร็จขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย เพื่อจะได้ผลดีควรจัดทำเป็นรูปคณะกรรมการ

7) หลักสูตรที่ดีจะต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้ต่อเนื่องกันไป และจะต้องเรียงลำดับความยากง่ายไม่ให้ขาดตอนจากกัน

8) หลักสูตรที่ดีจะต้องเป็นประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิต เพื่อให้มีความเป็นอยู่อย่างผาสุก

9) หลักสูตรที่ดีจะต้องเพิ่มพูนและส่งเสริมทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นของเด็ก

10) หลักสูตรที่ดีย่อมส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ความคิดริเริ่มมีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต

11) หลักสูตรที่ดีจะต้องส่งเสริมให้เด็กทำงานเป็นอิสระ และทำงานร่วมกันเป็นหมู่เพื่อพัฒนาให้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

12) หลักสูตรที่ดีย่อมบอกแนวทาง วิธีสอน และอุปกรณ์สื่อสารประกอบเนื้อหาสาระที่สอนไว้อย่างเหมาะสม

13) หลักสูตรที่ดีย่อมมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา เพื่อทราบข้อบกพร่องในอันที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

14) หลักสูตรที่ดีจะต้องจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจและมีโอกาสแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

15) หลักสูตรที่ดีต้องส่งเสริมให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา

16) หลักสูตรที่ดีต้องจัดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตของเด็ก

17) หลักสูตรที่ดีต้องจัดประสบการณ์ และกิจกรรมหลาย ๆ อย่างเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกอย่างเหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของแต่ละบุคคล

18) หลักสูตรที่ดีจะต้องวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสมแก่การนำไปปฏิบัติและสะดวกแก่การวัดและประเมินผล

จากลักษณะของหลักสูตรที่ดีของนักการศึกษา พอสรุปได้ดังนี้ หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ 1) ต้องตรงตามจุดมุ่งหมายการศึกษาแห่งชาติ 2) ควรจัดทำจากความร่วมมือหลาย ๆ ฝ่ายในรูปแบบคณะกรรมการ 3) ต้องตรงตามลักษณะพัฒนาการของผู้เรียน สนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและสังคม 4) มีกระบวนการ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายสอดคล้องกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตของผู้เรียน โดยจัดการเรียนรู้ต่อเนื่องกันเรียงลำดับความยากง่าย 5) ต้องสอนให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ส่งเสริมความเจริญงอกงามและความคิดสร้างสรรค์ 6) บอกแนวทาง วิธีการสอน อุปกรณ์ประกอบเนื้อหา และสาระที่สอนไว้อย่างเหมาะสม และ 7) ต้องมีการประเมินผลตลอดเวลา

การพัฒนาหลักสูตร

1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล และคนอื่นๆ (2549, น.5) กล่าวว่าคำว่า คำว่า “การพัฒนาหลักสูตร” (curriculum development) หมายถึง การจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยที่ยังไม่เคยมีหลักสูตรนั้นมาก่อนเลย กับในอีกความหมายหนึ่ง หมายถึง การจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ฉันท ชาติทอง (2550, น.28) สรุปไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับแต่งเสริม เต็มต่อ หรือการดำเนินงานอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

อมลวรรณ มีจินดา (2553, น. 42) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงหลักสูตรขึ้นใหม่ หรือ การปรับปรุงหลักสูตรบางส่วนที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเนื้อหา สาระ โครงสร้างกระบวนการ องค์ประกอบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม เศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่นรวมถึงเป็นกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคมให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

แกรนท์ วิกกินส์ และ เจย์ แมคไทก์ (Grant Wiggins & Jay McTighe, 2004, p. 139-145 อ้างถึงใน ชัยนพร บุญปฤกษ์, 2554, น. 24-25) ได้กล่าวถึง หลักสูตรว่าเป็นพิมพ์เขียวเพื่อการเรียนรู้ที่เกิดจากการกำหนดมาตรฐานของเนื้อหาและมาตรฐานความสามารถของผู้เรียน(Content and performance standards) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผนการเรียนการสอนที่ได้ผล ดังนั้นหลักสูตรจึงไม่ใช่กรอบกว้าง ๆ หรือสรุปเนื้อหา แต่เป็นแผนที่ชัดเจน พร้อมหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดขั้นตอนและวิธีการที่ชัดเจนตลอดจนกิจกรรมและการประเมินผลไปสู่เป้าหมาย หลักสูตรที่ดีจะต้องเขียนจากมุมมองผู้เรียน และผลที่พึงประสงค์ หลักสูตรจะต้องชัดเจนว่าผู้เรียนจะทำอะไรไม่ใช่เพียงแค่กำหนดว่าผู้สอนจะทำอะไร

จากการศึกษาความหมายการพัฒนาหลักสูตรพอสรุปได้ดังนี้การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง หมายถึง การจัดทำหลักสูตรโดยปรับปรุงขึ้นใหม่ให้ดีขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคม โดยใช้กรณีตัวอย่างในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

สิริธีร์ งามประจบ (2548, น. 20) สรุปไว้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

- 1) การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- 2) การร่างหลักสูตร
- 3) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร
- 4) การนำหลักสูตรไปใช้
- 5) การประเมินผลหลักสูตร
- 6) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

สังค อุทรานันท์ (2532, น.38-42 อ้างถึงใน สิริธีร์ งามประจบ, 2548, น.14-15) ได้ให้จัดลำดับขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร โดยคำนึงถึงข้อมูลทางด้านประวัติและปรัชญาการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและทฤษฎีการเรียนรู้ ข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม และข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา การวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อจะทำให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสังคม

2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นการมุ่งแก้ปัญหาและสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

3) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นเสมือนสื่อกลางที่จะพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

4) การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผลเป็นการกำหนดมาตรการให้ทราบว่า ควรจะวัดและประเมินอะไรบ้างจึงจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของหลักสูตร

5) การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำเอาหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติซึ่งจะต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ หลายประเภท

6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรเพื่อให้ทราบว่าผลผลิตที่ได้จากหลักสูตรนั้นเป็นไปตามเจตนารมณ์หรือจุดมุ่งหวังของสังคมและผู้เรียนเพียงใด

7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสมหรือสอดคล้องกับสภาพของสังคมมากขึ้น

ฉันท ชาติทอง (2550, น.49) สรุปไว้ว่า การจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรนั้นมีสิ่งที่ต้องปฏิบัติและพิจารณาที่สำคัญ คือ

- 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
- 2) การร่างหลักสูตร
 - การกำหนดจุดมุ่งหมาย
 - การกำหนดเนื้อหาสาระ
 - การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
 - การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล
- 3) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร
- 4) การทดลองใช้หลักสูตร

5) การประเมินหลักสูตร

6) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ไทเลอร์ (Tyler, 1949, p.1) อ้างถึงใน ชันยพร บุญปลุกษ์, 2554, น.25-26) ได้ให้หลักเกณฑ์และเหตุผลไว้ว่าในการพัฒนาหลักสูตรและวางแผนการสอนนั้นจะต้องตอบคำถาม 4 ประการดังนี้

1) มีเป้าประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่โรงเรียนควรแสวงหา
2) มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่สามารถจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้นั้น

3) จะจัดระบบประสบการณ์ดังกล่าวนี้ได้อย่างไรจึงจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4) จะประเมินประสิทธิภาพของประสบการณ์ในการเรียนอย่างไรจึงจะตัดสินใจได้ว่าบรรลุถึงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้จากคำถามทั้ง 4 ประการก่อนลงมือพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์นี้ บุญชม ศรีสะอาด (2546, น. 63-64 อ้างถึงใน ชันยพร บุญปลุกษ์, 2554, น.25-26) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ต้องเป็นไปตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์ เริ่มด้วยการกำหนดจุดประสงค์ชั่วคราว โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสังคม ศึกษาผู้เรียนและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชามาช่วยกำหนดจุดประสงค์อย่างคร่าว ๆ ซึ่งอาจมีมากเกินไปที่จะจัดเข้าไว้ในหลักสูตรได้ทั้งหมด จึงควรทำการกลั่นกรองให้เหลือเฉพาะจุดที่สำคัญ และสอดคล้องกันเป็นจุดประสงค์ขั้นสุดท้ายหรือจุดประสงค์ที่ใช้จริงในการกลั่นกรองจุดประสงค์ชั่วคราวนั้น อาจจะใช้หลักจิตวิทยาการเรียนรู้และหลักปรัชญามาพิจารณาด้วย

ขั้นที่ 2 การเลือกประสบการณ์การเรียน หลังจากกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรแล้ว ขั้นต่อมาทำการเลือกประสบการณ์การเรียน อันเป็นสื่อที่จะทำให้บรรลุถึงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ในการเลือกประสบการณ์การเรียนจะต้องคำนึงถึงลำดับก่อนหลังความต่อเนื่องและการบูรณาการของประสบการณ์เหล่านั้น

ขั้นที่ 3 การประเมินผล เป็นขั้นสุดท้ายซึ่งทำให้ทราบว่าประสบการณ์เรียนที่จัดขึ้นนั้นบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้เพียงใด

จากการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรพอสรุปได้ดังนี้ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

3 การสร้างหลักสูตร

วิโพภูฏ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.147) ได้กล่าวในบทสรุปไว้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตร มีความเชื่อมโยงกับกระบวนการหลัก 3 กระบวนการ ประกอบด้วย การสร้างหลักสูตรการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร สำหรับในการสร้างหลักสูตรนั้นดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ 1) การสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ และ 2) การปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรที่มีอยู่แล้วในส่วน ของขั้นตอนการสร้างหลักสูตรนั้น ประกอบด้วย ขั้นตอนสำคัญๆ 10 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 3) การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
- 4) การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา
- 5) การคัดเลือกเนื้อหาวิชา
- 6) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
- 7) การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
- 8) การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 9) การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้
- 10) การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

จากการศึกษาการสร้างหลักสูตร ควรดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ 1)การสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ 2)การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว โดยมี 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร 4) การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา 5) การคัดเลือกเนื้อหาวิชา 6) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 7) การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ 8) การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน 9) การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ 10) การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

4 การนำหลักสูตรไปใช้

วิโพภูฏ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.184) สรุปแนวความคิดการนำหลักสูตรไปใช้นั้นเป็นงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายตั้งแต่ระดับบริหารจนถึงระดับผู้สอนขอบเขต และงานของการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นงานที่กว้างขวาง และเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างรอบคอบและระมัดระวัง ซึ่งในที่นี้อาจสรุปเป็นหลักการของการนำหลักสูตรไปใช้ได้ดังนี้

- 1) ควรมีการวางแผนและเตรียมการในการนำหลักสูตรไปใช้
- 2) ควรมีคณะบุคคลทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่นในการดำเนินการร่วมกันทั้งในด้านการเตรียมการนำหลักสูตรไปใช้ การส่งเสริมสนับสนุน และการติดตามประเมินผล

3) การนำหลักสูตรไปใช้ควรดำเนินการตามขั้นตอนที่วางแผนและเตรียมการไว้แล้ว
 อย่างเป็นระบบ

4) ควรมีการจัดเตรียมปัจจัยต่างๆ ที่จะช่วยให้นำหลักสูตรไปใช้ประสบความสำเร็จ
 ได้ อาทิ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เอกสารหลักสูตรต่างๆ และแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

5) ควรมีการพัฒนาผู้สอนอย่างเต็มที่และจริงจัง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการนำ
 หลักสูตรไปใช้

6) ควรจัดตั้งให้มีหน่วยงานที่มีผู้อำนวยการพิเศษ เพื่อให้การสนับสนุนและพัฒนาครู

7) ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ โดยต้องกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ
 อย่างชัดเจน ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะนำมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาทั้งในแง่ของการ
 ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และการวางแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

สัจด์ อุทรานันท์ (2532, น. 262 อ้างถึงใน สิริธีร์ งามประจบ, 2548, น. 30)กล่าวว่าผู้ที่
 เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยงานส่วนกลางซึ่งทำการพัฒนาหลักสูตร
 และหน่วยงานส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานการใช้หลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, น. 142-146 อ้างถึงใน สิริธีร์ งามประจบ, 2548, น.30)กล่าว
 ว่าการนำหลักสูตรไปใช้ให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหาร โรงเรียนและ
 ครูผู้สอน รวมทั้งอาศัยการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากส่วนกลางและส่วน
 ท้องถิ่น ซึ่งต้องกระตุ้นช่วย สนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจแก่โรงเรียนและครู เพื่อให้การใช้
 หลักสูตรมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาพบว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนสำคัญที่ต้องมีการวางแผน
 ประเมินติดตามและเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ

5 การประเมินผลหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตรเป็นขั้นตอนการตรวจสอบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้น เมื่อได้นำไป
 ใช้แล้วเกิดผลอย่างไร บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่จัดทำเพียงใด มีข้อดี หรือที่ต้องแก้ไขในเรื่องใดบ้าง
 เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงสิ่งที่เป็นปัญหา ข้อบกพร่องนั้น ๆ และทำให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็น
 หลักสูตรที่ดีต่อไป ซึ่งนักวิชาการได้สรุปความหมายไว้ดังนี้

วิโพธฐ์ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.206) สรุปไว้ว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึงการ
 พิจารณา เปรียบเทียบ และตัดสินเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบหลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์
 กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริงเพียงใด หลักสูตร
 นั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไร เพื่อจะนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงหลักสูตร
 นั้นให้ดีขึ้น

นิรมล ศตวุฒิ (2551, น.109) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การหาคำตอบว่า หลักสูตรบรรลุผลตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่ บรรลุผลมากน้อยเพียงไร และสาเหตุที่ไม่บรรลุผลเพราะอะไร การประเมินหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่าการนำหลักสูตรไปใช้จริงแล้วนั้น ได้ผลใกล้เคียงกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.291) สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร คือกระบวนการในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้นๆ มีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรที่ต้องแก้ไขเพื่อนำผลที่ได้มาใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีต่อไป พร้อมทั้งสรุปขั้นตอนการประเมินหลักสูตรได้ดังนี้

1) ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน การกำหนดจุดมุ่งหมายในการประเมินเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการในการดำเนินการประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินต้องกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการประเมิน ให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไรในส่วนตัว ด้วยวัตถุประสงค์อย่างไร เช่น ต้องการประเมินเอกสารหลักสูตรเพื่อดูว่าเอกสารหลักสูตรถูกต้องสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแค่ไหน หรือจะประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ในเรื่องอะไรแค่ไหน หรือการนำหลักสูตรไปใช้ทั้งหมด หรือจะประเมินหลักสูตรทั้งระบบ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินที่ชัดเจนทำให้เราสามารถกำหนดวิธีการ เครื่องมือและขั้นตอนในการประเมินได้อย่างถูกต้อง และทำให้การประเมินหลักสูตรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลถูกต้องเป็นที่เชื่อถือได้

2) ขั้นกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการที่จะใช้ในการประเมินผล การกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน เกณฑ์การประเมินจะเป็นเครื่องมือบ่งชี้คุณภาพในส่วนของหลักสูตรที่ถูกประเมิน การกำหนดวิธีการที่จะใช้ในการประเมินผลทำให้เราสามารถดำเนินงานไปตามขั้นตอนได้อย่างราบรื่น

3) ขั้นการสร้างเครื่องมือ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะมีผลทำให้การประเมินนั้นน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และสร้างอย่างมีคุณภาพมีความเชื่อถือได้ และมีความเที่ยงตรงสูง

4) ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้ประเมินต้องเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่กำหนดไว้ บางครั้งถ้าจำเป็นต้องอาศัยผู้อื่นในการรวบรวมข้อมูล

ควรพิจารณาผู้ที่จะมาทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเหมาะสม เพราะผู้เก็บรวบรวมข้อมูลมีส่วนช่วยให้ข้อมูลที่รวบรวมได้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ

5) **ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล** ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะต้องกำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล พิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม แล้วจึงวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

6) **ขั้นสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน** ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะสรุปและรายงานผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต้น ผู้ประเมินจะต้องพิจารณารูปแบบของการรายงานผลว่าควรจะเป็นรูปแบบใด และการรายงานผลจะมุ่งเสนอข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่ เพียงใด มีส่วนใดบ้างที่ควรแก้ไข ปรับปรุง หรือยกเลิก

7) **ขั้นนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาหลักสูตรในอนาคตต่อไป**

จากการศึกษาการประเมินผลหลักสูตร พอสรุปได้ดังนี้ 1) เป็นกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ 2) เป็นการหาคำตอบว่าหลักสูตรบรรลุตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่ 3) หลักสูตรมีความสัมพันธ์กันอย่างไร สอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวังและการปฏิบัติจริงเพียงใด 4) นำผลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้น

6 หลักสูตรเสริม

ความหมายของหลักสูตรเสริม

จันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550, น.97) หลักสูตรเสริม หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อเสริมหลักสูตรเดิมที่มีอยู่หลักสูตรเสริมจะมีลักษณะที่ขยายออกทั้งแนวกว้างและแนวลึกมากกว่าหลักสูตรปกติ โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมจะกำหนดขึ้นตามคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนและเนื้อหาอาจมีนอกเหนือจากหลักสูตรปกติหรือมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรปกติแต่จะมีความลึกและความหลากหลายมากกว่าหลักสูตรปกติ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติและมีการประเมินผลด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย

ธัญพร บุญปฤกษ์ (2554, น.47) หลักสูตรเสริม หมายถึง มวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อขยายหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน หลักสูตรเสริมจะมีลักษณะที่ขยายออกทั้งแนวกว้างและแนวลึกมากกว่าหลักสูตรสถานศึกษา โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมจะกำหนดขึ้นตามคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน สาระอาจจะเป็นเนื้อหาในรายวิชา โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากหลักสูตรสถานศึกษาหรือมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา แต่จะมีความลึกและความหลากหลายมากกว่าหลักสูตรสถานศึกษาและมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นด้านการคิดระดับสูง

ดิฐภัทร บวรชัย(2555,น.181) หลักสูตรเสริม หมายถึงกระบวนการจัดทำและพัฒนาการจัดมวลงประสพการณั การเรยนรูที่จัดขึ้นเพื่อเสริมหลักสูตรเดิมที่มีอยู โดยมิเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดคุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างขึ้นเพื่อเพิ่มเนื้อหาของการเรยนรูที่ไม่มีในหลักสูตรปกติ

คลาร์ก (Clark, 1997, p. 318-319 อ้างถึงใน ชันยพร บุญปฤถษ, 2554, น. 49)หลักสูตรเสริมต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และเพิ่มเสริมการเรยนรูอื่น ๆ ทั้งสาระและกระบวนการที่ไม่ปรากฏในหลักสูตรเดิม เช่น การคิดระดับสูง และสหวิทยาการเป็นต้น หลักสูตรเสริมจะส่งเสริมการเรยนรูในหลักสูตรแกนกลาง การใช้ยุทธศาสตร์การสอนของครูและการใช้เวลากการเรยนรูน้อยลง โดยนักเรียนสามารถจบการศึกษาในระบบตามที่ได้กำหนดไว้เพราะการเรยนรูของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน ดังนั้นเมื่อเทียบกับทฤษฎีการคิดของบลูม(Bloom's Taxonomy) จากลำดับง่ายสู่ลำดับยาก จะพบว่าหลักสูตรสถานศึกษาจะมุ่งเน้นการเรยนรูความรู้ ความจำ ความเข้าใจและด้านการนำไปใช้เป็นส่วนใหญ่ ขณะที่หลักสูตรเสริมจะมุ่งเน้นการเรยนรูด้านการวิเคราะห์ ด้านการสังเคราะห์ และด้านการประเมินค่า

หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง หมายถึงมวลงประสพการณัการเรยนรูที่จัดขึ้นเพื่อเสริมหลักสูตรเดิม ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาและเวลา การจัดการเรยนรู สื่อและแหล่งการเรยนรู การวัดผลและประเมินผลเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยจัดกิจกรรมการเรยนรู 6 ขั้นตอนดังนี้ 1) นำเสนอกรณีตัวอย่าง 2) ศึกษากรณีตัวอย่าง 3) อภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ4) อภิปรายคำตอบ และ 5) สรุปปัญหาและวิธีแก้ปัญหาของผู้เรยน

ปรัชญาการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตร

ปรัชญาการศึกษาเป็นความเชื่อ ความศรัทธา ความเห็นดีเห็นงาม ความเชื่อถือในแนวคิดทางการศึกษา ซึ่งความเชื่อถือและความเห็นคุณค่านี้เอง ที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลคิดและกระทำในเรื่องที่มีความสอดคล้องกับความศรัทธาเชื่อถืออื่น ๆ (ทิสนา แชมมณี, 2554, น. 24) เพื่อเป็นการพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ผู้วิจัยจึงนำเสนอปรัชญาการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1 ปรัชญาสารัตถนิยม (Essentialism)

ทิสนา แชมมณี (2554, น.25-28) ได้กล่าวว่าเป็นปรัชญาการศึกษาที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาจิตนิยม(Idealism) และปรัชญาสัจนิยม (Realism) ซึ่งเป็นปรัชญาทั่วไปปรัชญาสารัตถนิยมตามแนวจิตนิยม มีความเชื่อว่าการศึกษาคือเครื่องมือในการสืบทอดมรดกทางสังคม ซึ่งก็คือ

วัฒนธรรมและอุดมการณ์ทั้งหลายอันเป็นแก่นสาระสำคัญ (essence) ของสังคมให้ดำรงอยู่ต่อไป ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาจึงควรประกอบไปด้วย ความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และวัฒนธรรม อันเป็นแก่นสำคัญซึ่งสังคมนั้นเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม สมควรที่จะรักษาและ สืบทอดให้ผู้นุชนรุ่นต่อไป การจัดการเรียนการสอนจะเน้นบทบาทครูในการถ่ายทอดความรู้และสาระต่าง ๆ รวมทั้งคุณธรรมและค่านิยมที่สังคมเห็นว่าดีงามแก่ผู้เรียน ผู้เรียนในฐานะผู้รับ สืบทอดมรดกทางสังคม ก็จะต้องอยู่ในระเบียบวินัย และพยายามเรียนรู้สิ่งที่ครูถ่ายทอดให้อย่างตั้งใจ

ปรัชญาสารัตถนิยมตามแนวสตินิยมนั้น (Stumpf, 1994, p.325-340 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2554, น.25) เชื่อว่าการศึกษาคือเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้และความจริงทางธรรมชาติ เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาจึงควรประกอบไปด้วย ความรู้ความจริง และการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนตามความเชื่อนี้จึงเน้นการให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง และการสรุปกฎเกณฑ์จากข้อมูลข้อเท็จจริงเหล่านั้น

2 ปรัชญาพัฒนานิยม (Progressivism)

ทิศนา แคมมณี (2554, น.25-28) ได้กล่าวว่าบางท่านเรียกปรัชญาการศึกษานี้ว่าปรัชญาพัฒนาการ หรือปรัชญาพัฒนาการ ปรัชญานี้มีต้นกำเนิดมาจากปรัชญาแม่บท คือ ปรัชญา “Pragmatism” หรือปรัชญา “ปฏิบัตินิยม” ซึ่งได้รับแนวคิดมาจาก ชาลส์ เอส เพียซ (Charles S. Pierce) และได้รับการเผยแพร่ให้กว้างขวางขึ้นโดย วิลเลียม เจมส์ (William James) จนได้รับความนิยมสูงสุดเมื่อ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้นำแนวคิดนี้มาใช้ในการศึกษาและในกระบวนการทางกฎหมาย ปรัชญาปฏิบัตินิยม (Stumpf, 1994, p. 383-400 and Dewey, 1963, p.25-50 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2554, น.26-27) ให้ความสำคัญอย่างมากต่อการ “ปฏิบัติ” หรือ “การลงมือกระทำ” ซึ่งหลายคนอาจเข้าใจผิดว่า นักปรัชญากลุ่มนี้ไม่สนใจหรือไม่เห็นความสำคัญของการ “คิด” สนใจแต่การกระทำเป็นหลัก แต่แท้ที่จริงแล้ว ความหมายของปรัชญานี้คือ “การนำความคิดให้ไปสู่การกระทำ” นักปรัชญากลุ่มนี้เห็นว่า ถ้าพึ่งแต่เพียงการคิดไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต การดำรงชีวิตที่ดี ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการคิดที่ดี และการกระทำที่ดีเหมาะสม ดิวอี้ได้นำแนวคิดนี้ไปทดลองและประยุกต์ใช้ในการศึกษา เขาได้เสนอแนะการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำ หรือที่เรียกกันติดปากว่า “Learning by doing” เขาได้ทดลองให้เด็กเรียนรู้จากการกระทำในบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เด็กได้รับอิสระในการ ริเริ่มความคิดและลงมือทำตามที่คิด ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนั้น ดิวอี้ยังได้เน้นความสำคัญของประชาธิปไตย จริยธรรม ศาสนา และศิลปะอีกด้วย ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาตามปรัชญานี้จึงเน้นการปลูกฝังการฝึกฝนอบรมในเรื่องดังกล่าวโดยการ

ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์(experience) และเรียนรู้จากการคิด การลงมือทำและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3 ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

ทิสนา แจมมณี (2554, น.25-28) ได้กล่าวว่าปรัชญานี้เชื่อว่าการปฏิรูปสังคมหรือการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นโดยการช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การจัดระเบียบของสังคมการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และการส่งเสริมประชาธิปไตย เป็นหน้าที่ของสมาชิกในสังคม และการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้

ด้วยเหตุดังกล่าวการศึกษาที่จัดตามปรัชญานี้ จึงมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคมและการปฏิรูปให้สังคมดีขึ้น เนื้อหาของหลักสูตรจะเน้นสาระที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาของสังคม กระบวนการประชาธิปไตยและประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ส่วนการจัดการเรียนการสอนนั้น จะเน้นการให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม และเน้นกระบวนการประชาธิปไตยเพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมประชาธิปไตย

จากแนวความคิดของปรัชญาการศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร แต่ละปรัชญาต่างมีแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งมีความสอดคล้องและเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยกรณีตัวอย่างโดยนำเอาประเด็นต่าง ๆ ของปรัชญาการศึกษาทั้ง 3 แบบมาผสมผสาน เช่น การเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์(experience) เรียนรู้จากการคิด การลงมือทำและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการคิดที่ดี และการกระทำที่ดีเหมาะสม เน้นสาระที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาของสังคม

จิตวิทยาการเรียนรู้กับการพัฒนาหลักสูตร

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.98-100) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรนั้น นักพัฒนาหลักสูตรต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเรียนรู้ของมนุษย์ว่า มนุษย์เรียนรู้ได้อย่างไรในสถานการณ์ใดหรือมีอะไรเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้บ้าง ธรรมชาติของกระบวนการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อหลักสูตรในหลายลักษณะ และในการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้เป็นอย่างมาก จึงเป็นหน้าที่ของนักพัฒนาหลักสูตรที่ต้องศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ให้ท่องแท้ ทั้งนี้โดยพิจารณาว่าในการเรียนเด็กเรียนสิ่งต่างๆ ได้อย่างไร มีองค์ประกอบอะไรบ้างที่บั่นทอนหรือส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนของเด็ก เพื่อที่จะได้พิจารณาทฤษฎีที่เหมาะสมที่สุดมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

1 ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ดังนี้

วิโฆฐ์ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.89) การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวร อันเนื่องมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ หรือการฝึกหัดโดยที่การเปลี่ยนแปลงนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งพฤติกรรมภายนอก และพฤติกรรมภายในอีกทั้งเปลี่ยนแปลงได้ทั้งความรู้ อารมณ์ และทักษะ

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.99) กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้ คือ การที่บุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากที่ได้รับสิ่งเร้าและประสบการณ์ต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน และเปลี่ยนแปลงได้ทั้งด้านความรู้ อารมณ์ และทักษะ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2537,น.13 อ้างถึงในบุญเลี้ยง ทุมทอง, 2554, น.99) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร อันเนื่องมาจากประสบการณ์หรือการฝึกหัด

ครอนบาช(Cronbach,1963, p.71 อ้างถึงในวิโฆฐ์ วัฒนานิมิตกุล, 2548, น.88)กล่าวถึงการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากการได้มีประสบการณ์

ฮิลการ์ด (Hillgard, 1975, p. 194 อ้างถึงใน วิโฆฐ์ วัฒนานิมิตกุล, 2548, น.88)ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

จากการศึกษาความหมายการเรียนรู้พอสรุปได้ดังนี้ การเรียนรู้ คือ การที่บุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หลังจากที่ได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ หรือการฝึกหัดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ทั้งพฤติกรรมภายในและภายนอก ทั้งความรู้ อารมณ์และทักษะ

2 ทฤษฎีการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหาพบว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาอธิบายกระบวนการคิดแก้ปัญหา ได้แก่ 1) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ 2) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการคิดแก้ปัญหาของทอเรนซ์และแนวคิดกระบวนการแก้ปัญหา 3) โดยอาศัยหลักทฤษฎี 4 ของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ดังนี้

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์

บรูเนอร์ (Bruner) เป็นนักจิตวิทยาที่สนใจและศึกษาเรื่องของพัฒนาการทางสติปัญญาต่อเนื่องจากเพียเจต์ บรูเนอร์เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (discovery learning) แนวคิดที่สำคัญ ๆ ของบรูเนอร์ มีดังนี้ (Bruner, 1963, p. 1-54 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2554, น. 66-68)

1) การจัดโครงสร้างของความรู้ให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้เรียนและสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

3) การคิดแบบหยั่งรู้ (intuition) เป็นการคิดหาเหตุผลอย่างอิสระที่สามารถช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้

4) แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

5) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์แบ่งได้เป็น 3 ชั้น ใหญ่ๆ คือ

5.1) ชั้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Enactive Stage) คือชั้นของการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่างๆ การลงมือกระทำช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ

5.2) ชั้นการเรียนรู้จากความคิด (Iconic Stage) เป็นชั้นที่เด็กสามารถสร้างมโนภาพในใจได้ และสามารถเรียนรู้จากภาพแทนของจริงได้

5.3) ชั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (Symbolic Stage) เป็นชั้นการเรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมได้

6) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอด หรือสามารถจัดประเภทของสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

7) การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุด คือ การให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Discovery learning)

หลักการจัดการศึกษา/การสอน

1) กระบวนการค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดีมีความหมายสำหรับผู้เรียน

2) การวิเคราะห์และจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำก่อนการสอน

3) การจัดหลักสูตรแบบเกลียว(Spiral Curriculum) เป็นกระบวนการสอนในลักษณะ “ทำ ย้ำ ซ้ำ ทวน” ช่วยให้สามารถสอนเนื้อหาหรือความคิดรวบยอดเดียวกันแก่ผู้เรียนทุกวัยได้โดยต้องจัดเนื้อหาความคิดรวบยอดและวิธีสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของผู้เรียน

4) ในการเรียนการสอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระให้มากที่สุดเพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

5) การสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน

6) การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

7) การสอนความคิดรวบยอดให้แก่ผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็น

8) การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

ทฤษฎีของบรูเนอร์(Bruner,1963 อ้างถึงใน บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2555, น.118-120)เขาได้กำหนดประเด็นหรือข้อสังเกตเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาไว้ 6 ลักษณะคือ

1) ความเจริญเติบโตทางสติปัญญา สังเกตได้จากการเพิ่มการตอบสนองที่ไม่ผูกพันกับสิ่งเร้าเฉพาะตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นในขณะนั้นมากขึ้น

2) ความเจริญเติบโตทางสติปัญญาขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวคนไปสู่ “ระบบเก็บรักษา” ที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม

3) ความเจริญเติบโตทางสติปัญญาเกี่ยวข้องกับการเพิ่มความสามารถที่จะพูดกับตนเองและคนอื่น ๆ โดยใช้คำพูด และสัญลักษณ์ในสิ่งที่บุคคลนั้น ๆ ได้ทำไปแล้วหรือสิ่งที่จะทำ

4) ความเจริญเติบโตทางสติปัญญาขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ที่เป็นระบบ และโดยบังเอิญระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

5) การสอนสามารถอำนวยความสะดวกได้โดยสื่อทางภาษาซึ่งจับลงโดยไม่เพียงแต่ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

6) การพัฒนาทางสติปัญญาเห็นได้จากการเพิ่มความสามารถที่จะจัดการกับตัวเลือกหลายๆอย่างในเวลาเดียวกันความสามารถที่จะเฝ้าดูขั้นตอนต่างๆในระยะเวลาเดียวกันและความสามารถที่จะจัดเวลาและการเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะที่เหมาะสมกับความต้องการหลาย ๆอย่าง

เพื่อที่จะอธิบายลักษณะดังกล่าว Bruner (1963 อ้างถึงในบุญเลี้ยง ทุมทอง, 2555, น.118-120) ได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดของมนุษย์ออกเป็น 3 ชั้น คือ

1) การเรียนรู้จากการสัมผัส (The Enactive Mode) ได้แก่ การเป็นตัวแทนผ่านทางการกระทำด้วยตนเอง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับวัตถุเท่านั้นที่ให้ความจริงเกี่ยวกับวัตถุ ชั้นนี้เปรียบได้กับขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหวของเพียเจต์ เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้จากการกระทำมากที่สุด

2) การเรียนรู้จากภาพความจำ (The Iconic Mode) ได้แก่ รูปแบบที่เกี่ยวกับการใช้จินตนาการเพื่อที่จะสรุปและใช้แทนการกระทำ เด็กสังเกตและจำลักษณะหรือผิวนอกของวัตถุที่เห็นได้ ชั้นนี้เปรียบได้กับขั้นก่อนปฏิบัติการคิดของเพียเจต์ ซึ่งจะควบคุมขั้นการคิดก่อนเกิดความคิดรวบยอดและการคิดแบบทางนามธรรมล้าลึก ในวัยนี้เด็กจะเกี่ยวข้องกับความจริงมากขึ้น จะเกิดความคิดจากการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ อาจจะมีจินตนาการบ้างแต่ยังไม่สามารถคิดได้ลึกซึ้งนัก

3) การเรียนรู้จากสัญลักษณ์ (The Symbolic Mode) เป็นพัฒนาการขั้นสูงสุดขั้นนี้เด็กจะสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งของ สามารถเกิดความคิดรวบยอดในสิ่งต่าง ๆ ที่ซับซ้อนได้มากขึ้น การใช้สัญลักษณ์ทางภาษามีความคล่องและได้ผลมากกว่าการกระทำหรือภาพซึ่งนำไปสู่จุดสูงสุดยอดของความสามารถทางพุทธิลักษณะได้ ชั้นนี้เปรียบได้กับขั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรม และขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรมเพียเจต์ เด็กจะสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งของสามารถเกิดความคิดรวบยอดในสิ่งต่าง ๆ ที่ซับซ้อนได้มากขึ้น

แม้ว่าลักษณะของการเรียนรู้ทั้งสามประเภทนี้จะจัดลำดับเป็นขั้นตอนเอาไว้ แต่ทฤษฎีของ Bruner (1963 อ้างถึงในบุญเลี้ยง ทุมทอง, 2555, น.118-120) ไม่ยึดขั้นที่กำหนดไว้เป็นกฎตายตัวเหมือนทฤษฎีของเพียเจต์ เพียเจต์เน้นข้อจำกัดของความสามารถของเด็กในแต่ละขั้น แต่ Bruner เน้นผลงานที่เด็กทำได้สำเร็จ

การนำทฤษฎีของ Bruner (1963) ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

1) เกี่ยวกับโครงสร้างของความรู้หลักสูตรในโรงเรียนจะต้องเปลี่ยนมาให้ความสำคัญต่อการจัดระเบียบหรือ การจัดเรียงเรียงเนื้อหา หรือโครงสร้างของความรู้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้หรือประสบการณ์เดิมกับความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ โดยนัยนี้การสอนของครูจะต้องเป็นวิธีการซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงโครงสร้างพื้นฐานหรือจัดเรียงเรียงความรู้ต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปที่มีความสัมพันธ์กัน และให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาให้มากที่สุด

2) เกี่ยวกับความพร้อม การที่คนเราจะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องใช้หลักสูตรที่เหมาะสมกับความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา จะต้องจัดรูปแบบของกิจกรรม ทักษะ และการฝึกหัดที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความเจริญงอกงามทางสติปัญญาของเด็ก จากแนวคิดข้างต้นบรูเนอร์ Bruner ได้เสนอหลักสูตรแบบใหม่เรียกว่าหลักสูตรแบบเกลียว (Spiral Curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่จัดสอนพื้นฐานทุกวิชาให้กับเด็กทุกระดับ

3) เกี่ยวกับการจูงใจ บรูเนอร์(Bruner) ได้เน้นเกี่ยวกับการจูงใจ เชื่อว่ากิจกรรมทางการใช้สติปัญญาจะประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่ก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีความพอใจ ครูควรสร้างแรงจูงใจภายนอกแล้วค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงแรงจูงใจภายใน

ทฤษฎีของบรูเนอร์(Bruner,1963 อ้างถึงใน รชนุช รัตนสาร, 2555, น.92-93) เป็นทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาการรับรู้การคิด มีส่วนคล้ายทฤษฎีของเพียเจต์ กล่าวคือ เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมแวดล้อม มีผลต่อความงอกงามทางสติปัญญา วิธีที่บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นมีอยู่ 3 วิธี ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการกระทำกับสิ่งนั้น (Enactive Stage) อยู่ในวัยทารก เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้ด้วยการกระทำมากที่สุด ในขั้นนี้เด็กยังไม่มีการวาดภาพในสมอง (Imagery) ทารกจะเคลื่อนไหวและสัมผัสสิ่งของ เพื่อให้รู้จักและมีประสบการณ์

ขั้นที่ 2 ขั้นการรับรู้ภาพและจินตนาการ (Iconic Representation Stage) เริ่มตั้งแต่อายุ 3 ปี ในวัยนี้เด็กจะเกี่ยวข้องกับความจริงมากขึ้น เด็กจะเกิดความคิดการรับรู้เป็นส่วนใหญ่อาจมีจินตนาการบ้างแต่ยังไม่ลึกซึ้งมากนัก ข้อมูลต่าง ๆ ได้มาจากการวาดภาพในสมองสามารถเข้าใจเฉพาะสิ่งที่รับรู้ ทำไปโดยไม่ได้คิด เด็กจะจำการเห็นและเกิดความสนใจลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งแวดล้อมเพียงลักษณะเดียวเท่านั้น

ขั้นที่ 3 ขั้นการใช้ความหมายทางสัญลักษณ์ เช่น ภาษา (Symbolic Representation Stage) เป็นขั้นพัฒนาสูงสุด เกิดในช่วง 7-8 ปี ถึงวัยผู้ใหญ่ ในวัยนี้เด็กสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งของ สามารถเกิดความคิดรวบยอดในสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่จับต้องได้ เด็กสามารถคิดได้อย่างอิสระโดยแสดงออกทางภาษามีเหตุผล เข้าใจสัญลักษณ์ ทำให้รู้จักสิ่งต่าง ๆ และมีความเข้าใจกว้างขวางขึ้น

นอกจากนี้บรูเนอร์ เชื่อว่า พัฒนาการด้านการคิดอย่างมีเหตุผลของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคิดเพื่อแก้ปัญหาความคงที่เชิงปริมาณของสารนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของภาษา ที่เป็นถ้อยคำหรือประสบการณ์ทางภาษาของเด็ก กระบวนการพัฒนาการทางสติปัญญาตามทฤษฎีของ บรูเนอร์ เน้นความสำคัญของการเข้าใจการคิดเชิงเหตุผล หรือการแก้ปัญหาควบคู่ไปกับภาษา ผู้เรียนจะใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้เมื่อมีความสามารถที่จะเข้าใจในสิ่งที่เป็นามธรรม หรือความคิดรวบยอดที่จับต้องไม่ได้

จากการศึกษาทฤษฎีของบรูเนอร์ ของนักการศึกษาสรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้การเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง โดยมีการจัดหลักสูตร การเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย 3 ชั้น คือ 1) ชั้นการเรียนรู้จากการกระทำ หมายถึง การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ 2) ชั้นการเรียนรู้จากความคิด หมายถึง การเรียนรู้เกิดจากการคิด การสร้างจินตนาการแทนของจริงได้ 3) ชั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม หมายถึง การเรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมได้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตของ ทอร์เรนซ์ (Torrance's Future Problem Solving Instructional Model)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนนี้พัฒนามาจากรูปแบบการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์เรนซ์ (Torrance, 1962 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2554, น. 254-255) ซึ่งได้นำองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ คือ การคิดคล่องแคล่ว (fluency) การคิดยืดหยุ่น (flexibility) การคิดริเริ่ม (originality) มาใช้ประกอบกับกระบวนการคิดแก้ปัญหาและการใช้ประโยชน์จากกลุ่ม ซึ่งมีความคิดหลากหลาย โดยเน้นเทคนิคระดมสมองเกือบทุกขั้นตอน

วัตถุประสงค์

รูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักรู้ในปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและเรียนรู้ที่คิดแก้ปัญหาาร่วมกัน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดจำนวนมาก

กระบวนการเรียนการสอน

ขั้นที่ 1 การนำสภาพการณ์อนาคตเข้าสู่ระบบการคิด

นำเสนอสภาพการณ์อนาคตที่ยังไม่เกิดขึ้นหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้การคิดยืดหยุ่นคล่องแคล่ว การคิดริเริ่ม และจินตนาการในการทำนายสภาพการณ์อนาคตจากข้อมูลข้อเท็จจริงและประสบการณ์ของตน

ขั้นที่ 2 การระดมสมองเพื่อค้นหาปัญหา

จากสภาพการณ์อนาคตในขั้นที่ 1 ผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์ว่าอาจจะเกิดปัญหาอะไรขึ้นบ้างในอนาคต

ขั้นที่ 3 การสรุปปัญหา และการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ผู้เรียนนำปัญหาที่วิเคราะห์ได้มาจัดกลุ่ม หรือจัดความสัมพันธ์ เพื่อกำหนดว่าอะไรเป็นปัญหาหลัก อะไรเป็นปัญหารอง และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ขั้นที่ 4 การระดมสมองหาวิธีการแก้ปัญหา

ผู้เรียนร่วมกันคิดแก้ปัญหา โดยพยายามคิดให้ได้ทางเลือกที่แปลกใหม่จำนวนมาก

ขั้นที่ 5 การเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

เสนอเกณฑ์หลาย ๆ เกณฑ์ที่จะใช้ในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาแล้วตัดสินใจเลือกเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในแต่ละสภาพการณ์ต่อไป จึงนำเกณฑ์ที่คัดเลือกไว้มากำหนดใช้ในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด โดยพิจารณาถึงน้ำหนักความสำคัญของเกณฑ์แต่ละข้อด้วย

ขั้นที่ 6 การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหอนาคต

ผู้เรียนนำวิธีการแก้ปัญหอนาคตที่ได้ มาเรียบเรียง อธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมข้อมูลที่จำเป็น คิดวิธีการนำเสนอที่เหมาะสม และนำเสนออย่างเป็นระบบน่าเชื่อถือ

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียน

ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา และตระหนักรู้ในปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตและสามารถใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหามาใช้ในการคิดแก้ปัญหาปัจจุบันและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

จากการศึกษาแนวคิดของทอร์เรนซ์ สรุปได้ว่า การคิดแก้ปัญหตามแนวคิดอนาคตของทอร์เรนซ์ ประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ คือ คิดคล่องแคล่ว คิดยืดหยุ่น คิดริเริ่ม เพื่อนำมาประกอบใช้ในการคิดแก้ปัญหา 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การนำสภาพการณ์อนาคตเข้าสู่ระบบการคิด ขั้นที่ 2 การระดมสมองเพื่อค้นหาปัญหา ขั้นที่ 3 การสรุปปัญหา และการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ขั้นที่ 4 การระดมสมองหาวิธีการแก้ปัญหา ขั้นที่ 5 การเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด และขั้นที่ 6 การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหอนาคตโดยเน้นเทคนิคการระดมสมองทุกขั้นตอน

2.3 กระบวนการแก้ปัญหา โดยอาศัยหลักอริยสัจ 4 ของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี

สาโรช บัวศรี(2526 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2554, น.300) นักการศึกษาไทยผู้มีชื่อเสียงท่านนี้ได้เริ่มจุดประกายความคิดในการนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการแก้ปัญหา ตั้งแต่ประมาณ 30 ปีที่แล้ว โดยอาศัยหลักอริยสัจ 4 ซึ่งได้แก่ 1) ทุกข์ หมายถึง สภาวะที่บีบคั้น สภาพที่ทนได้ยาก ปัญหา ความปรารถนา หรือความไม่สมหวังต่างๆ 2) สมุทัย หมายถึง เหตุเกิดแห่งทุกข์ หรือสาเหตุให้ทุกข์เกิด 3) นิโรธ หมายถึง ความดับทุกข์ภาวะที่ตัดขาดดับสิ้นไป และ 4) มรรค หมายถึง ข้อปฏิบัติให้ถึงความทุกข์ สาโรช บัวศรี ได้นำมาใช้คู่กับแนวทางปฏิบัติที่เรียกว่า “กิจในอริยสัจ 4” อันประกอบด้วย ปริยญา (การกำหนดรู้) ปหานะ (การละ) สัจฉิกิริยา (การทำให้แจ้ง) และภาวนา (การเจริญหรือการลงมือปฏิบัติ) จากหลักทั้งสองท่านได้กำหนดการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาไว้เป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการสอนกระบวนการแก้ปัญหา

- 1) ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) คือ การให้ผู้เรียนระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข
- 2) ขั้นตั้งสมมุติฐาน (ขั้นสมมุทัย) คือ การให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และตั้งสมมุติฐาน
- 3) ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) คือ การให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมุติฐาน และเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) คือ การให้ผู้เรียนนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสรุปผล

จากการศึกษากระบวนการแก้ปัญหาโดยอาศัยหลักอริยสัจ 4 ของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรีสรุปได้ว่าเป็นการนำหลักธรรมอริยสัจ 4 ของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ประกอบด้วยทุกข์ สมมุทัย นิโรธ มรรค นำมากำหนดเป็นขั้นตอนการสอนกระบวนการแก้ปัญหา 4 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นกำหนดปัญหา 2) ขั้นตั้งสมมุติฐาน 3) ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่าทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์เรนซ์ และกระบวนการแก้ปัญหาโดยอาศัยหลักอริยสัจ 4 ของศาสตราจารย์สาโรช บัวศรี นำมาใช้ในหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยการใช้กรณีตัวอย่างใน 5 ขั้นตอน ผู้วิจัยสรุปเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 1 สังเคราะห์ขั้นการสอนในหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง 5 ขั้นตอน

ขั้นนำเสนอตัวอย่าง	การนำเสนอกรณีตัวอย่างจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ คลิปวิดีโอ ภาพยนตร์ บทความและข่าว
ขั้นศึกษากรณีตัวอย่าง	ให้นักเรียนเกิดการคิดหาเหตุผลและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์มาใช้
ขั้นอภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ	จัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการกลุ่ม เทคนิคการระดมสมอง ตามรูปแบบการเรียนการสอนการคิดแก้ปัญหาของทอร์แรนซ์
ขั้นอภิปรายคำตอบ	นำรูปแบบของทอร์แรนซ์และกระบวนการแก้ปัญหาโดยอริยสัจ 4 ของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มาใช้ในกระบวนการระดมสมองเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาและเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด โดยผ่านการวิเคราะห์
ขั้นสรุปปัญหาและวิธีแก้ปัญหของผู้เรียน	นำกระบวนการแก้ปัญหาอริยสัจ 4 ของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มาใช้ในหลักสูตรในการวิเคราะห์และสรุปผล

ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

1 ความหมายของความขัดแย้ง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า“ขัดแย้ง” หมายถึง ไม่ลงรอยกัน นอกจากนี้ได้อธิบายคำว่า “ขัด” หมายถึง ไม่ทำตาม ฝ่าฝืน ขืนไว้และให้ความหมายคำว่า “แย้ง” หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน ด้านไว้ ทานไว้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2540, น. 11 อ้างถึงใน ธิดารัตน์ วงษ์พันธุ์, 2551, น. 52) ได้ให้ความหมายของความขัดแย้งว่า ความขัดแย้งของบุคคลเกิดจากการที่บุคคลต้องตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่การเลือกนั้นอาจเต็มใจเลือกหรือจำใจเลือก ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเป็นสถานการณ์ที่การกระทำของฝ่ายหนึ่งได้ขัดขวาง หรือสกัดกั้นการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง ในการที่จะบรรลุเป้าหมาย หรือการที่บุคคลมีความแตกต่างกันในค่านิยม ความสนใจ แนวคิด วิธีการ

เป้าหมาย ต้องมาติดต่อกัน ทำงานด้วยกัน หรืออยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน โดยที่ความแตกต่างนี้ เป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกันหรือไปด้วยกันไม่ได้

พรนพ พุกกะพันธ์ (2542, น.129 อ้างถึงในธิดารัตน์ วงษ์พันธุ์, 2551, น.52) ความขัดแย้ง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติระหว่างบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายต่างกัน ความขัดแย้งของบุคคลอาจจะเกิดขึ้นได้เมื่อต้องการตัดสินใจที่จะเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีความขัดแย้งระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่การกระทำของฝ่ายหนึ่งที่จะไม่ให้บรรลุเป้าหมาย หรือการที่บุคคลมีความแตกต่างที่ ความนิยม ความคิด ความสนใจเป้าหมาย แต่ต้องมาติดต่อกันทำงานด้วยกัน หรืออยู่ในสังคม เดียวกัน โดยที่ความแตกต่างนั้นไม่เป็นสิ่งสอดคล้องกันหรือไปด้วยกันไม่ได้

แมค โครสกีและริชมอน (Maccroskey&Richmond, 1986, p.247 อ้างถึงใน สิทธิศักดิ์ ศักดิ์ลิขิตกร, 2552, น. 11) กล่าวว่าความขัดแย้งระหว่างบุคคล หมายถึงการรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกัน ทำให้เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ ลดความน่าเชื่อถือตลอดจนทำให้เกิดการไม่ยอมรับนับถือกัน

รอบบินส์ (Robbins, 1983, p.337 อ้างถึงใน ธิดารัตน์ วงษ์พันธุ์, 2551, น. 52) กล่าวว่า ความขัดแย้งเป็นกระบวนการซึ่งเป็นการพยายามของ ก. ที่ตั้งใจจะลบล้างความพยายามของ ข. โดยการขัดขวางในบางรูปแบบ ซึ่งจะส่งผลให้ ข. เกิดความคับข้องใจในการที่จะบรรลุเป้าหมาย หรือบรรลุความสนใจต่อไปอีกของตน

อเล็กซานเดอร์ (Alexander, 1983, p. 1 อ้างถึงใน ธิดารัตน์ วงษ์พันธุ์, 2551, น. 52) กล่าวว่าความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อการกระทำของคนหนึ่งไปขัดขวางมิให้คนอื่นบรรลุเป้าหมายของเขา หรือเมื่อเขามีในสิ่งที่ท่านต้องการ หรือท่านมีวิธีที่แตกต่างออกไปในการมองดูหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ

จากการศึกษาความหมายของความขัดแย้ง สรุปได้ว่า ความขัดแย้ง หมายถึง การที่คน ตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่มีลักษณะไม่สอดคล้องกัน ขัดแย้งกันทางความคิดหรือการกระทำ เป็นเหตุให้เกิดความคับข้องใจให้กับอีกฝ่ายหนึ่ง

2 ทฤษฎีความขัดแย้ง

ทฤษฎีการขัดแย้งของ คาร์ล มากซ์ (Karl Marx)

แนวคิดของคาร์ลมากซ์ (Karl Marx, 1818-1883) เชื่อว่าความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลง เป็นของคู่กัน เป็นกฎพื้นฐานของชีวิต เป็นสภาพปกติของสังคม โดยความขัดแย้งเริ่มที่เศรษฐกิจซึ่ง หลีกเลียงได้ยาก แล้วจะนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคม และเชื่อในการใช้ความขัดแย้งเป็นเครื่องมือ ในการเปลี่ยนสังคมการวิเคราะห์ของคาร์ลมากซ์ใช้ความขัดแย้งเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สังคม โดยอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีความขัดแย้งของคาร์ล มากซ์ได้ อธิบายว่าสังคมเป็นอย่างไร และมีแนวทางในการเปลี่ยนสังคมอย่างไร (พรนพ พุกกะพันธ์, 2542, น.157-158) คาร์ล มากซ์ได้เขียนหนังสือหลายเล่มเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมวัฒนธรรม

เทคโนโลยี ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น และอุดมการณ์ สำหรับการขัดแย้งของทฤษฎีสังคมวิทยานั้น คาร์ล มากซ์ เชื่อว่าความร่ำรวยและอำนาจถูกกระจายอย่างไม่เท่าเทียมกันในสังคมเขาจึงไม่สนใจว่าความยินยอมพร้อมใจในสังคมทำงานอย่างไร แต่สนใจว่า คนกลุ่มหนึ่งดำรงการครอบงำสังคมไว้ได้อย่างไร ซึ่ง คาร์ล มากซ์ ก็ได้อธิบายอย่างหนักแน่นว่า มุมมองและสามัญสำนึกของผู้คนถูกครอบงำด้วยสิ่งที่เรียกว่า อุดมการณ์

ทฤษฎีความขัดแย้ง คาร์ล มากซ์ มีฐานคติที่สำคัญมี 3 ประการ คือ

1) องค์กรทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เป็นผู้กำหนดรูปแบบขององค์กรอื่นๆในสังคม

2) องค์กรเศรษฐกิจของสังคมใดๆ ย่อมเป็นต้นกำเนิดการขัดแย้งเชิงปฏิวัติระหว่างชนชั้นในสังคมนั้น อย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้นเสมอ เป็นกระบวนการวิภาษวิธี (Dialectics) และจะเกิดเป็นยุคสมัยเป็นสมัยแบ่งสังคมออกเป็นกลุ่มเป็นพวก

3) การขัดแย้งจะมีลักษณะเป็น 2 หลัก (Dipolar) ได้แก่

3.1) ชนชั้นที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ

3.2) ชนชั้นที่มีอำนาจและเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

คาร์ล มากซ์ มีแนวคิดในแนวทางหน้าที่นิยมโดยมองสถาบันต่างๆ ในสังคมทำหน้าที่เพื่อรักษาความสอดคล้องประสานกันทางสังคม แต่ความสอดคล้องประสานกันให้อำนาจในการควบคุม คือ ชนชั้นปกครองหรือชนชั้นที่มีอำนาจและเป็นเจ้าของทรัพย์สินแก่คนกลุ่มหนึ่ง คือ ชนชั้นที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อุดมการณ์ หรือจิตสำนึกที่ผิดพลาด

ขั้นตอนของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของคาร์ล มากซ์ (Karl Marx)

คาร์ล มากซ์ มีความเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงของทุกๆ สังคม จะมีขั้นตอนของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้น โดยแต่ละขั้นจะมีวิธีการผลิต (Mode of Production) ที่เกิดจากความสัมพันธ์ของ อำนาจของการผลิต (Forces of production) ซึ่ง ได้แก่ การจัดการด้านแรงงาน ที่ดิน ทุน และเทคโนโลยีกับความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิต (Social relation of production) ซึ่ง ได้แก่ เจ้าของปัจจัยการผลิต และคนงานที่ทำหน้าที่ผลิต แต่ในระบบการผลิตแต่ละระบบจะมีความขัดแย้งระหว่างชนชั้นผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตกับผู้ใช้งานในการผลิต ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ที่เป็นโครงสร้างส่วนล่างของสังคม (Substructure) และเมื่อโครงสร้างส่วนล่างมีการเปลี่ยนแปลงจะมีผลทำให้เกิดการผันแปรและเปลี่ยนแปลงต่อ โครงสร้างส่วนบนของสังคม (Superstructure) ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคม เช่น รัฐบาล ครอบครัว การศึกษา ศาสนา และรวมถึงค่านิยม ทักษะ และบรรทัดฐานของสังคม ลำดับขั้นของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของ คาร์ล มากซ์ มีดังนี้

- 1) **ขั้นสังคมแบบคอมมิวนิสต์ดั้งเดิม (Primitive communism)** กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของเผ่า (Tribal ownership) ต่อมาเผ่าต่าง ๆ ได้รวมตัวกันเป็นเมืองและรัฐ ทำให้กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเปลี่ยนไปเป็นของรัฐแทน
- 2) **ขั้นสังคมแบบโบราณ (Ancient communal)** กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของรัฐ (State ownership) สมาชิกในสังคมได้รับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ซึ่งได้แก่ เครื่องใช้ส่วนตัว และทาส ดังนั้นทาส (Slavery) จึงเป็นกำลังสำคัญในการระบบการผลิตทั้งหมด และ ต่อมาระบบการผลิตได้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าของทาสและทาส
- 3) **ขั้นสังคมแบบศักดินา (Feudalism)** กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของขุนนาง คือที่ดิน โดยมีทาสเป็นแรงงานในการผลิต
- 4) **ขั้นสังคมแบบทุนนิยม (Capitalism)** กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของนายทุน คือที่ดิน ทุน แรงงาน และเครื่องจักร โดยมีผู้ใช้แรงงานเป็นผู้ผลิต
- 5) **ขั้นสังคมแบบคอมมิวนิสต์ (Communism)** กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของทุกคน ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่มีใครเอาเปรียบซึ่งกันและกัน

ตามแนวความคิดของคาร์ล มากซ์ ลำดับขั้นของการนำไปสู่การปฏิวัติของชนชั้นล่างของสังคมเกิดจากกระบวนการดังต่อไปนี้ 1) มีความต้องการในการผลิต 2) เกิดการแบ่งแยกแรงงาน 3) มีการสะสมและพัฒนาทรัพย์สินส่วนบุคคล 3) ความไม่เท่าเทียมทางสังคมมีมากขึ้น 4) เกิดการต่อสู้ระหว่างชนชั้นในสังคม 5) เกิดตัวแทนทางการเมืองเพื่อทำการรักษาผลประโยชน์ของแต่ละชนชั้น 6) เกิดการปฏิวัติ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามแนวความคิดของคาร์ล มากซ์เป็นการต่อสู้ระหว่างชนชั้นในสังคม โดยใช้แนวความคิดวิภาษวิธี (Dialectical) ที่เริ่มจากการกระทำ (Thesis) ซึ่งเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการกระทำ (Antithesis) และเกิดการกระทำแบบใหม่ (Synthesis)ตามมา

2. ทฤษฎีการขัดแย้งของยอร์จ ซิมเมล (George Simmel)

ยอร์จ ซิมเมล (Georg Simmel, 1858-1918) มีแนวความคิดว่าความขัดแย้งเป็นปฏิสัมพันธ์แบบหนึ่ง (sociation) ที่เกิดขึ้นในกลุ่มสมาชิกที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน โดยเชื่อว่าการที่มีความรู้สึกเข้าข้างตนเองมากกว่าเข้าข้างฝ่ายอื่น ความขัดแย้งมีอยู่ทุกองค์การซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคม ผลของความขัดแย้งคือจะเกิดความกลมเกลียวภายในกลุ่ม แต่ความกลมเกลียวภายในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มก็จะเป็นต้นเหตุของความขัดแย้ง ด้วย (พรนพ พุกกะพันธ์, 2542 ,น. 159-161) ผลงานของ ยอร์จ ซิมเมล เกี่ยวกับความขัดแย้งปรากฏในหนังสือของเขาชื่อ Soziologie แนวคิดที่สำคัญบางประการของยอร์จ ซิมเมล เกี่ยวกับความขัดแย้งคือ

1) ความขัดแย้งทำให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวในกลุ่ม ความขัดแย้งกับกลุ่มภายนอกจะทำให้เกิดการรวมตัวกันภายในกลุ่ม ความขัดแย้งกับกลุ่มภายนอกจะบังคับให้กลุ่มมีการประสานงานที่ดีและมีผู้นำเกิดขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยให้กลุ่มสร้างขอบเขตของกลุ่มขึ้นมา ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่ามีใครเป็นสมาชิกของกลุ่มเรา หรือใครเป็นพวกเราบ้าง ความขัดแย้งช่วยลดความเบี่ยงเบนหรือความบาดหมางภายในกลุ่มเพื่อที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการต่อกรหรือจัดการกับฝ่ายตรงข้าม ความขัดแย้งช่วยจัดระบบและประสานทรัพยากรต่าง ๆ ทางสังคมเสียใหม่ และช่วยสร้างหรือพัฒนาความสัมพันธ์ชนิดใหม่กับฝ่ายตรงข้าม

2) ความกลมเกลียวภายในกลุ่มเป็นสาเหตุทำให้เกิดความขัดแย้ง ความกลมเกลียวทำให้เกิดความขัดแย้งเช่นเดียวกับเป็นผลที่เกิดจากความขัดแย้ง หากทั้งสองฝ่ายที่มีความกลมเกลียวกันมาก เช่น คู่สมรส หุ่นส่วน มักจะมีประสบการณ์เกี่ยวกับความขัดแย้ง ความจริงนั้นความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดเร็วแรงในความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดใดๆ เพราะต่างฝ่ายต่างก็มีอิทธิพลต่อกันในชีวิต ถ้าหากความสัมพันธ์ที่มีต่อกันเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ใกล้ชิดกัน ความขัดแย้งอาจไม่เกิดขึ้นก็ได้ เช่น พฤติกรรมที่ไม่สุภาพของคนขายของ ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ไม่ใกล้ชิดกับเรา พฤติกรรมของเขามีผลเพียงเล็กน้อยต่อเรา ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันจะทำให้เราเกิดอารมณ์รุนแรงและตอบโต้กลับไป ความรักของสองคนเบ่งบานเพราะมีความรู้สึกผูกพันต่อกัน ในทางตรงกันข้ามความเกลียดชังอย่างแสนสาหัสก็เกิดจากการเลิกรากันหรือรักกันอีกไม่ได้ บุคคลที่หนีออกมาจากกลุ่มด้วยเหตุผลอะไรก็ตาม มักจะเป็นคนที่เคยมีความสัมพันธ์อย่างดียิ่งในกลุ่มเดิม บุคคลที่มีความคับข้องใจมากที่สุดในกลุ่ม คือบุคคลที่เคยมีแรงจูงใจอย่างมากที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่ม

3) ความกลมเกลียวระหว่างกลุ่มเป็นสาเหตุทำให้เกิดการขัดแย้ง ความกลมเกลียวระหว่างกลุ่ม ก็เป็นสาเหตุทำให้เกิดความขัดแย้งเช่นเดียวกันกับความกลมเกลียวภายในกลุ่ม กลุ่มสองกลุ่มที่มีความกลมเกลียวกันอย่างดีโดยมีความผูกพันกันแบบใดแบบหนึ่ง เช่น มีความสนใจร่วมกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน ใช้ภาษาพูดเดียวกัน อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน มาจากท้องถิ่นเดียวกัน หรือมีความคล้ายกันทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ หรือแนวคิดทางการเมือง อาจเกิดความขัดแย้งที่รุนแรงได้

สาระความคิดเกี่ยวกับองค์การสังคมของ ยอร์จ ซิมเมล (Georg Simmel)

1) ความสัมพันธ์ทางสังคมจะเกิดขึ้นในภาวะสังคมเป็นระบบ ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมอาจสืบเนื่องมาจาก กระบวนการทางอินทรีย์ภาพสองกระบวนการ คือ กระบวนการก่อสัมพันธ์และการแตกสัมพันธ์

2) กระบวนการดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากทั้งแรงขับสัญชาตญาณและความจำเป็นอันสืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ทางสังคมประเภทต่างๆ

3) กระบวนการขัดแย้งเป็นสิ่งเก่าแก่แต่โบราณของสังคม แต่ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นสิ่งทำลายระบบสังคมหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเสมอ

4) ตามความเป็นจริงแล้ว การขัดแย้งเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่ง ที่ดำเนินไปเพื่อดำรงรักษาสังคมหรือส่วนประกอบบางอย่างของสังคม

3. ทฤษฎีการขัดแย้งของ ราล์ฟ ดาร์เรนดอร์ฟ (Ralf Dahrendorf)

ราล์ฟ ดาร์เรนดอร์ฟ (Ralf Dahrendorf, 1929 – 2009) เป็นนักสังคมวิทยาชาวเยอรมันที่ปฏิเสธแนวความคิดของคาร์ล มากซ์ ที่ว่าชนชั้นในสังคมเกิดจากปัจจัยการผลิต และเสนอว่าความไม่เท่าเทียมกันในสังคมนั้นเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของสิทธิอำนาจ (Authority) เขาเห็นว่า ความขัดแย้งสามารถทำให้โครงสร้างมีการเปลี่ยนแปลงได้ ประเภทของการเปลี่ยนแปลง ความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลง และขนาดของการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลง เช่น อำนาจของกลุ่ม ความกดดันของกลุ่ม ความขัดแย้งกันเกิดจากบุคคลและกลุ่มต่างๆ พวกกันแย้งชิงทรัพยากรและสิทธิอำนาจที่มีอยู่ใน โครงสร้างสังคม

กลุ่มที่เกิดขึ้นภายในสังคมสามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ กลุ่มที่มีสิทธิอำนาจกับกลุ่มที่ไม่มีสิทธิอำนาจ ทั้งสองฝ่ายที่ต่างก็มีผลประโยชน์แอบแฝง (Latent interest) อยู่เบื้องหลัง ดังนั้น แต่ละฝ่ายจึงต้องพยายามรักษาผลประโยชน์ของตนเองไว้ โดยมีผู้นำทำหน้าที่ในการเจรจา เพื่อปรองดองผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ระดับของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะรุนแรงมากหรือรุนแรงน้อยนั้นขึ้นอยู่กับการจัดการและการประสานผลประโยชน์ของกลุ่มที่ครอบงำ และเสนอความคิดว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นผลมาจากความกดดันจากภายนอกโดยสังคมนอื่นๆ และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมสามารถควบคุมได้ด้วยการประนีประนอม

ข้อเสนอหลักทฤษฎีความขัดแย้ง คือ

1) การขัดแย้งมีโอกาสเกิดได้ ถ้าสมาชิกของกลุ่มขัดแย้งว่าผลประโยชน์ของตนเองคืออะไร และสามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อมุ่งผลประโยชน์นั้น

2) ความขัดแย้งจะเข้มข้น หากมีเงื่อนไขทางเทคนิค เงื่อนไขทางการเมือง และเงื่อนไขทางสังคม

3) ความขัดแย้งจะมีความเข้มข้น หากการสับเปลี่ยนโยกย้ายบุคคลไปมาระหว่างกลุ่มที่มีอำนาจกับกลุ่มผู้ไม่มีอำนาจซึ่งเป็นไปได้โดยยาก

4) ความขัดแย้งจะมีความเข้มข้น หากการกระจายสิทธิอำนาจและรางวัลเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

5) ความขัดแย้งจะรุนแรง หากเงื่อนไขการรวมกลุ่มคนด้านเทคนิคด้านการเมือง และด้านสังคมไม่อำนวยหรือให้ทำได้น้อย

6) ความขัดแย้งจะรุนแรง หากมีการเสียผลประโยชน์ในการแบ่งรางวัล เนื่องจากเปลี่ยนแปลงจากเกณฑ์ตายตัว ไปเป็นเกณฑ์เชิงเปรียบเทียบ

7) ความขัดแย้งจะรุนแรงถ้ากลุ่มขัดแย้งไม่สามารถสร้างข้อตกลงควบคุมการขัดแย้งได้

8) ความขัดแย้งที่เข้มข้น จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและการจัดการองค์กรสังคมแห่งการขัดแย้ง

9) ความขัดแย้งที่รุนแรง จะก่อให้เกิดอัตราการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและการจัดระเบียบใหม่ในองค์กรสังคมที่เกิดการขัดแย้งนั้นอย่างสูง

4. ทฤษฎีการขัดแย้งของ ลิวอิส เอ.โคเซอร์(Lewis A. Coser)

ลิวอิส เอ.โคเซอร์ (Lewis A. Coser, 1913-2003) นักจิตวิทยาชาวเยอรมันในหนังสือ The Functions of Social Conflict (1956) ได้จำแนกความขัดแย้งออกเป็น 3 แบบ คือ 1) เมื่อบุคคลอยู่ระหว่างเป้าหมายที่ตนปรารถนาสองอย่างที่ต้องเลือก (approach – approach conflict) 2) เมื่อบุคคลพบกับเป้าหมายสองอย่าง ซึ่งเป็นทั้งเป้าหมายที่ตนเองชอบและไม่ชอบ (approach-avoidance conflict) 3) เมื่อบุคคลอยู่ระหว่างเป้าหมายสองอย่างที่ตนเองไม่ชอบทั้งคู่ (avoidance-avoidance conflict) นักวิชาการทางมานุษยวิทยามองความขัดแย้งว่าเป็นผลมาจากความปรารถนาหรือเป้าหมายที่ไปด้วยกันไม่ได้ อาจมาจากการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากวัฒนธรรม และเป็นแบบฉบับของพฤติกรรมการปรับตัวของมนุษย์ เช่น ความก้าวร้าว ความร่วมมือ หรือ การแข่งขันกัน เมื่อเกิดผลประโยชน์และค่านิยมที่ไปด้วยกันไม่ได้

ลิวอิส เอ.โคเซอร์ ได้ขยายแนวคิดของฮอร์จ ชิมเมล ให้กว้างขวางออกไปอีกมองว่าการขัดแย้งนั้น ไม่ได้มีแต่ผลเสียอย่างเดียว แต่มีผลในทางสร้างสรรค์หรือมีผลในทางดีด้วยเขามองว่า ความขัดแย้งก่อให้เกิดทั้งด้านบวกและด้านลบ และอธิบายว่าความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ไม่มีกลุ่มทางสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีความสมานสามัคคีอย่างสมบูรณ์ เพราะความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ ทั้งในความเกลียดและความรักต่างก็มีความขัดแย้งทั้งสิ้น ความขัดแย้งสามารถแก้ปัญหาความแตกแยก และทำให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่มได้เพราะในกลุ่มมีทั้งความเป็นมิตร และความเป็นศัตรูอยู่ด้วยกัน เขามีความเห็น ว่า ความขัดแย้งเป็นตัวสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สามารถทำให้สังคมเปลี่ยนชีวิตความเป็นอยู่จากด้านหนึ่งไปสู่อีกด้านหนึ่งได้ เพราะหากสมาชิกในสังคมเกิดความไม่พึงพอใจต่อสังคมที่เขาอยู่ เขาจะพยายามทำการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์นั้น ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของเขาได้ นอกจากนี้เขายังเสนอว่า ความขัดแย้งยังสามารถทำให้เกิดการแบ่งกลุ่ม ลดความเป็นปรปักษ์ พัฒนาความ

ซับซ้อนของโครงสร้างกลุ่มในด้านความขัดแย้งและความร่วมมือ และสร้างความแปลกแยกกับกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น

ทิวอิส เอ. โคเซอร์เขาพัฒนาแนวคิดความขัดแย้งในการบูรณาการทางสังคมขึ้นอีก 16

ข้อ คือ

1) ความขัดแย้งกับกลุ่มอื่นนำไปสู่การสร้างเอกลักษณ์และการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม

2) ความขัดแย้งในบางครั้งช่วยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มได้โดยยอมให้ระบายความกดดันออกไปบ้าง

3) ความขัดแย้งจริงมีจุดประสงค์ ความขัดแย้งไม่จริงมุ่งลดความตึงเครียด

4) ความขัดแย้งเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมรูปแบบหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นได้ในสภาพที่มีปฏิสัมพันธ์กัน

5) ความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดจะมีความขัดแย้งเช่นเดียวกับมีสันติภาพ

6) ความสัมพันธ์มีมากอารมณ์พฤติกรรมจะมากขึ้นตามไปด้วย

7) ความขัดแย้งบางครั้งนำไปสู่การขจัดเหตุของความขัดแย้งออกไปและยืนยันความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายใหม่

8) ความสัมพันธ์ที่ไม่แข็งแรงอาจถดถอยจากความขัดแย้งและในความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งบ่อยครั้งที่แสดงถึงความขัดแย้ง

9) ความขัดแย้งกับกลุ่มภายนอกจะทำให้เกิด ความกลมเกลียว การรวมอำนาจ การเคลื่อนย้ายทรัพยากร

10) ความขัดแย้งกับกลุ่มภายนอกยิ่งเพิ่มมากขึ้น ความอดทนต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนภายในจะลดลง

11) ความต้องการที่จะมีความสามัคคีภายในกลุ่ม บ่อยครั้งจะนำกลุ่มไปขัดแย้งกับกลุ่มอื่น

12) การแสดงสัญลักษณ์ของกลุ่มยิ่งมากเท่าใดความเป็นศัตรูกับกลุ่มอื่นย่อมเพิ่มมากขึ้น

13) ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายต่าง ๆ จะนำไปสู่การขยายความสัมพันธ์การสร้างบรรทัดฐานอย่างใหม่และยืนยันบรรทัดฐานเดิม รวมถึงการเพิ่มการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสังคม

14) ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มบางครั้งเป็นการกระทำที่ปรารถนาให้อีกกลุ่มรวมตัวกัน

15) ความขัดแย้งเป็นการทดสอบอำนาจ

16) ความขัดแย้งนำไปสู่กระบวนการรวมตัวกันและแสวงหาพันธมิตร

จากการศึกษาทฤษฎีความขัดแย้งพอสรุปได้ดังนี้ ความขัดแย้งเกิดจากบุคคลและกลุ่มต่างๆ ที่เข้าข้างตนเองมากกว่าเข้าข้างฝ่ายอื่นมีผลก่อให้เกิดความขัดแย้งทั้งด้านบวกและด้านลบเป็นสิ่งที่สนับสนุนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเป็นกระบวนการหนึ่งของการขัดเกลาทางสังคม ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดของยอร์จ ซิมเมล เป็นหลัก

3 ลักษณะความขัดแย้งระหว่างบุคคล

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2540, น.7-9 อ้างถึงในธิดารัตน์ วงษ์พันธุ์, 2551, น.51) ทุกหน่วยงานหรือทุกองค์การย่อมมีความขัดแย้งซึ่งอาจเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคล จึงควรยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ เป็นเรื่องปกติในสังคมที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ในทางการศึกษานั้น ความขัดแย้งมักจะเกิดจากลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1) ความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อทรัพยากรทางการศึกษามีไม่เพียงพอกับความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มในสถานศึกษาหรือองค์การที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทรัพยากรอาจเป็นสิ่งที่มองเห็นได้และสิ่งที่มองเห็นไม่ได้ เช่น คน เงิน วัสดุ ตำแหน่ง สถานภาพและเกียรติยศ

2) ความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลแสวงหาแนวทางที่จะควบคุมกิจกรรมงานหรืออำนาจ ซึ่งเป็นสมบัติของคนอื่นหรือกลุ่มอื่น ความขัดแย้งเป็นผลมาจากการก้าวก่ายในงานหรืออำนาจหน้าที่ของคนอื่น

3) ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่ม ไม่สามารถที่จะตกลงกันได้เกี่ยวกับเป้าหมายหรือวิธีการทำงาน ต่างคนต่างทำก็มีเป้าหมายและวิธีที่แตกต่างกัน และเป้าหมายหรือวิธีการต่าง ๆ นั้น เป็นสิ่งที่ไปด้วยกันไม่ได้

พรสุข หุ่นรินทร์และคนอื่นๆ(2552, น.135) ลักษณะของความขัดแย้งอาจจะแสดงออกมาหรือมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) จะมีบุคคลหรือฝ่ายอย่างน้อยที่สุด 2 ฝ่าย หรือบุคคล 2 บุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันและมีปฏิสัมพันธ์บางอย่างต่อกัน

2) แต่ละบุคคลหรือแต่ละฝ่ายจะมีความเชื่อและค่านิยมเฉพาะ ซึ่งแต่ละบุคคลหรือสมาชิกในแต่ละฝ่ายตระหนักและมองเห็นในความเชื่อและค่านิยมนั้น

3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแต่ละฝ่าย ซึ่งจะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการข่มขู่ การลดพลัง การกดดันฝ่ายตรงข้าม เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ

4) แต่ละบุคคลหรือแต่ละฝ่ายเผชิญหน้ากันหรือแสดงปฏิภิริยาในลักษณะตรงข้ามกันหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน

5) แต่ละบุคคลหรือแต่ละฝ่ายจะแสดงปฏิภิริยาที่ก่อให้เกิดความเหนือกว่าทางด้านอำนาจต่ออีกฝ่ายหนึ่ง

แอดเลอร์ และทาวน์ (Adler; & Towne.1987,p.339 อ้างถึงในสิทธิศักดิ์ ศักดิ์สัตตากร, 2552, น.15) กล่าวว่าคนส่วนใหญ่จะกลัวความขัดแย้งระหว่างบุคคล และเรามักจะพบว่า เมื่อบุคคลมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน จะตามมาด้วยการโต้เถียง ความเคร่งเครียด และมีส่วนในการทำลายความสัมพันธ์ที่ดีของบุคคล แท้จริงแล้วความรุนแรงที่เกิดขึ้นเหล่านั้นสามารถที่จะป้องกันได้ หากบุคคลรู้จักที่จะจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ก็ช่วยให้ความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นดำเนินไปด้วยดีและมั่นคงต่อไป

สจิวต์ และแอนจิโล (Stewart & Angelo.1987,p.339 อ้างถึงในอรพรรณ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา, 2547, น.17-18) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลจะเกิดขึ้นอยู่เสมอ เมื่อมนุษย์มีจุดมุ่งหมายต่างกัน ถ้าเราได้เรียนรู้ที่จะจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลแบบจะมีผลในทางที่ดีดังนี้

1) ความขัดแย้งระหว่างบุคคลทำให้บุคคลได้มีโอกาสค้นพบการตอบสนองที่ดีที่สุดต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2) ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ทำให้ความรู้สึกลึกต่าง ๆ ที่บุคคลเก็บไว้ได้มีโอกาสแสดงออกมา

3) ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันอย่างจริงจัง

4) ความขัดแย้งระหว่างบุคคลทำให้เกิดความมั่นใจในความสัมพันธ์ของบุคคล

เซทซ์ และสติเวนสัน (Dcetz & Stevenson, 1986, p.205-206 อ้างถึงในอรพรรณ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา,2547,น.18) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ทำให้ความสัมพันธ์ต้องหยุดชะงักลงไปคนส่วนใหญ่จึงพยายามที่จะหลีกเลี่ยง ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลดีแต่อย่างไร ถ้าจัดการกับความขัดแย้งได้ความขัดแย้งนั้นก็ส่งผลในทางที่ดีได้ดังนี้

1) ความขัดแย้งระหว่างบุคคลจะกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกลึกใหม่ ๆ

2) ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ช่วยให้บุคคลได้รู้จักพิจารณาถึงความต้องการหรือเป้าหมายและรู้จักที่จะแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการที่จะบรรลุเป้าหมาย

จากการศึกษาลักษณะความขัดแย้งระหว่างบุคคล สรุปได้ว่า เมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีความคิดเห็นหรือความเชื่อที่ไม่สอดคล้องกันและยังไม่สามารถหาข้อยุติที่สอดคล้องกันได้ในกิจกรรม งาน สถานภาพ คน วัสดุ เกียรติยศ จนทำให้บุคคลหรือแต่ละฝ่ายแสดงปฏิกิริยาในลักษณะตรงข้ามกัน ทำให้เกิดการทำลายความสัมพันธ์ที่ดีของบุคคลหรือแต่ละฝ่าย

4 สาเหตุของความขัดแย้งระหว่างบุคคล

บุษบา สุธีธร (2533,น.269 อ้างถึงในอรพรรณ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา, 2547,น.20) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้บุคคลเกิดความขัดแย้งกันนั้นเกิดจากปัจจัยสำคัญ 3ประการ คือ

- 1) ความต้องการ อยากรได้ในสิ่งเดียวกัน จึงทำให้เกิดการแข่งขัน
- 2) ความแตกต่างทางด้านความคิดเห็น ทักษะคติ ความเชื่อ ค่านิยม
- 3) ความเกลียดชัง เป็นความรู้สึกเชิงลบที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ของบุคคลเป็นลักษณะความไม่พอใจ ความเกลียดชังขะแยง ความไม่ไว้วางใจ อยากทำลาย หรือคิดในแง่ร้าย

สุพัตรา สุภาพ (2536, น.14 อ้างถึงในธิดารัตน์ วงษ์พันธุ์, 2551, น. 65) กล่าวว่าสาเหตุของความขัดแย้งเกิดจากผลประโยชน์ขัดกัน ความคิดไม่ตรงกัน ความรู้ความสามารถต่างกัน การเรียนรู้ต่างกัน เป้าหมายต่างกัน การไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน

ทิสนา เขมมณี (2522, น.139-141 อ้างถึงในสิทธิศักดิ์ ศักดิ์สัตตากร, 2552, น.16-17) ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเกิดขึ้นได้ จากสาเหตุต่าง ๆ กัน ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1) ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกันเป็นธรรมดาที่บุคคลจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างตามธรรมชาติของมนุษย์รวมเข้ากับ ความแตกต่างของประสบการณ์ และการอบรมที่แต่ละคนได้รับ ความแตกต่างนี้เป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดไม่เหมือนกัน ในหลาย ๆ กรณีอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมาได้ หากบุคคลหรือกลุ่มคนนั้นมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว ไม่สามารถตกลงกันได้ ด้วยความพอใจของทั้งสองฝ่าย ปัญหาความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น

2) ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากวิธีการคิดที่ขัดแย้งกัน บุคคลแต่ละคนจะมีวิธีการคิดหรือวิธีการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกันไปบ้าง ซึ่งนับว่าเป็นสาเหตุสำคัญอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความขัดแย้งกัน เช่น ฝ่ายหนึ่งอาจจะพูดว่า “ทำอย่างนี้สิดี” ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งพูดว่า “ทำอย่างนี้ดีกว่า” หากทั้งสองตกลงกันด้วยความพอใจไม่ได้ ปัญหาความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น

3) ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการรับรู้ที่แตกต่างกัน สาเหตุนี้เป็นสาเหตุที่อาจก่อให้เกิดปัญหา ที่ไม่สามารถหาข้อยุติได้ หากทั้งฝ่ายไม่ตระหนักถึงความจริงที่ว่าในหลาย ๆ กรณีบุคคลมองสิ่งเดียวกันแต่รับรู้ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องจากการรับรู้ของบุคคลแตกต่างกัน หากต่างฝ่ายต่างยืนกรานในสิ่งที่ตนเห็นนั้นถูกต้อง และไม่สามารถช่วยกันหาข้อยุติอันที่เป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่ายได้

4) ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากค่านิยมที่แตกต่างกัน ค่านิยมในที่นี้หมายถึง หลักที่บุคคลยึดถือเป็นเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ว่า ดี – ไม่ดี ควร – ไม่ควร หลักที่บุคคลยึดถือนี้ ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากความเชื่อ ประสบการณ์ การอบรมที่บุคคลนั้น ๆ ได้มา เช่น บางคนเชื่อว่าสิ่งนี้ดี ควรทำแต่อีกบุคคลหนึ่งอาจเห็นตรงข้าม หากต่างฝ่ายต่างยึดหลักหรือความเชื่อของตนเอง

อย่างเหนียวแน่น และไม่สามารถหาข้อตกลงที่มีประสิทธิภาพได้ ความเชื่อถือในค่านิยมที่แตกต่างกันนี้ ก็จะเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งได้

5) ความขัดแย้งอันเนื่องมาจาก “อคติ” ในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกส่วนตัว ของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น “อคติ” โดยส่วนใหญ่มักจะใช้ในความหมายทางลบ เป็นความรู้สึกในทางไม่ดี ซึ่งอาจเกิดขึ้นมาจากความรู้สึกส่วนตัว ประสบการณ์หรือจากคำบอกเล่าของคนอื่น “อคติ” เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ซึ่งมีผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ กัน ปัญหาความขัดแย้งประเภทนี้อาจเกิดขึ้นเพราะบุคคลมีความรู้สึกไม่ชอบหน้ากันก็เป็นได้

6) ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากผลประโยชน์ที่ขัดกัน ปัญหาความขัดแย้งประเภทนี้ นับว่าเป็นปัญหาใหญ่ และมักแก้ไขได้ยากกว่าปัญหาประเภทอื่น ผลประโยชน์เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง เพราะถ้าแต่ละฝ่ายต่างก็มุ่งหวังจะเอาแต่ประโยชน์ของตนเอง โดยฝ่ายเดียวและไม่สามารถประนีประนอมกันได้ ความขัดแย้งก็จะกลายเป็นปัญหาที่รุนแรง

วิลสัน และแฮนนา (Wilson and Hanna, 1990, น.262-264) อ้างถึงในอรพรรณ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา, 2547, น.20) กล่าวว่าแหล่งสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคล ดังนี้

- 1) ความขัดแย้งทางความคิด และค่านิยมของบุคคล
- 2) ความขัดแย้งของบทบาท และการใช้อำนาจ
- 3) ความขัดแย้งของเป้าหมายของแต่ละบุคคลอาจจะแตกต่างกัน

แซสส์ (Sasse, 1978, p.189 อ้างถึงในสิทธิศักดิ์ ศักดิ์สิทธิ์, 2552, น.17-18) กล่าวว่าสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลนั้นมาจากความแตกต่างของค่านิยม วิธีการที่บุคคลติดต่อกับผู้อื่น การใช้อำนาจ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อสองคนพยายามที่จะควบคุมกันและกันหรือมีอิทธิพลเหนือกันและกัน นอกจากนี้ความต้องการ บทบาท เป้าหมายและการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันของบุคคล ล้วนแต่เป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างบุคคลทั้งสิ้น

จากการศึกษาสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างบุคคล สรุปได้ว่า เกิดจากความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้สึกส่วนตัว วิธีการติดต่อกับผู้อื่น การรับรู้ และเป้าหมายที่มีความแตกต่างกัน

5 กระบวนการคิดแก้ปัญหาความขัดแย้ง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ.(2551, น. 18) การแก้ปัญหาเป็นขั้นตอนการเผชิญหน้าฝ่าฟันอุปสรรค และแก้ไขสถานการณ์เพื่อให้อปัญหานั้นหมดไป โดยมีกระบวนการดังนี้

- 1) ทำความเข้าใจปัญหา
 - 1.1) ปัญหาคืออะไร
 - 1.2) ข้อมูลใดเกี่ยวข้องกับปัญหา

- 1.3) มีเงื่อนไขหรือต้องการข้อมูลเพิ่มเติม
- 2) วางแผนออกแบบแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้
 - 2.1) เคยพบปัญหาทำนองนี้มาก่อนหรือไม่
 - 2.2) รู้จักทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือไม่
 - 2.3) ใช้วิธีแก้ปัญหาที่เคยประสบความสำเร็จมาก่อนได้หรือไม่
- 3) ดำเนินการตามแผนมีการตรวจสอบแต่ละขั้นตอนที่ปฏิบัติ
- 4) สรุปและตรวจสอบการแก้ปัญหา

สุวิทย์ มูลคำ (2547 อ้างถึงใน รชนุช รัตนสาร, 2555, น.102) ได้เสนอกระบวนการคิดแก้ปัญหาเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดปัญหา เป็นการทบทวนปัญหาที่พบเพื่อทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งการกำหนดขอบเขตของปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 ตั้งสมมติฐานหรือหาสาเหตุของปัญหา เป็นการคาดคะเนคำตอบของปัญหาโดยใช้ความรู้และประสบการณ์ช่วยในการคาดคะเน รวมทั้งการพิจารณาสาเหตุของปัญหาว่ามาจากสาเหตุอะไรหรือจะมีวิธีการแก้ปัญหาได้โดยวิธีใดบ้างควรจะต้องตั้งสมมติฐานไว้หลาย ๆ อย่าง

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนแก้ปัญหา เป็นการคิดหาวิธีการ เทคนิคเพื่อแก้ปัญหาและกำหนดขั้นตอนย่อยของการแก้ปัญหาไว้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ตามแผนที่วางไว้ ขั้นนี้จะเป็นขั้นของการทดลองและลงมือแก้ปัญหาคำด้วย

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์วินิจฉัยว่ามีความถูกต้อง เทียบตรงและเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด และทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผล เป็นการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ได้ผลดีที่สุด โดยอาจสรุปในรูปของหลักการที่จะนำไปอธิบายเป็นคำตอบตลอดจนนำความรู้ไปใช้

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ(2556, น.161) กระบวนการแก้ปัญหาจึงควรต้องเป็นไปตามลำดับขั้น ไม่ควรข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง แต่ละขั้นตอนต้องเป็นไปอย่างรอบคอบจนมั่นใจว่าไม่ได้มองข้ามหรือละเลยสิ่งใดไป เมื่อได้รับคำตอบหรือข้อสรุปที่ถูกต้องเหมาะสมจึงจะสามารถเริ่มขั้นตอนถัดไป กระบวนการเหล่านี้จะช่วยให้มีความรู้ มีความรอบคอบ และเตือนความจำที่จะช่วยนำไปใช้ในการแก้ปัญหามี 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขั้นตอนกำหนดปัญหา(Problem Definition)
- 2) ขั้นตอนวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis)
- 3) ขั้นตอนหาวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ (Generating possible Solutions)
- 4) ขั้นตอนวิเคราะห์วิธีการแก้ปัญหา (Analyzing the Solutions)
- 5) ขั้นตอนเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด (Selecting the best Solutions)
- 6) ขั้นตอนวางแผนดำเนินการแก้ปัญหา (Planning the next course of action)

โพลยา (Polya, 1957, p.16-17 อ้างถึงในรชนุช รัตนสาร,2555, น.100)ได้เสนอขั้นตอนสำหรับการคิดแก้ปัญหาไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา พยายามเข้าใจในสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในปัญหาสรุปวิเคราะห์ แปลความ ทำความเข้าใจได้ว่าโจทย์ถามหาอะไร ข้อมูลที่โจทย์ให้มามีอะไรบ้างข้อมูลมีเพียงพอหรือไม่

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนในการแก้ปัญหา แยกแยะปัญหาออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อสะดวกต่อการลำดับขั้นตอนในการแก้ปัญหา การวางแผนว่าจะใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา เช่นการลองผิด ลองถูก การหารูปแบบการหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ตลอดจนความคล้ายคลึงของปัญหาเดิมที่เคยนำมา

ขั้นตอนที่ 3 ลงมือทำตามแผน เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการแก้ปัญหตามแผนที่วางไว้ถ้าขาดทักษะใด จะต้องเพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ให้เกิดผลดี ขั้นนี้จะรวมไปถึงวิธีการแก้ปัญหาด้วย

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบวิธีการหาคำตอบ เพื่อให้แน่ใจว่าถูกต้อง

จากการศึกษากระบวนการคิดแก้ปัญหาของนักการศึกษาต่าง ๆ พบสรุปได้ดังนี้ กระบวนการคิดแก้ปัญหาความขัดแย้งมี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา คือ สามารถบอกปัญหาที่เกิดในสถานการณ์ที่กำหนดได้ ขั้นที่ 2 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา คือ สามารถในการระบุสาเหตุของปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ขั้นที่ 3 เสนอแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย คือ สามารถเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย ขั้นที่ 4 เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด คือ สามารถเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ขั้นที่ 5 วางแผนดำเนินการแก้ปัญหา คือ สามารถวางแผนดำเนินการแก้ปัญหาจากแนวทางแก้ปัญหาที่เลือก ขั้นที่ 6 ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา คือ สามารถบอกผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ได้นำเสนอไป

6 ลักษณะการจัดการความขัดแย้ง

มารศรี สุธานี (2545, น.2-4 อ้างถึงในรัชนิวรรณ พวงวรินทร์, 2554, น.38) ได้เสนอวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพไว้ 7 ประการ คือ

- 1) การวิเคราะห์สถานการณ์เมื่อเกิดความขัดแย้งผู้บริหารควรวิเคราะห์สถานการณ์ก่อน

2) มุ่งเน้นการแก้ปัญหามากกว่าการเน้นที่คู่แข่งโดยพยายามเปลี่ยนจาก “การมุ่งเอาชนะกัน” มาเป็น “ช่วยกันเอาชนะปัญหา”

3) ให้คู่แข่งสร้างเป้าหมายร่วมกัน โดยแสวงหาข้อตกลงที่เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย

4) แสวงหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

5) หลีกเลี่ยงการโหวดเพื่อหาข้อยุติ

6) หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจ

7) ผู้บริหารต้องฝึกฝนและพัฒนาตนเองเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นในการแก้ปัญหา

วิชัย โสสุวรรณจินดา (2547, น.161 อ้างถึงในรัชนิวรรณ พวงวรินทร์, 2554.น.39) ได้เสนอแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งดังนี้

1) เอาชนะ(Competing)คือการผลักดันจนเป็นผู้ชนะและอีกฝ่ายหนึ่งยอมตาม

2) การเข้าร่วมมือร่วมใจ (Collaborating) เมื่อไม่สามารถเป็นผู้ชนะและไม่ต้องการเป็นผู้แพ้ทางออกก็คือเข้าร่วมกับอีกฝ่ายหนึ่งเสียเลย

3) การประนีประนอม(Compromising)เป็นการลดข้อแตกต่างของฝ่ายตนลงมา

4) หลีกเลี่ยง(Avoiding) คือไม่สร้างปัญหาที่จะเป็นประเด็นแห่งความขัดแย้งโดยดำเนินการในส่วนที่ไม่ขัดแย้งแทน

5) ผสมผสาน (Integrating) เป็นการนำวิธีการต่างๆหลายวิธีมาใช้เช่นอาจจะมุ่งเอาชนะก่อน ถ้าเห็นว่าไม่อาจมุ่งเอาชนะได้ ก็ใช้การประนีประนอม หรือเข้าร่วมมือร่วมใจแทน

ยุทธนา พรหมมี(2555)วิธีแก้ไขความขัดแย้งแบ่งเป็นสองวิธีคือ วิธีการที่ใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งเกี่ยวกับบุคคลและวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างองค์กร ซึ่งแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้

1. วิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่เกี่ยวกับบุคคล

1) การบังคับ (Force) วิธีการนี้ผู้จัดการหรือฝ่ายหนึ่งจะสั่งว่าจะทำอะไร คำสั่งนั้นอาจไม่ถูกต้องแต่เนื่องจากผู้สั่งมีอำนาจหรือตำแหน่งสูงกว่าลูกน้องหรืออีกฝ่ายหนึ่งจึงต้องทำตาม ถ้าบุคคลนั้นยังต้องการอยู่ในองค์กรนั้น วิธีการแก้ไขแบบนี้จะเป็นผู้ชนะ และอีกฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้แพ้ ผลการแก้ไขจะมีลักษณะของ Win – Lose เป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่ไม่ก่อให้เกิดความร่วมมือ และเป็นการทำงานที่ต่อต้านความต้องการของฝ่ายตรงข้าม ไม่แก้ไขความขัดแย้งที่สาเหตุความขัดแย้งแบบดั้งเดิมจึงเกิดขึ้นได้อีกเสมอเพราะยังไม่ได้รับการตอบสนองที่พึงพอใจทั้งสองฝ่าย

2) การหลบหนี (Withdrawal หรือ Avoidance) วิธีการนี้ผู้จัดการใช้วิธีการหลีกเลี่ยงปัญหาหรือบุคคลที่เป็นต้นเหตุของความขัดแย้งโดยการไม่ร่วมมือ และไม่รุกราน ไม่เห็นด้วยถอนตัวจากเหตุการณ์ หรือทำตัววางเฉยไม่ยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์ไม่ว่ากรณีใด ผลของการใช้วิธีการหลบหนี

จะให้ผลเสียต่อทั้งผู้จัดการและฝ่ายตรงข้ามหรือให้ผลเสียต่อทั้งสองฝ่าย เกิดผลแบบ Lose – Lose ไม่มีฝ่ายใดได้รับสิ่งที่ต้องการหรือพึงพอใจ สาเหตุของความขัดแย้งยังคงอยู่และมีแนวโน้มจะปรากฏความขัดแย้งให้เห็นได้อีกในอนาคต แม้ขณะนั้นจะดูเหมือนไม่มีความขัดแย้งเพราะทุกคนแกล้งทำเป็นว่าไม่มีความขัดแย้งและหวังให้ความขัดแย้งหายไปในที่สุด

3) การประนีประนอม (Compromise) วิธีการนี้ส่วนใหญ่ ใช้สำหรับจัดการด้านแรงงานซึ่งเป็นการตกลงประนีประนอมข้อเสนอและข้อต่อรองของทั้งสองฝ่าย โดยมุ่งให้ผลส่วนใหญ่ออกมาในลักษณะสมน้ำสมเนื้อ เป็นการแก้ไขที่มีความร่วมมือในระดับปานกลางและได้ผลแต่ไม่ถึงขั้นที่พึงพอใจทั้งสองฝ่าย คำตอบหรือผลลัพธ์จากวิธีการแก้ไขปัญหาแบบประนีประนอมจะทำให้แต่ละฝ่ายมีชัยชนะคนละนิดและสูญเสียคนละหน่อย ดังนั้นความขัดแย้งที่มีซึ่งยังไม่ได้แก้ที่สาเหตุที่แท้จริง เพียงแต่ได้ความพึงพอใจระดับหนึ่ง เมื่อเวลาผ่านไปความขัดแย้งเดิมจะปรากฏขึ้นใหม่อีก ผลจากการใช้วิธีนี้ยังมีลักษณะเป็น Win – Lose

4) การปรองดอง (Accommodation) วิธีการนี้เป็นการให้ความร่วมมือ แต่ไม่ยืนยันแน่วแน่ปล่อยให้ฝ่ายหนึ่งตั้งกฎเกณฑ์ตามที่ต้องการ สงบเงียบความแตกต่าง เพื่อรักษาความเป็นพวกเดียวกันอย่างเหนียวแน่น ทำคนเสมือนไม่มีความขัดแย้งซึ่งจะสร้างให้ผลจากการใช้วิธีการนี้ในการแก้ไขความขัดแย้งได้ผลในลักษณะ Lose – Lose ไม่มีใครได้รับการตอบสนองความต้องการที่แท้จริง และสาเหตุที่แท้จริงของความขัดแย้งยังคงซ่อนตัวอยู่อย่างเหนียวแน่น เพราะทั้งสองฝ่ายจะเพิกเฉยต่อสาระสำคัญของความขัดแย้ง มุ่งเพียงรักษาสัมพันธภาพและสงบ โดยทำทุกอย่างไปตามหน้าที่ หรือภาระความจำเป็นหรือความรู้สึกเป็นหนีบุญคุณ

5) การแก้ปัญหาหรือการร่วมมือกัน (Problem Solving หรือ Collaboration) วิธีการนี้เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดสำหรับแก้ไขความขัดแย้งเพราะทั้งสองฝ่ายร่วมมือกันคิด เป็นวิธีการที่รักษาความสัมพันธ์และความเป็นมิตรระหว่างสองฝ่ายไว้ได้โดยไม่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าฝ่ายหนึ่งชนะอีกฝ่ายหนึ่งแพ้ ผลการแก้ไขความขัดแย้งจะออกมาในลักษณะ Win – Win เหตุการณ์ที่ขัดแย้งจะได้รับการแก้ไขโดยยึดหลักผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน ซึ่งในการแก้ไขทั้งสองฝ่ายจะต้องเผชิญหน้ากับปัญหา มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเปิดเผยและเชื่อถือได้ มุ่งแก้ไขปัญหาคือสาเหตุ วิธีการนี้จึงเป็นวิธีที่ดีที่สุดและเป็นรากฐานการเจรจาต่อรอง

นอกจาก 5 วิธีหลักที่ใช้กันมากดังที่กล่าวมาข้างต้น การแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลด้วยวิธีการอื่นๆ ได้แก่

1) การใช้บุคคลที่สาม (Third party) คือการใช้คนกลางที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา มาทำหน้าที่ให้คำแนะนำ เสนอแนะและพยายามให้ทั้งสองฝ่ายได้มีการเจรจาเพื่อให้ได้ข้อตกลง

2) การใช้เป้าหมายอื่นที่สำคัญเหนือความขัดแย้ง (Super ordinate Goals) ในบางครั้ง แม้จะมีความขัดแย้งเกิดขึ้นแต่ถ้ามีเหตุการณ์สำคัญที่มีเป้าหมายสูงกว่าความขัดแย้งที่มีอยู่ ทั้งสองฝ่ายจะมาร่วมมือกันและยุติการขัดแย้งที่มีอยู่ชั่วขณะหนึ่ง วิธีนี้สาเหตุที่แท้จริงไม่ได้รับการแก้ไข ความขัดแย้งจะยังคงมีอยู่และปรากฏได้อีกในอนาคต เช่นความขัดแย้งภายในพรรคร่วมของรัฐบาลที่ประกอบด้วยหลายพรรคการเมือง

2) การจัดการความขัดแย้งเกี่ยวกับโครงสร้าง

ความขัดแย้งด้าน โครงสร้าง อาจแก้ปัญหาได้โดยใช้วิธีการต่อไปนี้

1) เปลี่ยนแปลงกระบวนการ (Procedural Changes) บางครั้งปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากกระบวนการไม่ต่อเนื่องหรือล่าช้าหรือไม่เหมาะสม เช่น ความขัดแย้งระหว่างผู้จัดการฝ่ายบุคคลและผู้จัดการฝ่ายผลิตเกิดขึ้นเนื่องจากขั้นตอนไม่ระบุให้ผู้จัดการฝ่ายผลิตพิจารณาใบสมัครก่อนที่จะทำการว่าจ้างพนักงาน ซึ่งเมื่อปรับปรุงกระบวนการก็จะแก้ปัญหาความขัดแย้งได้

2) เปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์กร (Organizational Structure Changes) ความขัดแย้งบางอย่างเกิดขึ้นเนื่องจากการกำหนดโครงสร้างขององค์กรในการบริหาร เช่น ความขัดแย้งระหว่างแผนกต่างๆ เช่น บางองค์กรได้แยกแผนกขายและแผนกขนส่งออกจากกัน โดยให้แต่ละแผนกเป็นสายงานโดยตรงไปยังผู้จัดการอาวุโส ซึ่งมักปรากฏว่าเป็นการสร้างความขัดแย้งเนื่องจากฝ่ายขายต้องการให้มีการขนส่งถึงลูกค้าเร็วที่สุดและเป็นไปตามความต้องการของลูกค้า ขณะที่ฝ่ายขายส่งต้องการขนส่งสินค้าในลักษณะที่มีเต็มจำนวนรถขนส่งเพื่อลดค่าใช้จ่าย ความขัดแย้งแบบนี้อาจแก้ไขได้โดยการรวมทั้ง 2 แผนกนี้ให้ขึ้น โดยตรงต่อผู้จัดการฝ่ายการตลาด ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทั้งด้านการขายและการขนส่งสินค้า

3) เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมขององค์กร (Physical Layout Changes) การจัดการรูปแบบสำนักงานมีผลต่อการลดหรือขจัดปัญหาความขัดแย้งโดยที่อาจมีการจัดรูปแบบของพื้นที่นั่งในลักษณะที่มุ่งให้มีการติดต่อกันอย่างสะดวกหรือติดต่อกันได้ยากขึ้น เช่น การใช้โต๊ะทำงานเป็นเครื่องกั้น หรือมีฉากกั้นระหว่างผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน แต่อย่างไรก็ตามถ้าต้องการที่จะกระตุ้นการแก้ปัญหา ส่วนใหญ่ผู้จัดการจะจัดพื้นที่เปิดให้ติดต่อกันได้สะดวก สำหรับการจัดเก้าอี้ของผู้พบให้เป็นแบบนั่งด้านข้างของโต๊ะจะลดการขัดแย้งได้ดีกว่าการจัดให้นั่งตรงกันข้ามกับคู่ต่อสู้

ซิมเมล (Simmel, 1955, p.107 อ้างถึงในรัชนิวรรณ พวงรินทร์, 2554, น.34) ได้กล่าวถึงวิธีการยุติความขัดแย้งไว้ 4 ประการ ประกอบด้วย

1) การทำให้เหตุแห่งความขัดแย้งหมดไป เป็นวิธีที่ทำให้คู่ขัดแย้งแยกออกจากเหตุแห่งความขัดแย้ง วิธีนี้อาจทำได้ในทันทีทันใด โดยที่คู่แข่งอาจยังไม่ได้เตรียมตัวหรือไม่รู้ตัว ผลจากการ

แก้ปัญหาความขัดแย้งโดยวิธีนี้อาจทำให้มีความขัดแย้งต่อเนื่อง เพราะแม้จะไม่มีเหตุแห่งความขัดแย้งอันเดิมแล้วก็ตาม แต่ละฝ่ายก็อาจหาเหตุแห่งความขัดแย้งขึ้นมาใหม่

2) การทำให้ฝ่ายหนึ่งชนะในการเปลี่ยนแปลงการต่อสู้เป็นสันติภาพ การให้ฝ่ายหนึ่งชนะเป็นผลมาจากที่ฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายอ่อนแอกว่าจะต้องยอมรับความพ่ายแพ้ทั้งทางจิตวิทยาและทางพฤติกรรม ถ้าหากฝ่ายอ่อนแอกว่าไม่ยอมรับความพ่ายแพ้ก็อาจสร้างความขัดแย้งต่อไปใหม่โดยการตำหนิ วิพากษ์วิจารณ์ หรือการต่อสู้ลับหลัง

3) การประนีประนอม วิธีนี้ทั้งสองฝ่ายจะต้องตกลงที่จะแบ่งเหตุความขัดแย้งไม่มีฝ่ายใดชนะทั้งหมดหรือแพ้ทั้งหมดซึ่งความขัดแย้งทุกประเภทอาจไม่สามารถทำให้สิ้นสุดลงด้วยวิธีการเช่นนี้ เพราะเหตุแห่งความขัดแย้งบางอย่างไม่สามารถจะแบ่งได้ เช่น ต่างฝ่ายต่างชอบผู้หญิงคนเดียวกัน หรือต่างฝ่ายต่างก็ไม่อยากได้ตำแหน่งเดียวกัน

4) การคืนดีกัน เป็นการปรับทัศนคติหรือขยายทัศนคติ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมที่สงบสุข การคืนดีกันคล้าย ๆ กับการให้อภัย เพราะทั้งสองอย่างเกี่ยวข้องกับการเสียสละอย่างไม่ค่อยจะมีเหตุผล และทั้งสองอย่างเกิดจากไมตรีจิตของบุคคล เป็นไปโดยความสมัครใจของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่นการเลิกการกันไปของกลุ่มสมรสโดยเกิดจากความขัดแย้ง การเปลี่ยนทัศนคติจะทำให้กลุ่มสมรสคืนดีกัน

โฮวาทและลอนดอน (Howat & London, 1980, p.175 อ้างถึงในรัชนิวรรณ พวงรินทร์, 2554, น.35) จำแนกวิธีการจัดการความขัดแย้ง 5 วิธี คือ

- 1) วิธีเผชิญหน้า (confrontation)
- 2) วิธีหลีกเลี่ยง (Withdrawal)
- 3) การบังคับ (forcing)
- 4) การไกล่เกลี่ย (smoothing)
- 5) การประนีประนอม (compromise)

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1987, น.272-274 อ้างถึงในรัชนิวรรณ พวงรินทร์, 2554, น.35) ได้เสนอแบบพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้ง 5 วิธี คือ

1) ลักษณะแบบ “เต่า” (ถอนตัว, หดหัว) มีลักษณะหนีความขัดแย้ง ยอมละเมิดอุปสรรคและความสัมพันธ์ส่วนตัว โดยการหลีกเลี่ยงไม่เผชิญกับคู่กรณี จะไม่ตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา

2) ลักษณะแบบ “ฉลาม” (บังคับ, ชอบใช้กำลัง) เป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยใช้อำนาจตามตำแหน่งคำนึงถึงเป้าหมายงานหรือความต้องการของตนเองมากกว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

3) ลักษณะแบบ “ตุ๊กตาหมี” (สัมพันธภาพราบรื่น) เชื่อว่าความขัดแย้งหลีกเลี่ยงได้เพื่อเห็นแก่ความกลมเกลียว ขอมยกเลิกเป้าหมาย เพื่อรักษาสัมพันธภาพอันดีไว้

4) ลักษณะแบบ “สุนัขจิ้งจอก” (ประนีประนอม , แก้ปัญหาเฉพาะหน้า) จะคำนึงถึงเป้าหมายส่วนตนและสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในระดับปานกลาง แสวงหาการประนีประนอมพร้อมและเต็มใจที่จะสละวัตถุประสงค์และสัมพันธภาพบางส่วนเพื่อหาข้อตกลงร่วมที่ดี

5) ลักษณะแบบ “นกฮูก” (เผชิญหน้ากัน, สุขุม) จะมองความขัดแย้งว่าเป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไข ให้คุณค่าแก่เป้าหมายและสัมพันธภาพ สิ่งที่ต้องการคือการบรรลุเป้าหมายของตนเองและผู้อื่น

จากการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้ ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง คือ ความสามารถของบุคคลในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างมีสติและรอบคอบผ่านกระบวนการคิดแก้ปัญหาความขัดแย้ง 6 ชั้น โดยเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีหลากหลาย ได้แก่ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยงปัญหา การปรองดอง การแข่งขัน การบังคับ การร่วมมือกัน การใช้บุคคลที่สาม

กรณีตัวอย่าง

1 ความหมายกรณีตัวอย่าง

ทิสนา เขมณี (2544, น. 36) กล่าวว่าวิธีการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องที่สมมุติขึ้นจากความเป็นจริงและตอบประเด็นเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

วันเพ็ญ วรรณโกมล (2544, น. 59-60) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง หมายถึง การนำเรื่องราวหรือสภาพปัญหาในชีวิตจริงที่เกิดขึ้นในสังคม และนำมาผูกเรื่องเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่างต้องเหมาะสมกับผู้เรียนมีความละเอียดชัดเจน โดยให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเห็นจริงกับเรื่องจนคิดว่าเป็นปัญหาของตนเอง ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในการคิดวิเคราะห์ อภิปราย การแก้ปัญหาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกฝนผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการค้นคว้า รวบรวมข้อมูล คิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาอย่างมีระบบร่วมกัน ทั้งนี้เป็นการเตรียมประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนเพื่อเข้าสู่สังคมจริง

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2547, น. 93) กล่าวว่า การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้กรณีหรือเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่อง

จริงหรือสมมติขึ้นจากความเป็นจริง โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนข้อมูล การจัดการเรียนรู้แบบนี้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการหลากหลาย สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่หรือเสริมสร้างความรู้ให้กว้างขวางและนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

กัมพล วงศ์สถาน (2549, น. 11) ได้สรุปความหมายของกรณีตัวอย่างไว้ว่า เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสถานการณ์จริง หรือสมมติขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถด้านสติปัญญา และมีเหตุผลสามารถแยกแยะปัญหาที่แท้จริง วินิจฉัย วางแผน และกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์นั้น ๆ ได้ นอกจากนี้ผู้เรียนได้มีโอกาสประยุกต์ใช้ทฤษฎีและหลักการ มาปฏิบัติด้วยตนเอง เห็นประโยชน์จากสิ่งที่ตนกำลังศึกษาอยู่และเป็นประโยชน์ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นกรณีตัวอย่างเป็นการกำหนดสถานการณ์หรือเหตุการณ์ หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์ ประเด็นสำคัญๆ จากเรื่องราว เพื่อศึกษาสาเหตุ แนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือเพื่อตรวจสอบเหตุผล เจตคติและค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวทำให้การเรียนการสอนและช่วยให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์ปัญหาจากกรณีตัวอย่างที่ผู้วิจัยที่ผู้วิจัยนำมาให้ฝึกปฏิบัติ วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาโดยตัวผู้เรียนเอง ทำให้สามารถนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้ ทั้งนี้ในการใช้กรณีตัวอย่างเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่ม เพราะในการเรียนลักษณะนี้จะต้องแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ศึกษาพิจารณาประเด็นและอภิปรายผลร่วมกันเพื่อนำเสนอผลงานต่อกลุ่มใหญ่

จากการศึกษาความหมายกรณีตัวอย่าง พอสรุปได้ดังนี้ กรณีตัวอย่าง หมายถึงเรื่องราวสภาพปัญหาในชีวิตจริงที่เกิดขึ้นในสังคมหรือเรื่องที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริง นำมาวิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนข้อมูล เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เสริมสร้างความรู้ให้กว้างขวางและนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

2 ลักษณะของกรณีตัวอย่างที่ดี

ก่องแก้ว เจริญอักษร และคนอื่นๆ (2520,น.146 อ้างถึงในวารางคณา หุ่นสุวรรณ, 2552, น.25) กล่าวว่า กรณีตัวอย่างเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาของบุคคล กลุ่มคนหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาอยู่ กรณีตัวอย่างที่ดีจะต้องมีองค์ประกอบดังนี้

- 1) เรื่องที่เขียนขึ้นเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ราวให้เกิดความอยากรที่จะคิดค้นเกี่ยวกับปัญหา
- 2) มีรายละเอียดประกอบเรื่องที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ช่วยให้เกิดการอภิปรายความคิดออกไปในแนวต่าง ๆ

3) เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ประสบในเหตุการณ์และสถานที่เกิดเรื่องขึ้น

4) เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความเข้าใจและช่วยขยายขอบเขตของแนวคิดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ในหมู่ผู้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหา

5) กรณีนั้นจะต้องสร้างภาพพจน์ให้เห็นเหตุการณ์ที่ปรากฏจริงอย่างชัดเจน

6) มีข้อมูลที่เพียงพอและถูกต้องสำหรับผู้เกี่ยวข้องจะได้แก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้

ทิสนา แคมมณี (2546, น. 75 อ้างถึงใน วราจกนา หุ่นสุวรรณ,2552,น.25) ได้กล่าวถึงกรณีตัวอย่างว่าเป็นวิธีที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น ควรมียอดประกอบที่สำคัญและขาดไม่ได้ของการสอนแบบกรณีตัวอย่าง มีดังนี้

1) มีกรณีเรื่องที่คล้ายกับเหตุการณ์จริง

2) มีประเด็นคำถามให้พิจารณาหาคำตอบ

3) มีคำตอบที่หลากหลาย คำตอบไม่มีถูกไม่มีผิดอย่างชัดเจนหรือแน่นอน

4) มีการอภิปรายเกี่ยวกับสภาพการณ์ ปัญหา มุมมอง และวิธีการแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

กัมพล วงศ์สถาน (2549, น. 12) ได้กล่าวถึงกรณีตัวอย่างที่ดีว่า ควรมียอดประกอบดังนี้ ขั้นตอนการสอนแบบกรณีตัวอย่างเรื่อง หรือกรณีที่จะศึกษาประเด็นคำถามคำตอบที่หลากหลายการอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ ปัญหา มุมมองและวิธีการแก้ปัญหา

จากการศึกษาลักษณะของกรณีตัวอย่างที่ดีจากนักการศึกษา พอสรุปได้ดังนี้ลักษณะของกรณีตัวอย่างที่ดีต้องคล้ายกับเหตุการณ์จริงมีประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบที่หลากหลายเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิเคราะห์ และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น

3 วิธีการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง

ทิสนา แคมมณี (2554, น. 362-364)

1) วัตถุประสงค์

วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริงเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น

2) องค์ประกอบสำคัญ(ที่ขาดไม่ได้) ของวิธีสอน

2.1) มีผู้สอนและผู้เรียน

2.2) มีกรณีเรื่องที่คล้ายกับเหตุการณ์จริง

- 2.3) มีประเด็นคำถามให้คิดพิจารณาคำตอบ
- 2.4) มีคำตอบที่หลากหลาย คำตอบไม่มีผิดอย่างชัดเจนหรือแน่นอน
- 2.5) มีการอภิปรายเรื่องกับสภาพการณ์ ปัญหา มุมมอง และวิธีการแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ
- 2.6) มีผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 3) ขั้นตอนสำคัญ (ที่ขาดไม่ได้)ของการสอน
 - 3.1) ผู้สอน/ผู้เรียนนำเสนอกรณีตัวอย่าง
 - 3.2) ผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่าง
 - 3.3) ผู้เรียนอภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ
 - 3.4) ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายคำตอบ
 - 3.5) ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและวิธีแก้ปัญหาของผู้เรียนและสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ
 - 3.6) ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 4) เทคนิคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการใช้วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างให้มีประสิทธิภาพ
 - 4.1) การเตรียมการก่อนการสอนผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมกรณีตัวอย่างให้พร้อมกรณีตัวอย่างที่เหมาะสมจะต้องมีสาระซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง กรณีที่นำมาใช้ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องที่มีสถานการณ์ปัญหาชัดเจน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความคิดของผู้เรียน หากไม่มีสถานการณ์ที่เป็นปัญหาชัดเจน ผู้สอนอาจใช้วิธีการตั้งประเด็นคำถามที่ท้าทายให้ผู้เรียนคิดก็ได้ ผู้สอนอาจนำเรื่องจริงมาเขียนเป็นกรณีตัวอย่างหรืออาจใช้เรื่องจากหนังสือพิมพ์ ข่าว และเหตุการณ์รวมทั้งจากสื่อต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น เมื่อได้กรณีที่ต้องการแล้วผู้สอนจะต้องเตรียมประเด็นคำถามสำหรับการอภิปรายเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องการ
 - 4.2) การนำเสนอกรณีตัวอย่าง ผู้สอนอาจเป็นผู้นำเสนอกรณีตัวอย่าง หรืออาจใช้เรื่องจริงจากผู้เรียนเป็นกรณีตัวอย่างก็ได้ (แต่ครูต้องมีความชำนาญในการวิเคราะห์กรณีตัวอย่างนั้น และตั้งประเด็นคำถามได้เร็ว) วิธีการนำเสนอทำได้หลายวิธี เช่น การพิมพ์ เป็นข้อมูลมาให้ผู้เรียนอ่าน การเล่ากรณีตัวอย่างให้ฟัง หรือนำเสนอโดยใช้สื่อ เช่น สไลด์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรืออาจให้ผู้เรียนแสดงเป็นละครหรือบทบาทสมมติก็ได้
 - 4.3) การศึกษากรณีตัวอย่างและการอภิปราย ผู้สอนควรแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยและให้เวลาอย่างเพียงพอในการศึกษากรณีตัวอย่าง และคิดหาคำตอบ ไม่ควรให้ผู้เรียนตอบประเด็น

คำถามทันที ผู้เรียนแต่ละคนควรมีคำตอบของตนเตรียมไว้ก่อน แล้วจึงร่วมกันอภิปรายเป็นกลุ่ม และนำเสนอผลการอภิปรายระหว่างกลุ่ม เป็นการแลกเปลี่ยนกัน ผู้สอนพึงตระหนักว่าการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างนี้ มิได้มุ่งที่ความถูกต้องของคำตอบ คำถามสำหรับการอภิปรายนี้ ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดอย่างชัดเจนแน่นอน แต่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นคำตอบและเหตุผลที่หลากหลายซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจมีความรอบคอบขึ้น ด้วยเหตุนี้การอภิปรายจึงควรมุ่งความสนใจไปที่เหตุผลหรือที่มาที่ผู้เรียนใช้ในการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ

5) ข้อดีและข้อจำกัด

1) ข้อดี

1.1) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น

1.2) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงและได้ฝึกแก้ปัญหาโดยไม่ต้องเสี่ยงกับผลที่จะเกิดขึ้น ช่วยให้เกิดความพร้อมที่จะแก้ปัญหาเมื่อเผชิญปัญหานั้นในสถานการณ์จริง

1.3) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูง ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้จากกันและกัน

1.4) เป็นวิธีสอนที่ให้ผลดีมากสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความรู้และประสบการณ์หลากหลายสาขา

2) ข้อจำกัด

2.1) หากกลุ่มผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ไม่แตกต่างกันการเรียนรู้อาจไม่กว้างเท่าที่ควร เพราะผู้เรียนมักมีมุมมองคล้ายกัน

2.2) แม้ปัญหาและสถานการณ์จะใกล้เคียงกับความเป็นจริงแต่ก็ไม่ได้เกิดขึ้นจริงๆ กับผู้เรียน ความคิดในการแก้ปัญหาจึงมักเป็นไปตามเหตุผลที่ถูกที่ควร ซึ่งอาจไม่ตรงกับการปฏิบัติจริงได้

จากการศึกษาวิธีการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง คือ ประสบการณ์ กิจกรรม เนื้อหาสาระที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยนำเนื้อหาสาระเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ ปัญหาความขัดแย้งทางสังคมและปัญหาความขัดแย้งทางสิ่งแวดล้อม จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น คลิปวิดีโอภาพยนตร์ บทความ และข่าวสาร ใช้สอนโดยมุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี

1 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน

เบญจมา สุขเกษม (2557, น. 6-13) โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรีเป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ประเภทสามัญศึกษาของฝ่ายการศึกษาในอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เดิมตั้งอยู่บริเวณ เลขที่ 8 หมู่ 5 ตำบลบางเขินก่น้ำ อำเภอตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยการจัดตั้งมีความเป็นมาดังนี้

พ.ศ. 2461-2471 บาทหลวงสุขไต้เป็นเจ้าอาวาสวัดธรรมาสันนัคนบุญเปโตร(วัดพระตรีเอกานุภาพ)ได้จัดสร้างโรงเรียนของวัดขึ้นตั้งชื่อว่า “โรงเรียนพระตรีเอกานุภาพ”

พ.ศ. 2478-2494 บาทหลวงเฟดริก อุ่น จิตต์ชอบคำ ได้มาเป็นเจ้าอาวาสและได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น “โรงเรียนตรีจิตวิทยา”เปิดสอนทั้งภาษาไทย และภาษาจีน โดยมีนายจอกจิตต์ชอบคำ เป็นผู้จัดการและนายสง่า เอกบุษย์ เป็นครูใหญ่

พ.ศ. 2496-2502 คุณพ่อเประดาญ เป็นเจ้าอาวาส และได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนจาก “ตรีจิตวิทยา” เป็น “ตรีมิตรวิทยา”

พ.ศ. 2517 ได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อ โรงเรียนจากเดิม “ตรีมิตรวิทยา” เป็น “ตรีมิตรวิทยา” ตามใบอนุญาตเลขที่ 828/2517

พ.ศ. 2520 โรงเรียนได้ขออนุญาตยุบชั้น ม.ศ.1-ม.ศ.3 จึงมีนักเรียนระดับชั้น ป.1-ป.6 ตั้งแต่ปี 2521 เป็นต้นมา

พ.ศ. 2539 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้อนุมัติให้ดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียนใหม่ในพื้นที่ที่เตรียมไว้ห่างจากสถานที่เดิมประมาณ 200 เมตร และในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 พระคาร์ดินัลไมเกิ้ลมิชัย กิจบุญชู พระอัครสังฆราชแห่งอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์ วัดและโรงเรียนหลังใหม่ ทำการก่อสร้างอาคารเรียนคอนกรีตเสริมเหล็ก 3 ชั้น 1 หลัง 17 เมษายน พ.ศ. 2541 ย้ายโรงเรียนจากสถานที่ตั้งเดิมไปยังสถานที่ตั้งใหม่ตั้งอยู่เลขที่ 83 หมู่ที่ 3 แขวงคลองขวาง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เปิดทำการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา

พ.ศ. 2543 เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 ห้องเรียน

พ.ศ. 2544 โรงเรียนตรีมิตรวิทยาเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา(ม.1-2) วันที่ 27 กุมภาพันธ์ - 1 มีนาคม 2544 โรงเรียนได้รับการตรวจประกันคุณภาพการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2548 โรงเรียนเข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์กรมหาชน) ระหว่างวันที่ 22-22-25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 และ จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาจีน และภาษาอังกฤษแบบ Intensive Course ขึ้น

พ.ศ. 2549 ขยายชั้นเรียน ม.1 จาก 2 ห้อง เป็น 3 ห้อง

พ.ศ. 2553 ได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนจากเดิม “โรงเรียนตรีมิตรวิทยา” เป็น “โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี” ตามใบอนุญาตเลขที่ กส -378/2553 ลงวันที่ 23 เดือน ธันวาคม

พ.ศ. 2554 ได้รับอนุญาตให้ขยายชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6)ตาม ใบอนุญาตเลขที่ กส 51/2554 ลงวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2554 โดยเปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นไป

2 ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี ที่ตั้ง 148 ถนนพุทธมณฑลสาย 1 แขวงคลองขวาง เขตภาษีเจริญ จังหวัด กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปิดสอนระดับชั้นเตรียมอนุบาล ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื้อที่ 20 ไร่ เขตพื้นที่บริการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1

ปรัชญา พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่ครบถ้วน ตามหลักธรรมคริสต์ศาสนา

วิสัยทัศน์ โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ตามหลักสูตร ก้าวทันเทคโนโลยี ใช้ภาษาสื่อสารได้ในระดับสากล ด้วยบุคลากรที่มีคุณภาพ และมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

คติพจน์ รู้ รัก เสียสละ

คำขวัญ เรียนดี มีวินัย ใฝ่สะอาด มารยาทงาม

สีประจำโรงเรียน ฟ้ายาว

ต้นไม้ประจำโรงเรียน ต้นเหลืองปรีดิยาธร(ตะแบกเหลือง)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1 งานวิจัยในประเทศ

กัมพล วงศ์สถาน (2549) ได้ศึกษาเรื่องผลการใช้กรณีตัวอย่างสาระภูมิศาสตร์เพื่อฝึกทักษะการคิดแบบนิรนัย การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้กรณีตัวอย่างสาระภูมิศาสตร์เพื่อฝึกทักษะการคิดแบบนิรนัยและประเมินทักษะการคิดแบบนิรนัยของผู้เรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนพระหฤทัย อำเภอเมือง เชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 /3 ที่ เรียนสาระภูมิศาสตร์ จำนวน 54 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แผนการจัดการเรียนรู้

สารภูมิศาสตร์ เรื่องทรัพยากรธรรมชาติที่ร้อยละหรือ จำนวน 4 แผน แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน และแบบประเมินทักษะการคิดแบบนิรนัย ซึ่งประกอบด้วย เรื่อง ปัญหาทรัพยากรป่าไม้ ปัญหาทรัพยากรน้ำ ปัญหาทรัพยากรดิน และปัญหาทรัพยากรแร่ธาตุ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของทักษะการคิดแบบนิรนัย โดยหาค่าที และนำเสนอด้วยตารางประกอบความเรียงแบบบรรยายผลการศึกษาปรากฏว่าผู้เรียนที่เรียนโดยใช้กรณีตัวอย่างมีทักษะการคิดแบบนิรนัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ส่วนการประเมินทักษะการคิดแบบนิรนัยของผู้เรียนพบว่าเป็นการคิดขั้นการใช้ทฤษฎีหลักการ

ธิดารัตน์ วงษ์พันธ์ (2551) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และวิธีการจัดการความขัดแย้งที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยได้แก่ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความสามารถส่วนบุคคล ด้านความสามารถทางสังคม วิธีการจัดการความขัดแย้งแบบเอาชนะ แบบร่วมมือ แบบประนีประนอม แบบหลีกเลี่ยง และแบบยอมให้กับความความสามารถในการทำงานเป็นทีมทั้ง 3 ด้าน มีค่าเท่ากับ .550 (MMR = .550) ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยดังกล่าวกับความความสามารถในการทำงานเป็นทีมด้านความเป็นผู้นำ การเป็นสมาชิกที่ดี และกระบวนการทีม มีค่าเท่ากับ .563, .607 และ .556 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ค่าน้ำหนักความสำคัญของกลุ่มตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำงานเป็นทีมในแต่ละด้านพบว่ากลุ่มตัวแปรปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความสามารถส่วนบุคคลและด้านความสามารถทางสังคม ส่งผลต่อความสามารถในการทำงานเป็นทีมแต่ละด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มตัวแปรปัจจัยวิธีการจัดการความขัดแย้งแบบเอาชนะ แบบร่วมมือ แบบประนีประนอม แบบหลีกเลี่ยง และแบบยอมให้ ส่งผลต่อความสามารถในการทำงานเป็นทีมในแต่ละด้านอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สิทธิศักดิ์ ศักดิ์ลิขิตกร (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครเขต 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสาเหตุกับความสามารถในการเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าและมีค่าอยู่ระหว่าง .617-.790 2) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสถานะสันนิษฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติไค-สแควร์กับจำนวนองศาอิสระค่า 1.170 GFI มีค่า .995 AGFI มีค่า .981 RMSEA มีค่า 0.031SRMR มีค่า .005 และ CN มีค่า 1098.692 โดยความสามารถในการเผชิญปัญหาความขัดแย้งได้รับอิทธิพลรวมสูงสุด จากตัวแปรเรียงลำดับดังนี้ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและครูประจำชั้น (0.457) ความ

มั่นคงทางอารมณ์ (0.210) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (0.210) สัมพันธภาพในครอบครัว (0.200) การมองโลกในแง่ดี (0.148) ความเชื่อมั่นในตนเอง (0.030) ซึ่งปัจจัยเชิงสาเหตุสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการเผชิญปัญหาความขัดแย้งได้ร้อยละ 67 และพบว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไม่แปรเปลี่ยนไปตามเพศ

วารงคณา หุ่นสุวรรณ (2552) ได้ศึกษาเรื่องการทดลองสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างเรื่อง การปฏิบัติตนเป็นคนดี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์และจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องการปฏิบัติตนเป็นคนดี โดยใช้กรณีตัวอย่าง มีทักษะการ คิดวิเคราะห์และจิตสาธารณะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รชนุช รัตนสาร (2555) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบ 4MAT กับการสอนแบบ เทคนิคผังกราฟิก ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ 4MAT กับการสอนแบบ เทคนิคผังกราฟิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 2) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ 4 MAT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบเทคนิคผัง กราฟิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 4) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ 4 MAT กับการสอนแบบเทคนิคผังกราฟิกมีความ สามารถในการคิดแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 5) นักเรียนที่ได้รับการสอน แบบ 4MAT มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 6) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบเทคนิคผังกราฟิก มีความสามารถในการคิด แก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2 งานวิจัยต่างประเทศ

โรเบิร์ต (Robert, 1965) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการหรือเทคนิคของผู้เรียนที่ประสบ ผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหา โดยการทำการศึกษากับผู้เรียนแผนกวิทยาศาสตร์เกรด 9 จำนวน 2 กลุ่ม แก้ปัญหา 10 เรื่อง โดยให้คิดออกเสียงดัง ๆ ผลจากการศึกษาดังกล่าวสรุปคุณสมบัติของกลุ่ม ที่ประสบความสำเร็จได้ดังนี้

- 1) มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาสูง
- 2) มีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงและแนวคิดในการแก้ไขปัญหาดีกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง
- 3) มีความสามารถในการตั้งขอบเขตของปัญหาและเข้าใจปัญหาดีกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง

- 4) ใช้ความคิด ใช้อุปกรณ์ได้ตรงปัญหา
- 5) ใช้หลักเกณฑ์หาคำตอบได้ดีกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง
- 6) ใช้ความคิดวิเคราะห์ได้ตรงตรงในการแก้ไขปัญหาดีกว่า

วีลาสโก (Velasco, 1985 อ้างถึงใน สิทธิศักดิ์ ศักดิ์สิตา , 2552, น. 73) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะในการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง ที่เกิดในกลุ่มของนักเรียนที่อายุ 15-18 ปี พบว่านักเรียนที่เป็นผู้นำจะมีความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง ระหว่างบุคคลได้ดี นักเรียนที่เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งได้บ้าง ส่วนนักเรียนที่ไม่ให้ความร่วมมือกับกลุ่มจะไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง จะเห็นว่านักการศึกษา นักวิจัยให้ความสำคัญกับความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งระหว่างบุคคลของนักเรียน โดยผ่านกระบวนการคิดที่เป็นลำดับขั้นตอนทำให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาคในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาคความขัดแย้งได้ โดยมีสื่อ สถานการณ์ กรณีตัวอย่างให้นักเรียนได้ฝึกใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหาคซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ตอนที่ 4 ผลการประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1) ผลการศึกษาวเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษา

ผลการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตรา 22 และมาตรา 24 พบว่าได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพรวมทั้งฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น

ผลการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต้องการมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญคือ 1) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 2) ความสามารถในการคิด 3)ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5)ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงมาสู่เนื้อหาของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

ผลการศึกษาลักษณะสถานศึกษาโรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรีพบว่ามีการจัดการศึกษาโดยยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียน โดยได้กำหนดพันธกิจร่วมกันในการพัฒนาทักษะความสามารถของผู้เรียนด้านกระบวนการคิด ตามแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี

2) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร ศึกษาความจำเป็นในการพัฒนาการวางแผนและการเลือกสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร และวิเคราะห์เนื้อหาของกรณีตัวอย่างที่นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน

3) ผลการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักการศึกษาหลายท่าน สรุปได้เป็นองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาและเวลา แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง ที่ผ่านกระบวนการคิดแก้ปัญหาเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ผลการศึกษาความสำคัญของการคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสำคัญของการคิดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งพบว่าความสามารถของบุคคลในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้น ต้องผ่านกระบวนการคิดแก้ปัญหาความขัดแย้ง 6 ขั้นตอน โดยเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีที่หลากหลาย ได้แก่ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยงปัญหา การปรองดอง การแข่งขัน การบังคับการร่วมมือกัน การใช้บุคคลที่สาม

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน รวมทั้งคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ นำมาพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยแบ่งการดำเนินการสร้าง

โครงร่างหลักสูตรออกเป็น 2 ส่วน คือ การสร้างโครงร่างหลักสูตร และการประเมินโครงร่างหลักสูตร ดังนี้

1) ผลการสร้างหลักสูตร

จากการการศึกษารายละเอียดของความจำเป็นความสำคัญที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลักสูตรสถานศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง ประกอบด้วย หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาและเวลาการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

2) ผลการประเมินโครงร่างหลักสูตร

จากการตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตร ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร โดยพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตร จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ผลการประเมิน ดังนี้

2.1) ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร

ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรพบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.2) ผลการประเมินความสอดคล้ององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตร

ผลการประเมินความสอดคล้ององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4 จำนวน 35 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เวลา 16 ชั่วโมง ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 แผน โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ธนบุรี

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

ความสามารถในการแก้ปัญหา ความขัดแย้ง	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับดี	-	-	31	88.57
ระดับพอใช้	35	100	4	11.43
ระดับปรับปรุง	-	-	-	-
รวม	35	100	35	100

จากตารางที่ 7 พบว่าก่อนเรียนหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ระดับพอใช้คิดเป็นร้อยละ 100.00 หลังใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง พบว่านักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระดับดีคิดเป็นร้อยละ 88.57 ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 11.43

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	35	35.20	2.43	38.57**	.000
หลังเรียน	35	66.17	3.96		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 8 พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง ผลปรากฏดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้าง
ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.ด้านเนื้อหา			
1.1 ความขัดแย้งและการแก้ปัญหาความ ขัดแย้ง			
-กรณีตัวอย่างเรื่องปัญหาความ เคียดแค้นของชาวบ้าน	4.42	.50	มาก
-กรณีตัวอย่างเรื่องแย่งทีวี	4.14	.35	มาก
1.2 บรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ			
-กรณีตัวอย่างเรื่อง ค.ญ.เขียว	4.08	.28	มาก
1.3 สิทธิของประชาชนคนไทยและการใช้ อำนาจของรัฐ			
-กรณีตัวอย่างเรื่องคุณยายไฮคนหวง แผ่นดิน	4.14	.35	มาก
1.4 ปัญหาสิทธิมนุษยชน	4.14	.35	มาก
-กรณีตัวอย่างเรื่อง The Hotel Ravanda			
1.5 ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่ม ประเทศอาเซียน	4.20	.40	มาก
-กรณีตัวอย่างเรื่องสารคดีโรฮิงญาคน แปลกหน้าของกาลเวลา			
1.6 ปัญหาการบุกรุกป่า	4.22	.42	มาก
-กรณีตัวอย่างเรื่องปัญหาเขื่อนปากมูล	4.28	.45	มาก
-กรณีตัวอย่างเรื่องความขัดแย้งระหว่าง คนกับช้างป่า			
1.7 ปัญหาทางเศรษฐกิจระหว่างเงินกับญี่ปุ่น	4.05	.23	มาก
-กรณีตัวอย่างเรื่องความขัดแย้งเกาะเตี๋ย หยู/เกาะเซนกาคุ			
รวม	4.19	.10	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
2.ด้านการจัดการเรียนรู้			
2.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.88	.32	มากที่สุด
2.2 กิจกรรมการเรียนรู้มีความชัดเจน	4.80	.40	มากที่สุด
2.3 กิจกรรมการเรียนรู้แต่ละหน่วยสามารถปฏิบัติได้เสร็จทันตามกำหนดเวลา	4.20	.40	มาก
2.4 กิจกรรมการเรียนรู้สามารถช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ดียิ่ง	4.91	.28	มากที่สุด
รวม	4.70	.18	มากที่สุด
3.ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้			
3.1 คลิปวิดีโอเรื่องปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน	4.08	.28	มาก
3.2 คลิปวิดีโอเรื่อง แย่งทีวี	4.11	.32	มาก
3.3 ข่าวออนไลน์เรื่อง ค.ณ.เขียว	4.11	.32	มาก
3.4 คลิปรายการคนค้นคนตอน 1-8 เรื่อง คุณชายไฮ คนหวงแผ่นดิน	4.08	.28	มาก
3.5 ภาพยนตร์เรื่อง The Hotel Ravanda	4.14	.35	มาก
3.6 สารคดี เรื่อง โรอิงญา คนแปลกหน้าของกาลเวลา	4.05	.23	มาก
3.7 บทความ เรื่อง เชื้อนปากมดลูก	4.08	.28	มาก
3.8 ตัวอย่างบางส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง	4.02	.16	มาก
3.9 ข่าวออนไลน์เรื่อง ความขัดแย้งเกาะเตี๋ย	4.05	.23	มาก
หยู/เกาะเซนกากู			
รวม	4.08	.09	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
4.ด้านการวัดผลและประเมินผล			
4.1 แบบบันทึกผลงานกลุ่มสามารถปฏิบัติได้ตามกำหนด	4.88	.32	มากที่สุด
รวมทั้ง 4 ด้าน	4.46	.10	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจด้านการวัดและประเมินผลและด้านการจัดการเรียนรู้ ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านเนื้อหา และด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก

3) ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนจากการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 35 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 แผน ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน สรุปได้ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความขัดแย้งและวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้ง

เป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ใช้กระบวนการกลุ่มและให้แต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นชั้นเรียน จากกรณีตัวอย่างคลิปวิดีโอเรื่อง ความแ่งที่วี และความเดือดร้อนของชาวบ้านจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนพบว่านักเรียนให้ความสนใจในการศึกษาเหตุการณ์ในกรณีตัวอย่างและร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น ได้ตอบความคิดเห็นกันอย่างกล้าหาญไม่ตรีทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อน ใ้หมัดของกลุ่มในการเลือกและออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ผลการเรียนรู้ในเกณฑ์ดีทุกกลุ่ม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ความขัดแย้งในวิถีชีวิตความเป็นอยู่

เป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ใช้กระบวนการกลุ่มและให้แต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นชั้นเรียน จากกรณีตัวอย่างข่าวเรื่อง ด.ญ.เจี๊ยว และ คลิปปรายการคนค้นคน เรื่องคุณชายไฮ คนหวงแผ่นดิน จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนพบว่านักเรียนให้ความสนใจในการศึกษาเหตุการณ์ในกรณีตัวอย่าง โดยเฉพาะในเรื่องคุณชายไฮ คนหวงแผ่นดินค่อนข้างให้ความสนใจ เพราะเป็นเรื่องของการใช้อำนาจของรัฐทำให้ราษฎรอย่างคุณชายไฮเดือดร้อน มีการร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น ได้ตอบความคิดเห็นกันอย่างกล้าหาญไม่ตรี ใ้หมัดของกลุ่มในการเลือกและออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ผลการเรียนรู้ในเกณฑ์ดีทุกกลุ่ม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ความขัดแย้งระดับชาติ

เป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ใช้กระบวนการกลุ่มและให้แต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดหน้าชั้นเรียน จากกรณีตัวอย่างภาพยนตร์เรื่อง The Hotel Ravanda และ คลิปสารคดี โรฮิงญา คนแปลกหน้าของกาลเวลา จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนพบว่านักเรียนให้ความสนใจในการศึกษาเหตุการณ์ในกรณีตัวอย่างและร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น ได้ตอบความคิดเห็นกันอย่างกล้าหาญไม่ตรีทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อน ใ้หมติของกลุ่มในการเลือกและออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ผลการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ดีทุกกลุ่ม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ความขัดแย้งในท้องถิ่น

เป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ใช้กระบวนการกลุ่มและให้แต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดหน้าชั้นเรียน จากกรณีตัวอย่างจากบทความเรื่อง ปัญหาเขื่อนปากมูล และ ความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนพบว่านักเรียนให้ความสนใจในการศึกษาเหตุการณ์ในกรณีตัวอย่างและร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น ได้ตอบความคิดเห็นกันอย่างกล้าหาญไม่ตรีทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อน ใ้หมติของกลุ่มในการเลือก ผลการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ดี

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ

เป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ใช้กระบวนการกลุ่มและให้แต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดหน้าชั้นเรียน จากกรณีตัวอย่างข่าวคลิปวิดีโอเรื่อง ความขัดแย้งเกาะเตี๋ยหวุ/เกาะเซนากู จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนพบว่านักเรียนให้ความสนใจในการศึกษาเหตุการณ์ในกรณีตัวอย่างและร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น ได้ตอบความคิดเห็นกันอย่างกล้าหาญไม่ตรีทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อน ใ้หมติของกลุ่มในการเลือก ผลการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ดี

ตอนที่ 4 ผลการประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากนำหลักสูตรไปใช้ และผู้วิจัยทำการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรฉบับสมบูรณ์ ดังต่อไปนี้

การประเมินหลักสูตร

1. จุดประสงค์ในการประเมิน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้

2. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน

2.1 ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง อยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินหลักสูตร สรุปได้ว่า

3.1 ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

3.2 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

การปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากรวบรวมข้อมูลจากการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร ผู้วิจัยได้พัฒนาปรับปรุงในรายละเอียดต่าง ๆ ให้ได้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่มีลักษณะสมบูรณ์ เหมาะสมในการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนสอน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง

ในการพัฒนาหลักสูตรผู้วิจัยดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตรประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 70 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 35 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งแบบอัตนัยจำนวน 5 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ได้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างที่มีความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยหลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วน มีความเหมาะสมประกอบด้วยหลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาและเวลา การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

2. ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า

2.1 ก่อนเรียนหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 100 หลังใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง พบว่านักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระดับดี คิดเป็นร้อยละ 88.57ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 11.43

2.2 ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนหลังเรียนหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจ ด้านการจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาความรู้ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วน หลักสูตรมีคุณภาพ มีความถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงสอดคล้องกับสภาพความจริงในชีวิต การแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลและข้อมูลที่หลากหลายซึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความสามารถตามจุดประสงค์ที่ต้องการ โดยผู้วิจัยได้วางแผนเลือกกรณีตัวอย่างที่เหมาะสมกับผู้เรียน เนื้อหาสาระการเรียนรู้ นำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสม ผู้วิจัยได้นำการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง โดยกำหนดองค์ประกอบหลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาและเวลา การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีองค์ประกอบของหลักสูตรที่ประกอบไปด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนการสอน วิธีสอนและการวัดประเมินผล

ในการตรวจสอบโครงร่างหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ผู้วิจัยได้นำโครงร่างหลักสูตรเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ก่อนนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง อยู่ในระดับมาก แสดงว่าทุกองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรมีความเหมาะสม ส่วนผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร พบว่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่าโครงร่างหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น หลังจากนั้นนำโครงร่างหลักสูตรไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้โดยในขั้นตอนนี้ทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องของหลักสูตรและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรถูกต้องเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 แผน พบว่านักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.46 เป็นไปตามที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและเพิ่มเติมในส่วนของแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจากหลักสูตรมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่มีการจัดกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ นักเรียนให้ความสนใจ ตั้งใจศึกษา และแสดงความคิดเห็น การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้ง เป็นการฝึกการคิด การตัดสินใจ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีลาสโก(Velasco,1985,1300-A,อ้างถึงในสิทธิศักดิ์ สักดีสัตตากร, 2552, น.73) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนที่อายุ 15 – 18 ปี พบว่านักเรียนที่เป็นผู้นำ จะมีความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้ดี นักเรียนที่เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งได้บ้าง ส่วนนักเรียนที่ไม่ให้ความร่วมมือกับกลุ่มจะไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของโมจิ และ เวด (Moje and Wade ,1997 อ้างถึงใน ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553,น.114) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเพื่อศึกษาวิธีการคิดของครูโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบวิธีการคิดเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนพบว่า การสอนเป็นสิ่งที่ต้องมีเทคนิควิธีการรองรับและให้ความสนใจเกี่ยวกับความหลากหลายของผู้เรียนในด้านความต้องการจำเป็น ความรู้และความสามารถและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง (2553, น.121)ที่กล่าวว่า กรณีศึกษาเกิดประโยชน์ต่อความสามารถในการคิดลักษณะต่าง ๆ และการคิดแก้ปัญหานอกจากนี้ยังทำให้ผลสัมฤทธิ์ พฤติกรรม การปฏิบัติ และเจตคติของนักศึกษาเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจ ด้านการจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง มีการใช้กรณีตัวอย่างที่หลากหลายกระตุ้นความสนใจของนักเรียน นักเรียนเห็นความสำคัญของประโยชน์ที่ได้จากการเรียนผ่านกระบวนการคิดแก้ปัญหาความขัดแย้ง 6 ชั้นคือ

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ขั้นที่ 3 เสนอแนวทางแก้ปัญหาที่ หลากหลาย ขั้นที่ 4 เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ขั้นที่ 5 วางแผนดำเนินการแก้ปัญหา ขั้นที่ 6 ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลต่อการเรียนรู้และ ความพึงพอใจในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551(2551,น.4) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เป็นการสอนที่มุ่งการ จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและ ลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาความรู้ ด้านสื่อ และแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช2551 (2553,น.38-39) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จากการที่ นักเรียนได้ซึมซับจากประสบการณ์สิ่งแวดล้อม และสื่อการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ ครูผู้สอนจัดให้ เปิดโอกาสให้เด็กคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้สื่อการเรียนรู้อย่าง หลากหลายจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อนักเรียน

จากผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความ ซัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นหลักสูตรที่มีความ สอดคล้องและเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนากระบวนการคิด แก้ปัญหาความขัดแย้งกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และในการดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้พบว่า เมื่อนักเรียนเข้ากลุ่มและดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนทั้ง 6 ขั้น นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจจาก การศึกษากรณีตัวอย่าง มีการพูด แสดงความคิดเห็น ได้ตอบกันอย่างมีเหตุผล ยอมรับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และ ส่งผลให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหาความ ซัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างหลังการทดลองดีกว่าก่อนการทดลอง แสดงว่าหลักสูตรเสริมสร้าง ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างทำให้นักเรียนมีการพัฒนาใน ด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้งมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณี ตัวอย่างสามารถปรับเนื้อหา เวลาเรียน การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและ ประเมินผลให้มีความเหมาะสมกับโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาได้

1.2 หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง ก่อนนำไปใช้สอน ครูควรศึกษาเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล

1.3 กรณีตัวอย่างหรือสถานการณ์ที่ครูผู้สอนจะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ต้องเป็นเรื่องใกล้ตัว สามารถพบได้ในชีวิตประจำวันและต้องมีความเหมาะสมกับระดับ เพศ และวัยของนักเรียนอีกทั้งต้องตรงกับความสนใจของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้สึกต้องการจะคิดแก้ปัญหา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอื่น ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดวิเคราะห์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.** กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้า
และพัสดุภัณฑ์.
- (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2556). **สอน “ทักษะแก้ปัญหา” ให้เด็กไทย.** ค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม
2556. จาก <http://www.eduzones.com/drkieng/7336>.
- กัมพล วงศ์สถาน. (2549). **ผลการใช้กรณีตัวอย่างสาระภูมิศาสตร์เพื่อฝึกทักษะการคิดแบบนิรนัย
ของผู้เรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนพระหฤทัย อำเภอเมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- ฉันท ชาติทอง. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.** นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- จันทิมา แสงเลิศอุทัย. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้าน
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. ปริญญา
นิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- ดิฐภัทร บวรชัย. (2555). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมการสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด
สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- ทิตนา เขมณีและคณะ. (2544). **วิทยาการด้านการคิด.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บริษัท
เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- ทิตนา เขมณี. (2554). **ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
(พิมพ์ครั้งที่ 14).** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ วงษ์พันธุ์. (2551). **การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และวิธีจัดการความขัดแย้งที่ส่งผล
ต่อความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัด
สุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและสถิติทางการ
ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**

- ธัญพร บุญปฤกษ์. (2554). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ
ระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
วิทยานพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2551). การพัฒนาหลักสูตร CU 710. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- นฤมล จูประเสริฐ. (2552). การพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นอนุสาวรีย์บ้านไร่ สำหรับนักเรียน
ชั้นอนุบาล 1. วิทยานพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (ม.ป.ป.). การวิเคราะห์ข้อสอบแบบอื่นนอกเหนือจากแบบเลือกตอบ. ค้นเมื่อ
วันที่ 3 มิถุนายน 2560. จาก <http://www.watpon.com/boonchom/04.doc>
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2554). การพัฒนาหลักสูตร.(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบ็ญญา สุขเกษม. (2557). ประวัติโรงเรียน. ว.เขนตปีเตอร์ ธนบุรี. กรุงเทพฯ
- ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง. (2553). การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอน
เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู.
วิทยานพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). การพัฒนาการคิด. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วน
จำกัด 9119 เทคนิควรรณคดี.
- ผ่องพรรณ ลวนานนท์. (2549). ความขัดแย้งในองค์กร. ค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2556.
จาก http://www.arts.chula.ac.th/~libsci/Library%20Journal%20Article/26_2_49.pdf
- พรนพ พุกกะพันธุ์. (2542). การบริหารความขัดแย้ง. กรุงเทพฯ : ว.เพ็ชรสกุล.
- พรสุข หุ่นนิรันดร์และคนอื่นๆ. (2552). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่4.
กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- พระราชพล โอพาศรี. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความมีวินัยใน
ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษากรณี
ตัวอย่าง. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ.

- ดุสติ บุญส่ง. (2550). การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยรายวิชาภูมิปัญญาทางภาษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุทธนา พรหมมี. (2555). วิธีการแก้ไขความขัดแย้ง. ค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2556.
จาก http://pirun.ku.ac.th/~g4968073/report/475521/Conflict_Management_by_6.doc
- รชนูช รัตนสาร. (2555). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบ 4 MAT กับการสอนแบบเทคนิคผังกราฟิก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัชนีวรรณ พวงรินทร์. (2554). การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 . วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2556.). ความขัดแย้งและการแก้ปัญหา. ค้นเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2556
จาก www.kpi.ac.th/.../53-01%2001
- วรรณภา เหล่าไพศาลพงษ์. (2554). การศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและความสนใจในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนแบบกระบวนการแก้ปัญหากับการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มมือครู. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วางคณา หุ่นสุวรรณ. (2552). การทดลองสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างเรื่องการปฏิบัติตนเป็นคนดี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- วันเพ็ญ วรรณ โกมล. (2544). การพัฒนาการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ:สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- วิโพธิ์ วัฒนานิมิตกุล. (2548). เอกสารบรรยายการพัฒนาหลักสูตร องค์ความรู้เพื่อพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- วิภาพรรณ พินลา. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปากับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ศักดิ์ศรี ปาณะกุลและคณะ.(2549) **หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้**.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สิทธิศักดิ์ ศักดิ์สัตถากร. (2552). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหา
ความขัดแย้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 1. ปรียญานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติ
ทางการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- สุกัญญา ศรีสาคร. (2547). **การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการแก้ปัญหาในอนาคต. วิทยานิพนธ์ศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). **กลยุทธ์...การสอนคิดแก้ปัญหา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.**
- สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2547). **วิธีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ.(พิมพ์ครั้งที่5).
กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.**
- สิริธีร์ งามประจบ. (2548). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วย
การเรียนรู้บ้านป่าน้อยคอยักษ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่3 อำเภอตาพระยา
จังหวัดสระแก้ว.วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- สินีนานู ทองวัฒนา. (2555). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องหางหงส์ ชงตะขาบ สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.**
- สิริวรรณ คุ้มบ้าน . (2550). **การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพิ่มเติม ท 40207
วรรณกรรมพื้นบ้านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดราชบุรี.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.**
- สังัด อุทรานันท์. (2532). **พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.**
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). **ความขัดแย้ง : การบริหารเพื่อสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ต้นอ้อ แกรมมี.**
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551).**แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตร
แกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.(พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด**

- อดิศักดิ์ สิงห์สีโว. (2549). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ปริมาณสัมพันธ์ที่เน้นการ
พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ.ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคุณฎี
บัณฑิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อมลวรรณ มีจินดา. (2553). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง สิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมตาม
แนวเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรพรรณ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา.(2547).การศึกษาปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาความ
ขัดแย้งในครอบครัว ระหว่างบิดา-มารดา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียน
มัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร.สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
จิตวิทยาการแนะแนว.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Andre.Thomas.(1986).**Problem Solving and Education in Cognitive Classroom
Learning: Understanding, Thinking ,and Problem Solving. Editors Phye,
Gary D : & Andre. Thomas. Orlando:Academic.**
- Kerr . Joseph and Keneth. (1976). “Metting the Changing Need of Adoultz Through
Education Programes and Services”. **Dissertation Adstracts Interrational**, 36
(10) , 6424 – A.
- Neagley. Ross L, and Dean Evans N. (1967). **Handbook for Effective Curriculum
Development. Englewood Cliffs. New Jersey : Prentice Hall.**
- Robert,J.B. (1965). A study of the problem-solving Process of Successful and
Nonsuccessful Problem Solver in Nine Grade Science. **Dissertation Abstract.**
- Saylor. J.G. & Alexander. W.M. (1974). **Planning Curriculum for Schools.** New York :
Holt. Rinehart and Winston.
- Wheeler,D.K.(1974). **Curriculum Process.** London : University of London Press.

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

- | | |
|----------------------------|---|
| 1. นางหยกฟ้า พัฒนเจริญ | รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
ชำนาญการพิเศษ โรงเรียนศึกษานารี
วิทยา
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยรามคำแหง |
| 2. นางสาวนงค์นุช เหล็กกล้า | ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษวิชา
สังคม
ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนวัดบางขุนเทียนนอก
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
วิธีการสอนสังคม
มหาวิทยาลัยรามคำแหง |
| 3. นางสาวธิดา อัคระการวงศ์ | ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ วิชา
ภาษาไทย
โรงเรียนวัดบางขุนเทียนนอก
ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา |

ภาคผนวก ข
หนังสือราชการ

ที่ ศร ๐๕๖๔.๑๔/๓๕๐



มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นางหยกฟ้า พัฒนเจริญ

ด้วยนางสาวรังสิยา ดวงจินดา นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล ประธานกรรมการ
๒. รองศาสตราจารย์สุภรณ์ ลิ้มบริบูรณ์ กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้ และบัณฑิตวิทยาลัย ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สุภาพร ศรีหาม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๕๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๓๔๘



มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวนงคณัฐ เหล็กกล้า

ด้วยนางสาวรังสิยา ดวงจินดา นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล ประธานกรรมการ
๒. รองศาสตราจารย์สุภรณ์ ลีสมบัติวิบูลย์ กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับกรณีวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้ และบัณฑิตวิทยาลัย ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สุภาพร ศรีหาม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๓๔๙



มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวธิดา อัครการวงศ์

ด้วยนางสาวรังสิยา ดวงจินดา นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.วิโหมรัฐ วัฒนานันมีตกุล ประธานกรรมการ
๒. รองศาสตราจารย์สุภรณ์ ลิ้มบริบูรณ์ กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้ และบัณฑิตวิทยาลัย ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สุภาพร ศรีหาม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ

ตารางที่ 10 ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง

ข้อที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	ระดับความเหมาะสม
1.	หลักการของหลักสูตร			
	1. หลักสูตรมีความเหมาะสมกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	4.66	0.57	มากที่สุด
	2. หลักสูตรมีความเหมาะสมกับการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์	4.66	0.57	มากที่สุด
	3. หลักสูตรมีความชัดเจนเป็นไปได้และสามารถปฏิบัติได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
	รวม	4.77	0.19	มากที่สุด
2.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตร			
	1. มีความเหมาะสมกับการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์	5.00	0.00	มากที่สุด
	2. มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด
	3. มีความเหมาะสมกับหลักการของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
	4. มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
	รวม	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	ระดับความเหมาะสม
3.	โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียน	4.66	0.57	มากที่สุด
	1. มีความเหมาะสมกับหลักการของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
	2. มีความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.33	0.57	มาก
	3. มีความเหมาะสมกับการเสริมสร้าง ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	4.66	0.57	มากที่สุด
	4. มีความเหมาะสมกับเนื้อหาของวิชาสังคม ศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด
	5. มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.73	0.23	มากที่สุด
	รวม			
4.	กิจกรรมการเรียนรู้	4.33	0.57	มาก
	1. มีความเหมาะสมกับหลักการของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
	2. มีความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
	3. มีความเหมาะสมกับเนื้อหาของวิชาสังคม ศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด
	4. มีความเหมาะสมกับการเสริมสร้าง ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	5.00	0.00	มากที่สุด
	5. มีความเหมาะสมกับการยึดผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง	5.00	0.00	มากที่สุด
	รวม	4.86	0.11	มากที่สุด

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	ระดับความเหมาะสม
5.	สื่อและแหล่งเรียนรู้			
	1. มีความเหมาะสมกับหลักการของหลักสูตร	4.33	0.57	มาก
	2. มีความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
	3. มีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด
	4. มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	5.00	0.00	มากที่สุด
	5. มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
	รวม	4.86	0.11	มากที่สุด
6.	การวัดและประเมินผล			
	1. ข้อคำถามของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งมีความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.33	0.57	มาก
	2. ข้อคำถามของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.66	0.57	มากที่สุด
	3. ข้อคำถามของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
	4. การกำหนดวิธีการให้คะแนนชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
	5. เกณฑ์การให้คะแนนมีความชัดเจนในการประเมินผล	5.00	0.00	มากที่สุด
	รวม	4.80	0.20	มากที่สุด
	รวม 6 ด้าน	4.84	0.13	มากที่สุด

ตารางที่ 11 ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC)ขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตร

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ			IOC ของ โครงสร้าง หลักสูตร	สรุปผล
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1.	หลักสูตรมีความสอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.	หลักการของหลักสูตรมีความ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของ หลักสูตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.	หลักการของหลักสูตรมีความ สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของ หลักสูตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความ สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความ สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7.	โครงสร้างเวลาเรียนมีความ สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8.	โครงสร้างเวลาเรียนมีความ สอดคล้องกับสื่อและแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9.	โครงสร้างเนื้อหาสาระมีความ สอดคล้องกับการวัดผลและ ประเมินผล	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10.	กิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้อง กับเนื้อหา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			IOC ของ โครงร่าง หลักสูตร	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
11.	กิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับสื่อและแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12.	กิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับการวัดผลและประเมินผล	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
13.	สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
14.	สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
15.	การวัดผลและประเมินผลมีความสอดคล้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตารางที่ 12 ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการ
แก้ปัญหาความขัดแย้ง

ประเด็นที่ต้องการวัด	ข้อความ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			IOC	สรุปผล
		คนที่	คนที่	คนที่		
		1	2	3		
ความสามารถในการ กำหนดปัญหา	1. จากกรณีตัวอย่าง ปัญหา ความขัดแย้งคืออะไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
ความสามารถในการ วิเคราะห์สาเหตุของ ปัญหา	2. จากกรณีตัวอย่าง ยกตัวอย่างการกระทำที่ แสดงความขัดแย้ง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
ความสามารถในการ เสนอแนวทาง แก้ปัญหา	3. จากกรณีตัวอย่าง ความ ขัดแย้งดังกล่าวส่งผลเสียต่อ ใครบ้าง อย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
ความสามารถในการ เลือกวิธีแก้ปัญหา	4. ให้นักเรียนคิดวิธี แก้ปัญหาความขัดแย้ง ดังกล่าว ด้วยแผนภูมิ ความคิด	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
ความสามารถในการ ดำเนินการแก้ปัญหา	- ให้นักเรียนอธิบาย ขั้นตอนการแก้ปัญหาความ ขัดแย้งตามวิธีดังกล่าว	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
ความสามารถในการ ประเมินผลวิธีการ แก้ปัญหา	5. ให้นักเรียนบอกผลจาก การแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียน เลือก	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัด
ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์

ข้อที่	r	แปลความหมาย	p	แปลความหมาย
1	0.8333	จำแนกได้	0.4444	ปานกลาง
2	0.6389	จำแนกได้	0.4861	ปานกลาง
3	0.5833	จำแนกได้	0.5139	ปานกลาง
4	0.7407	จำแนกได้	0.3704	ยาก
5	0.5556	จำแนกได้	0.2778	ยาก

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความ ขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับนี้มีความประสงค์ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อประเมินความสามารถขององค์ประกอบหลักสูตร ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และขอความกรุณาเขียนข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

แบบประเมินแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร เป็นการพิจารณาองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

ตอนที่ 2 ประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร เป็นการพิจารณาองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรว่ามีความสอดคล้องเพียงใด

ตอนที่ 1 ความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของท่านผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	ประเด็นที่ประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	หลักการของหลักสูตร					
	1. หลักสูตรมีความเหมาะสมกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551					
	2. หลักสูตรมีความเหมาะสมกับการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง					
2.	3. หลักสูตรมีความชัดเจนเป็นไป ได้และสามารถปฏิบัติได้จริง					
	จุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
	1. มีความเหมาะสมกับการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง					
	2. มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา					
3.	3. มีความเหมาะสมกับหลักการของหลักสูตร					
	4. มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
	โครงสร้างเนื้อหาและเวลา					
	1. มีความเหมาะสมกับหลักการของหลักสูตร					
	2. มีความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					

ข้อที่	ประเด็นที่ประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.	3. มีความเหมาะสมกับการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง					
	4. มีความเหมาะสมกับเนื้อหาของวิชาสังคมศึกษา					
	5. มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
4.	การจัดการเรียนรู้					
	1. มีความเหมาะสมกับหลักการของหลักสูตร					
	2. มีความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
	3. มีความเหมาะสมกับเนื้อหาของวิชาสังคมศึกษา					
	4. มีความเหมาะสมกับการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง					
5. มีความเหมาะสมกับการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง						
5.	สื่อและแหล่งการเรียนรู้					
	1. มีความเหมาะสมกับหลักการของหลักสูตร					
	2. มีความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
	3. มีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา					

ข้อที่	ประเด็นที่ประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.	4. มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง					
	5. มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
6.	การวัดผลและประเมินผล					
	1. ข้อคำถามของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งมีความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
	2. ข้อคำถามของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งมีความเหมาะสมกับเนื้อหา					
	3. ข้อคำถามของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้					
	4. การกำหนดวิธีการให้คะแนนชัดเจน					
	5. เกณฑ์การให้คะแนนมีความชัดเจนในการประเมินผล					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 ประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้อง

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้อง

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้อง

ข้อที่	รายการประเมิน	ผลการพิจารณา		
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง
1.	หลักสูตรมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551			
2.	หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร			
3.	หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้			
4.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร			
5.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้			
6.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล			
7.	โครงสร้างเวลาเรียนมีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้			
8.	โครงสร้างเวลาเรียนมีความสอดคล้องกับสื่อและแหล่งเรียนรู้			
9.	โครงสร้างเนื้อหาสาระมีความสอดคล้องกับการวัดผลและประเมินผล			
10.	กิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา			

ข้อที่	รายการประเมิน	ผลการพิจารณา		
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง
11.	กิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับสื่อและแหล่งเรียนรู้			
12.	กิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับการวัดผลและประเมินผล			
13.	สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง			
14.	สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ			
15.	การวัดผลและประเมินผลมีความสอดคล้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน
ต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง
ด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อประเมินระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจของนักเรียน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
1.	ด้านเนื้อหาความรู้					
	1) ความขัดแย้งและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง -กรณีตัวอย่างเรื่องปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน -กรณีตัวอย่างเรื่องแข่งที่วี					
	2) บรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ -กรณีตัวอย่างเรื่อง ค.ญ.เขียว					
	3) สิทธิของประชาชนคนไทยและการใช้อำนาจของรัฐ -กรณีตัวอย่างเรื่องคุณชายไฮคนหวงแผ่นดิน					
	4) ปัญหาสิทธิมนุษยชน -กรณีตัวอย่างเรื่อง The Hotel Ravanda					
	5) ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่มประเทศอาเซียน -กรณีตัวอย่างเรื่องสารคดีโรฮิงญาคนแปลกหน้าของกาลเวลา					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
1.	ด้านเนื้อหาความรู้(ต่อ)					
	6) ปัญหาการบุกรุกป่า -กรณีตัวอย่างเรื่องปัญหา เขื่อนปากมูล -กรณีตัวอย่างเรื่องความ ขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า					
	7) ปัญหาทางเศรษฐกิจระหว่าง จีนกับญี่ปุ่น -กรณีตัวอย่างเรื่องความ ขัดแย้งเกาะเตียวหยู/เกาะเซนกาคุ					
2.	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้					
	1) กิจกรรมการเรียนรู้มีความ หลากหลาย					
	2) กิจกรรมการเรียนรู้มีความ ชัดเจน					
	3) กิจกรรมการเรียนรู้แต่ละ หน่วยสามารถปฏิบัติได้เสร็จทัน ตามกำหนดเวลา					
	4) กิจกรรมการเรียนรู้สามารถ ช่วยเสริมสร้างความสามารถใน การแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ดียิ่ง					
3.	ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้					
	1) คลิปวิดีโอเรื่องปัญหาความ เดือดร้อนของชาวบ้านมีความ น่าสนใจ					
	2) คลิปวิดีโอเรื่อง แข่งทีวีมีความ น่าสนใจ					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
3.	ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้(ต่อ)					
	3) ข่าวออนไลน์เรื่อง ค.ญ.เจียว มีเนื้อหาที่น่าสนใจ					
	4) คลิปรายการคนค้นคนตอน 1-8 เรื่อง คุณชายโฮ คนหวงแผ่นดิน มีเนื้อหาที่น่าสนใจ					
	5) ภาพยนตร์เรื่อง The Hotel Ravanda มีเนื้อหาที่น่าสนใจ					
	6) สารคดี เรื่อง โรฮิงญา คนแปลกหน้าของกาลเวลามีเนื้อหาที่น่าสนใจ					
	7) บทความ เรื่อง เชื้อนปากมดูล มีเนื้อหาที่น่าสนใจ					
	8) ตัวอย่างบางส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างมีเนื้อหาที่น่าสนใจ					
	9) ข่าวออนไลน์เรื่อง ความขัดแย้งเกาะเดียวหญู/เกาะเซนกาถู มีเนื้อหาที่น่าสนใจ					
4.	ด้านการวัดและประเมินผล					
	1) แบบบันทึกผลงานกลุ่มสามารถปฏิบัติได้ตามกำหนด					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบประเมินความเที่ยงตรง

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาความสอดคล้องความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้าง
ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้อง

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้อง

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้อง

ข้อที่	รายการประเมิน	ผลการพิจารณา		
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง
1.	ด้านเนื้อหาความรู้			
	1) ความขัดแย้งและการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ -กรณีตัวอย่างเรื่องปัญหาความเดือดร้อน ของชาวบ้าน -กรณีตัวอย่างเรื่องแย่งทีวี			
	2) บรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ -กรณีตัวอย่างเรื่อง ค.ญ.เขียว			
	3) สิทธิของประชาชนคนไทยและการใช้อำนาจของรัฐ -กรณีตัวอย่างเรื่องคุณยายไฮคนหวง แผ่นดิน			
	4) ปัญหาสิทธิมนุษยชน -กรณีตัวอย่างเรื่อง The Hotel Ravanda			
	5) ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่มประเทศอาเซียน -กรณีตัวอย่างเรื่องสารคดีโรฮิงญาคน แปลกหน้าของกาลเวลา			

ข้อที่	รายการประเมิน	ผลการพิจารณา		
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง
1.	ด้านเนื้อหาความรู้(ต่อ)			
	6) ปัญหาการบุกรุกป่า -กรณีตัวอย่างเรื่องปัญหาเขื่อนปากมูล -กรณีตัวอย่างเรื่องความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า			
	7) ปัญหาทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับญี่ปุ่น -กรณีตัวอย่างเรื่องความขัดแย้งเกาะเตี๋ย หุย/เกาะเซนทากู			
2.	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
	1) กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย			
	2) กิจกรรมการเรียนรู้มีความชัดเจน			
	3) กิจกรรมการเรียนรู้แต่ละหน่วยสามารถปฏิบัติได้เสร็จทันตามกำหนดเวลา			
	4) กิจกรรมการเรียนรู้สามารถช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ดียิ่ง			
3.	ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้			
	1) คลิปวิดีโอเรื่องปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านมีเนื้อหาที่น่าสนใจ			
	2) คลิปวิดีโอเรื่อง แข่งทีวีมีเนื้อหาที่น่าสนใจ			
	3) ข่าวออนไลน์เรื่อง ค.ณ.เจียว มีเนื้อหาที่น่าสนใจ			
	4) คลิปรายการคนค้นคนตอน 1-8 เรื่อง คุณชายโฮ คนหวงแผ่นดิน มีเนื้อหาที่น่าสนใจ			
	5) ภาพยนตร์เรื่อง The Hotel Ravanda มีเนื้อหาที่น่าสนใจ			
	6) สารคดี เรื่อง โรฮิงญา คนแปลกหน้าของกาลเวลามีเนื้อหาที่น่าสนใจ			

ข้อที่	รายการประเมิน	ผลการพิจารณา		
		สอดคล้อง	สอดคล้อง	สอดคล้อง
3.	ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้(ต่อ)			
	7) บทความ เรื่อง เชื้อนปากมดูล มีเนื้อหาที่น่าสนใจ			
	8) ตัวอย่างบางส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างมีเนื้อหาที่น่าสนใจ			
	9) ข่าวออนไลน์เรื่อง ความขัดแย้งเกาะเตี๋ยหวุ/เกาะเซนากู มีเนื้อหาที่น่าสนใจ			
4.	ด้านการวัดและประเมินผล			
	1)) แบบบันทึกผลงานกลุ่มสามารถปฏิบัติได้ตามกำหนด			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบประเมินคุณภาพ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความ ขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง โปรดพิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถาม โดยทำ

เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องผลการพิจารณาที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้อง

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้อง

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านกรณีตัวอย่างต่อไปนี้แล้วแสดงความคิดเห็นลงในกิจกรรม

เพื่อนสองคนเกิดความขัดแย้งภายในกลุ่ม โดยได้มีงานกลุ่มงานหนึ่งที่ต้องทำร่วมกันเป็น
กลุ่มประมาณ 7 คน และต้องมีการนำเสนอหน้าชั้นเรียน แดงต้องการให้ทำ Power Point
ประกอบการนำเสนอ เพื่อให้ผลงานออกมาดีที่สุด แต่คำเสนอความคิดเห็นว่าทำเป็นเพียงรูปเล่ม
รายงานก็น่าจะเพียงพอแล้ว โดยได้ให้เหตุผลว่า ระยะเวลาในการทำค่อนข้างมีจำกัด และมีงานอย่าง
อื่นที่ต้องทำอีกมาก อาจจะทำเสร็จไม่ทันตามวันเวลาที่กำหนดไว้ก็ได้ ทั้งสองโต้แย้งและต่างแสดง
เหตุผลของตน สมาชิกในกลุ่มก็มีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยกับแดง และเห็นด้วยกับดำ เวลาผ่านไปนาน
พอสมควรก็ยังตกลงกันไม่ได้

ประเด็นที่ต้องการวัด	ข้อความ	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	1. จากกรณีตัวอย่าง ปัญหาความขัดแย้งคืออะไร				
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	2. จากกรณีตัวอย่าง ยกตัวอย่างการกระทำที่แสดง ความขัดแย้ง 3. จากกรณีตัวอย่าง ความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลเสียต่อใครบ้าง อย่างไร				
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางแก้ปัญหา	4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด				
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา	- สรุปนักเรียนเลือกวิธีใดแก้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว				
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา	- ให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามวิธีดังกล่าว				
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา	5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก				

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณี ตัวอย่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านกรณีตัวอย่างต่อไปนี้แล้วแสดงความคิดเห็นลงในกิจกรรม

เพื่อนสองคนเกิดความขัดแย้งภายในกลุ่ม โดยได้มีงานกลุ่มงานหนึ่งที่ต้องทำร่วมกันเป็นกลุ่มประมาณ 7 คน และต้องมีการนำเสนอหน้าชั้นเรียน แดงต้องการให้ทำ Power Point ประกอบการนำเสนอ เพื่อให้ผลงานออกมาดีที่สุด แต่ดำเสนอความคิดเห็นว่าทำเป็นเพียงรูปเล่มรายงานก็เพียงพอแล้ว โดยได้ให้เหตุผลว่า ระยะเวลาในการทำค่อนข้างมีจำกัด และมีงานอย่างอื่นที่ต้องทำอีกมาก อาจจะทำเสร็จไม่ทันตามวันเวลาที่กำหนดไว้ก็ได้ ทั้งสองโต้แย้งและต่างแสดงเหตุผลของตน สมาชิกในกลุ่มก็มีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยกับแดง และเห็นด้วยกับดำ เวลาผ่านไปนานพอสมควรก็ยังตกลงกันไม่ได้

1. จากกรณีตัวอย่าง ปัญหาความขัดแย้งคืออะไร

.....

.....

.....

.....

2. จากกรณีตัวอย่าง ยกตัวอย่างการกระทำที่แสดงความขัดแย้ง

.....

.....

.....

.....

3. จากกรณีตัวอย่าง ความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลเสียต่อใครบ้าง อย่างไร

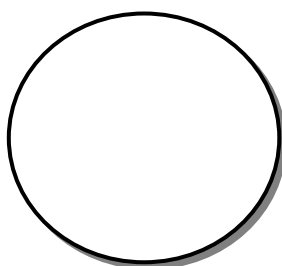
.....

.....

.....

.....

4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคือความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด



- สรุปนักเรียนเลือกวิธีใด แก้ปัญหาคือความขัดแย้งดังกล่าว

.....

- ให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามวิธีดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก

.....

.....

.....

6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความขัดแย้งและวิธีแก้ปัญหความขัดแย้ง	เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความขัดแย้งและการแก้ปัญหความขัดแย้ง	เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อบุคคลมีเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน และความแตกต่างเหล่านี้จะก่อให้เกิดเป็นความขัดแย้งต่อมาภายหลัง ความขัดแย้งในสังคมมีตั้งแต่หน่วยเล็กคือครอบครัวหน่วยงานระดับประเทศ ไปจนถึงระดับระหว่างประเทศความขัดแย้งในสังคมหรือองค์กรนั้นเป็นสิ่งที่ต้องมี ในสังคมและองค์กรที่บริหารงานในระบอบประชาธิปไตย ความขัดแย้งในด้านความคิดก่อให้เกิดความเจริญกับองค์กรและประเทศชาติอย่างมาก ความขัดแย้งเมื่อถึงจุดสรุปก็จะนำไปสู่ความสร้างสรรค์ให้กับองค์กรได้อย่างเหลือเชื่อ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาความขัดแย้งจากการศึกษากรณีตัวอย่างได้
2. นักเรียนสามารถเสนอแนวทางและดำเนินการแก้ปัญหความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้
3. นักเรียนสามารถประเมินผลวิธีการแก้ปัญหความขัดแย้งจากแนวทางที่เลือกได้
4. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวได้

สาระการเรียนรู้

ความขัดแย้งและการแก้ปัญหความขัดแย้ง (กรณีตัวอย่าง เรื่อง ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน)

กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง)

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีตัวอย่าง

1. ครูให้นักเรียนดูคลิปเรื่อง การแข่งทีวี และให้นักเรียนร่วมอภิปราย โดยใช้คำถามนำ ดังนี้
 - จากสิ่งที่ดูปัญหาคืออะไร
 - อะไรเป็นสาเหตุของปัญหา
 - จากสิ่งที่ดูเขามีการแก้ปัญหอย่างไร

ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งและวิธีการแก้ปัญหความขัดแย้ง

2. ให้นักเรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5-6 คน คละนักเรียนเก่ง-อ่อน
3. ครูนำเสนอภาพเหตุการณ์ เรื่อง “ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน” นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันศึกษา

ขั้นที่ 2 ศึกษากรณีตัวอย่าง

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มดูคลิปจากยูทูป เรื่อง “ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน”

ขั้นที่ 3 อภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ

ให้นักเรียนร่วมกันหาคำตอบจากประเด็นคำถามในใบงาน

ขั้นที่ 4 อภิปรายคำตอบ

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเสนอเหตุผลของกลุ่มจากประเด็นคำถามที่กำหนดให้ แต่ละกลุ่มเสนอผลงานกลุ่มละ 5 นาที

ขั้นที่ 5 อภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ภาพจากสื่อยูทูปเรื่อง “แย่งทีวี และความเดือดร้อนของชาวบ้าน”
2. ใบงานประเด็นคำถาม
3. แบบบันทึกงานกลุ่ม
4. แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

ประเด็นการประเมิน	เครื่องมือ	วิธีการ	เกณฑ์
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	แบบบันทึก	ตรวจผลงาน	ระดับ 2 ขึ้น
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	ผลงานกลุ่ม		ไปผ่าน
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางแก้ปัญหา			เกณฑ์
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา			
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา			
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา			

ลงชื่อ

ครูผู้สอน

(นางสาวรังสิยา ดวงจินดา)

เกณฑ์การประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

รายการประเมิน	คะแนน		
	3	2	1
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้มากกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้น้อยกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างไม่ได้
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้มากกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้น้อยกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งไม่ได้
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางการแก้ปัญหา	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 3 วิธีขึ้นไป	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 2 วิธี	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 1 วิธี
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ถูกต้องและเหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ปานกลาง	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา	มีการวางแผนแก้ปัญหาตามลำดับขั้นตอน	มีการวางแผนแก้ปัญหาแต่ไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	ไม่มีการวางแผนการแก้ปัญหา
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้ปานกลาง	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาอนาคตไม่ได้

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

คะแนน 13 – 18

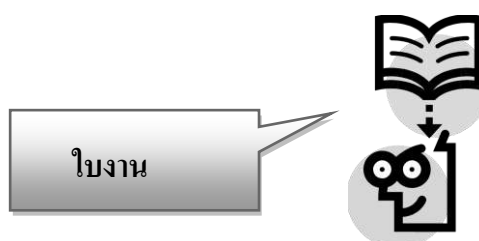
ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 7 – 12

ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนน 1 – 6

ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

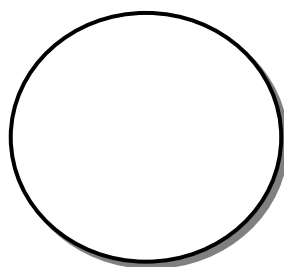


1. ให้นักเรียนทุกกลุ่มกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม
2. ให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษากรณีตัวอย่างจากยูทูปเรื่อง “ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน”
3. ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายประเด็นคำถามที่กำหนดให้
4. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนที่ละกลุ่มใช้เวลากลุ่มละ 5 นาที

ประเด็นคำถาม

1. จากกรณีตัวอย่าง เรื่อง “ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน” ปัญหาความขัดแย้งคืออะไร
2. จากกรณีตัวอย่าง เรื่อง “ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน” ยกตัวอย่างการกระทำที่แสดงความขัดแย้ง
3. จากกรณีตัวอย่าง เรื่อง “ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน” ความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลเสียต่อใครบ้าง อย่างไร
4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด
5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก
6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว

4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด



- สรุปนักเรียนเลือกวิธีใด แก้อปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว

.....

- ให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามวิธีดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก

.....

.....

.....

6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว

.....

.....

.....

	แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม	
--	--	--

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุ ชื่อ-สกุล ของผู้ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่

ชื่อ-สกุล.....	ประธาน
ชื่อ-สกุล.....	เลขานุการ
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....

บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

1. ประธาน วางแผนดำเนินงาน แบ่งงานให้เพื่อน ดำเนินการอภิปราย กระตุ้นให้เพื่อนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นทุกคน
2. เลขานุการ จดบันทึกเรื่องที่เพื่อนอภิปราย และจดบันทึกลงในบันทึกผลงานกลุ่ม
3.
4.
5.
6.

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ความขัดแย้งในวิถีชีวิตความเป็นอยู่	เวลา 4 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 บรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ	เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

สังคมไทยในอดีตมีความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ สังคมไทยในอดีตจึงมีการใช้ชีวิตที่กลมกลืนกับธรรมชาติมากกว่าการเอาชนะธรรมชาติซึ่งความเชื่อของคนไทยได้แสดงออกในด้านศาสนาและไสยศาสตร์หรือพิธีกรรมควบคุมกันไปเป็นสิ่งที่ควบคุมมนุษย์ให้อยู่ร่วมกัน และเป็นที่มาของอำนาจ โดยมีการกำหนดเป็นบรรทัดฐานร่วมกันจากความเชื่อในธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้ อาทิ ครอบครั้ว-ผีเรือน ชุมชน, หมู่บ้าน-เสื่อบ้าน, หลักบ้าน รัฐ-กษัตริย์ (เทวราช, สมมติราช)

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งจากการศึกษากรณีตัวอย่างได้
2. นักเรียนสามารถเสนอแนวทาง เลือกวิธีการ และดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวทางที่เลือกได้
3. นักเรียนสามารถประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งจากแนวทางที่เลือกได้
4. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวได้

สาระการเรียนรู้

บรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ (กรณีตัวอย่าง เรื่อง “ค.ญ.เขียว”)

กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง)

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีตัวอย่าง

1. ครูทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนเกี่ยวกับคติความเชื่อของคนไทยในภาคต่าง ๆ ที่ยังคงฝังรากลึกมาจนถึงปัจจุบันแล้วให้นักเรียนร่วมอภิปราย โดยใช้คำถามนำดังนี้
 - คนไทยยังยึดมั่นเกี่ยวกับคติความเชื่อเรื่องอะไรอยู่บ้าง
2. ให้นักเรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5-6 คน คุลละนักเรียนเก่ง-อ่อน

3. ครูนำเสนอข่าวจากสื่อออนไลน์ เรื่อง “ค.ญ.เขียว” โดยทำเป็นใบความรู้ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา

ขั้นที่ 2 ศึกษากรณีตัวอย่าง

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาข่าวจากใบความรู้ เรื่อง “ค.ญ.เขียว”

ขั้นที่ 3 อภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ

ให้นักเรียนร่วมกันหาคำตอบจากประเด็นคำถามในใบงาน

ขั้นที่ 4 อภิปรายคำตอบ

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเสนอเหตุผลของกลุ่มจากประเด็นคำถามที่กำหนดให้ แต่ละกลุ่มเสนอผลงานกลุ่มละ 5 นาที

ขั้นที่ 5 อภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ใบความรู้ข่าวจากสื่อออนไลน์ และข่าวจากสื่อออนไลน์เรื่อง “ค.ญ.เขียว”
2. ใบงานประเด็นคำถาม
3. แบบบันทึกงานกลุ่ม
4. แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

ประเด็นการประเมิน	เครื่องมือ	วิธีการ	เกณฑ์
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	แบบบันทึกผลงานกลุ่ม	ตรวจผลงาน	ระดับ 2 ขึ้นไปผ่านเกณฑ์
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา			
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางแก้ปัญหา			
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา			
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา			
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา			

ลงชื่อ

ครูผู้สอน

(นางสาวรังสิยา ดวงจินดา)

เกณฑ์การประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

รายการประเมิน	คะแนน		
	3	2	1
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้มากกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้น้อยกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างไม่ได้
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้มากกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้น้อยกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งไม่ได้
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางการแก้ปัญหา	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 3 วิธีขึ้นไป	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 2 วิธี	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 1 วิธี
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ถูกต้องและเหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ปานกลาง	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา	มีการวางแผนแก้ปัญหาตามลำดับขั้นตอน	มีการวางแผนแก้ปัญหาแต่ไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	ไม่มีการวางแผนการแก้ปัญหา
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้ปานกลาง	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาอนาคตไม่ได้

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

คะแนน 13 – 18

ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 7 – 12

ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนน 1 – 6

ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

แบบบันทึกคะแนน

ที่ ๒- ข้อ-สกุล	ที่ ๒- ข้อ-สกุล							รวม	สรุปผล การ ประเมิน
	ความสามารถในการกำหนดปัญหา	ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	ความสามารถในการเสนอแนวทางแก้ปัญหา	ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา	ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา	ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา			
	3	3	3	3	3	3	18		

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

ใบความรู้ เรื่อง ค.ณ. เขียว

ปม ค.ณ.12 ถูกทิ้ง พ่อแม่ต้องหนี เพราะถูกกล่าวหาเป็นปอบ

วันอังคารที่ 19 สิงหาคม 2557 | yui KWK

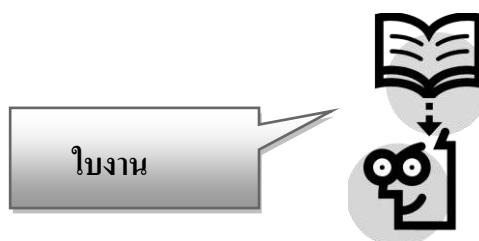
พบแล้วสาเหตุ ‘น้องเขียว’ วัย 12 ปี ถูกทิ้งให้อยู่บ้านคนเดียวเกือบสิบปี เพราะพ่อแม่ถูกกล่าวหาเป็นปอบต้องหนีออกจากหมู่บ้าน วันนี้(19ส.ค.) จากกรณีที่มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเด็กหญิง อายุ 12 ปี หรือน้องเขียว ถูกพ่อแม่ทิ้งไว้ที่บ้านเพียงลำพัง ซึ่งตัวเด็กเองต้องดิ้นรนใช้ชีวิตเพียงลำพังกว่า 10 ปี ล่าสุด นายบันลือ แสงชมพู ผู้ใหญ่บ้านคำหมาในร่องแข ได้เปิดเผยถึงสาเหตุที่พ่อแม่ของเขียวหายออกไปจากหมู่บ้าน ว่า เมื่อประมาณ 9 ปีที่ผ่านมา ทางหมู่บ้านเกิดเหตุมีคนเจ็บและคนตายหลายราย ทางหมู่บ้านได้ไปเชิญร่างทรง ที่ชาวบ้านมีความเชื่อถือมาเข้าทรงเพื่อหาว่าเกิดจากสาเหตุ ซึ่งร่างทรงบอกว่ามีปอบในหมู่บ้านและปอบคนนั้นก็คือคนในบ้านของน้องเขียว ชาวบ้านจึงเดินทางมาขอร้องให้พ่อของน้องเขียวพาครอบครัวออกไปจากหมู่บ้าน



ในคืนนั้น ครอบครัวน้องเขียวก็หนีออกจากหมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บอกว่าไม่มีการจับได้ แต่มาขอให้ออกไปจากหมู่บ้านด้วยดี หากพ่อแม่ของน้องเขียวจะกลับเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านอีกต้องเลิกเป็นปอบ ชาวบ้านจึงจะยินยอมให้กลับเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน ส่วนน้องเขียวซึ่งเป็นลูกสาวพ่อแม่ นำกลับมาไว้ที่บ้านหลังที่อยู่ปัจจุบันเพื่อฝากเข้าเรียนหนังสือ หลังจากนั้นไม่เคยเห็นหน้าพ่อแม่ของน้องเขียวอีกเลย หากผู้ใจบุญต้องการช่วยเหลือน้องเขียว สามารถติดต่อไปยังนาย ศรีมูล ช่วยสุข ผอ. โรงเรียนโรงเรียนบ้านคำหมาในร่องแข ได้ที่เบอร์โทร 089-284-9860 (ที่โรงเรียนไม่มีสัญญาณโทรศัพท์) จะติดต่อได้ในช่วงเช้าและช่วงค่ำเท่านั้น เนื่องจากอาจารย์จะพยายามไปอยู่ในบริเวณที่มีสัญญาณโทรศัพท์

MThai News

ขอบคุณข้อมูลจาก มติชนออนไลน์

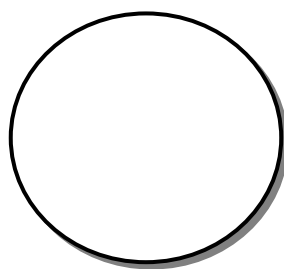


1. ให้นักเรียนทุกกลุ่มกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม
2. ให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษากรณีตัวอย่างจากข่าวออนไลน์เรื่อง “ค.ญ.เจียว”
3. ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายประเด็นคำถามที่กำหนดให้
4. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนที่ละกลุ่มใช้เวลากลุ่มละ 5 นาที



1. จากข่าวออนไลน์ เรื่อง “ค.ญ.เจียว” ปัญหาความขัดแย้งคืออะไร
2. จากข่าวออนไลน์ เรื่อง “ค.ญ.เจียว” ยกตัวอย่างการกระทำที่แสดงความขัดแย้ง
3. จากข่าวออนไลน์ เรื่อง “ค.ญ.เจียว” ความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลเสียต่อใครบ้างอย่างไร
4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด
5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก
6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว

4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด



- สรุปนักเรียนเลือกวิธีใด แก่ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว

.....

- ให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามวิธีดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก

.....

.....

.....

6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว

.....

.....

.....

	แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม	
--	--	--

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุ ชื่อ-สกุล ของผู้ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่

ชื่อ-สกุล.....	ประธาน
ชื่อ-สกุล.....	เลขานุการ
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....

บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

1. ประธาน วางแผนดำเนินงาน แบ่งงานให้เพื่อน ดำเนินการอภิปราย กระตุ้นให้เพื่อนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นทุกคน
2. เลขานุการ จดบันทึกเรื่องที่เพื่อนอภิปราย และจดบันทึกลงในบันทึกผลงานกลุ่ม
3.
4.
5.
6.

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ความขัดแย้งในวิถีชีวิตความเป็นอยู่

เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สิทธิของประชาชนคนไทยและการใช้อำนาจอธิปไตย เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญได้กำหนดสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ของประชาชนคนไทยเป็นสิ่งที่ควรตระหนักรู้ และจะต้องไม่ล่วงล้ำสิทธิของบุคคลอื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งจากการศึกษากรณีตัวอย่างได้
2. นักเรียนสามารถเสนอแนวทาง เลือกวิธีการ และดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวทางที่เลือกได้
3. นักเรียนสามารถประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งจากแนวทางที่เลือกได้
4. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวได้

สาระการเรียนรู้

-สิทธิของประชาชนคนไทย การใช้อำนาจของรัฐ
(กรณีตัวอย่าง เรื่อง คุณชายไฮ คนหวงแผ่นดิน)

กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง)

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีตัวอย่าง

1. ครูทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย เกี่ยวกับลักษณะความเป็นประชาธิปไตยและสิทธิ โดยตั้งประเด็นคำถามดังนี้
 - ลักษณะของความเป็นประชาธิปไตย เป็นอย่างไร
 - เรามีสิทธิอะไรบ้างภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย
2. ให้นักเรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5-6 คน คละนักเรียนเก่ง-อ่อน
3. ครูนำเสนอคลิปรายการคนค้นคน เรื่อง “คุณชายไฮ คนหวงแผ่นดิน” ตั้งแต่ตอนที่ 1-8

ขั้นที่ 2 ศึกษากรณีตัวอย่าง

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มดูคลิปรายการคนค้นคน เรื่อง “คุณยายไฮ คนหวงแผ่นดิน”

ขั้นที่ 3 อภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ

ให้นักเรียนร่วมกันหาคำตอบจากประเด็นคำถามในใบงาน

ขั้นที่ 4 อภิปรายคำตอบ

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเสนอเหตุผลของกลุ่มจากประเด็นคำถามที่กำหนดให้ แต่ละกลุ่มเสนอผลงานกลุ่มละ 5 นาที

ขั้นที่ 5 อภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดจากการศึกษากรณีตัวอย่าง

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. คลิปรายการคนค้นคน เรื่อง “คุณยายไฮ คนหวงแผ่นดิน” ตอนที่ 1-8
2. ใบงานประเด็นคำถาม
3. แบบบันทึกงานกลุ่ม
4. แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

ประเด็นการประเมิน	เครื่องมือ	วิธีการ	เกณฑ์
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	แบบบันทึก	ตรวจ	ระดับ 2 ขึ้น
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	ผลงานกลุ่ม	ผลงาน	ไปผ่าน
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางแก้ปัญหา			เกณฑ์
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา			
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา			
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา			

ลงชื่อ

ครูผู้สอน

(นางสาวรังสียา ดวงจินดา)

เกณฑ์การประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

รายการประเมิน	คะแนน		
	3	2	1
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้มากกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้น้อยกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างไม่ได้
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้มากกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้น้อยกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งไม่ได้
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางการแก้ปัญหา	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 3 วิธีขึ้นไป	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 2 วิธี	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 1 วิธี
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ถูกต้องและเหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ปานกลาง	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา	มีการวางแผนแก้ปัญหาตามลำดับขั้นตอน	มีการวางแผนแก้ปัญหาแต่ไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	ไม่มีการวางแผนการแก้ปัญหา
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้ปานกลาง	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาอนาคตไม่ได้

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

คะแนน 13 – 18

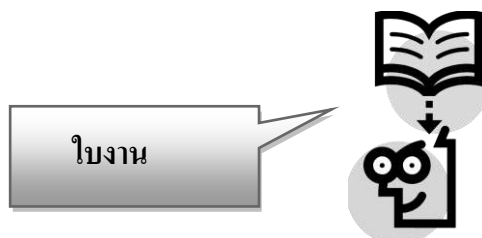
ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 7 – 12

ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนน 1 – 6

ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

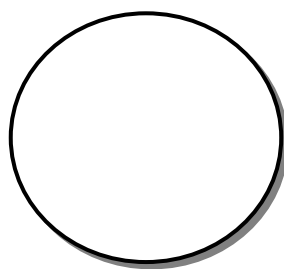


1. ให้นักเรียนทุกกลุ่มกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม
2. ให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษากรณีตัวอย่างจากคลิปรายการคนค้นคน เรื่อง “คุณยายไฮ คนหวงแผ่นดิน”
3. ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายประเด็นคำถามที่กำหนดให้
4. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนที่ละกลุ่มใช้เวลากลุ่มละ 5 นาที

ประเด็นคำถาม

1. จากคลิปรายการคนค้นคน เรื่อง “คุณยายไฮ คนหวงแผ่นดิน” ปัญหาความขัดแย้งคืออะไร
2. จากคลิปรายการคนค้นคน เรื่อง “คุณยายไฮ คนหวงแผ่นดิน” ยกตัวอย่างการกระทำที่แสดงความขัดแย้ง
3. จากคลิปรายการคนค้นคน เรื่อง “คุณยายไฮ คนหวงแผ่นดิน” ความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลเสียต่อใครบ้าง อย่างไร
4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคือความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด
5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาคือความขัดแย้งโดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก
6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว

4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด



- สรุปนักเรียนเลือกวิธีใด แก่ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว

- ให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ตามวิธีดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก

.....

.....

.....

6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาคณิตศาสตร์ดังกล่าว

.....

.....

.....

	แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม	
--	--	--

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุ ชื่อ-สกุล ของผู้ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่

ชื่อ-สกุล.....	ประธาน
ชื่อ-สกุล.....	เลขานุการ
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....

บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

1. ประธาน วางแผนดำเนินงาน แบ่งงานให้เพื่อน ดำเนินการอภิปราย กระตุ้นให้เพื่อนในกลุ่ม แสดงความคิดเห็นทุกคน
2. เลขานุการ จดบันทึกเรื่องที่เพื่อนอภิปราย และจดบันทึกลงในบันทึกผลงานกลุ่ม
3.
4.
5.
6.

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ความขัดแย้งระดับชาติ	เวลา 4 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ปัญหาสิทธิมนุษยชน	เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับนานาชาติและในประเทศต่างๆ มีลักษณะความรุนแรงในระดับต่างๆ อันเนื่องมาจากการวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศ และภายในประเทศ การกดขี่ปราบปรามผู้คัดค้านนโยบายของรัฐบาล ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ การแย่งชิงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการค้า ฯลฯ จึงนำไปสู่การรุกราน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งจากการศึกษากรณีตัวอย่างได้
2. นักเรียนสามารถเสนอแนวทาง เลือกวิธีการ และดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวทางที่เลือกได้
3. นักเรียนสามารถประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งจากแนวทางที่เลือกได้
4. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวได้

สาระการเรียนรู้

ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน (กรณีตัวอย่างภาพยนตร์ เรื่อง The hotel Ravanda)

กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง)

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีตัวอย่าง

1. ครูทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยใช้คำถามนำดังนี้
 - สิทธิมนุษยชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีสาระสำคัญอะไรบ้าง
 - ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมีกี่ข้อ อะไรบ้าง
 - ประเทศไทยเคยมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ถ้ามีให้ยกตัวอย่างจากนั้นครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน
2. ให้นักเรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5-6 คน คละนักเรียนเก่ง-อ่อน

ขั้นที่ 2 ศึกษากรณีตัวอย่าง

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มดูภาพยนตร์ เรื่อง The hotel Ravanda

ขั้นที่ 3 อภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ

ให้นักเรียนร่วมกันหาคำตอบจากประเด็นคำถามในใบงาน

ขั้นที่ 4 อภิปรายคำตอบ

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเสนอเหตุผลของกลุ่มจากประเด็นคำถามที่กำหนดให้ แต่ละกลุ่มเสนอผลงานกลุ่มละ 5 นาที

ขั้นที่ 5 อภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ภาพยนตร์ เรื่อง The hotel Ravanda
2. ใบงานประเด็นคำถาม
3. แบบบันทึกงานกลุ่ม
4. แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

ประเด็นการประเมิน	เครื่องมือ	วิธีการ	เกณฑ์
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	แบบ	ตรวจสอบผลงาน	ระดับ 2 ขึ้น
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	บันทึก		ไปผ่าน
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางแก้ปัญหา	ผลงาน		เกณฑ์
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา	กลุ่ม		
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา			
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา			

ลงชื่อ

ครูผู้สอน

(นางสาวรังสิยา ดวงจินดา)

เกณฑ์การประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

รายการประเมิน	คะแนน		
	3	2	1
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้มากกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้น้อยกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างไม่ได้
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้มากกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้น้อยกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งไม่ได้
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางการแก้ปัญหา	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 3 วิธีขึ้นไป	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 2 วิธี	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 1 วิธี
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ถูกต้องและเหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ปานกลาง	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา	มีการวางแผนแก้ปัญหาตามลำดับขั้นตอน	มีการวางแผนแก้ปัญหาแต่ไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	ไม่มีการวางแผนการแก้ปัญหา
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้ปานกลาง	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาอนาคตไม่ได้

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

คะแนน 13 – 18

ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 7 – 12

ระดับคุณภาพ พอใช้

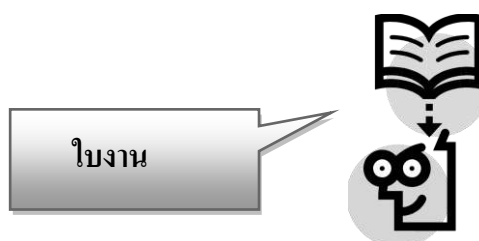
คะแนน 1 – 6

ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

แบบบันทึกคะแนน

ที่- ข้อ-สกุล	แบบบันทึกคะแนน							รวม	สรุปผล การ ประเมิน
	ความสามารถในการกำหนดปัญหา	ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	ความสามารถในการเสนอแนวทางแก้ปัญหา	ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา	ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา	ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา			
	3	3	3	3	3	3	3	18	

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

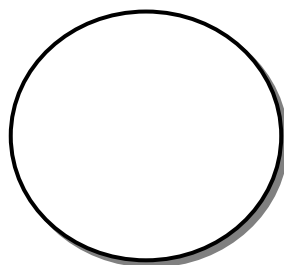


1. ให้นักเรียนทุกกลุ่มกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม
2. ให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษากรณีตัวอย่างจากภาพยนตร์ เรื่อง The hotel Ravanda
3. ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายประเด็นคำถามที่กำหนดให้
4. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนที่ละกลุ่มใช้เวลากลุ่มละ 5 นาที

ประเด็นคำถาม

1. จากภาพยนตร์ เรื่อง The hotel Ravanda ปัญหาความขัดแย้งคืออะไร
2. จากภาพยนตร์ เรื่อง The hotel Ravanda ยกตัวอย่างการกระทำที่แสดงความขัดแย้ง
3. จากภาพยนตร์ เรื่อง The hotel Ravanda ความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลเสียต่อใครบ้างอย่างไร
4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคือความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด
5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาคือความขัดแย้งโดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก
6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว

4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด



- สรุปนักเรียนเลือกวิธีใด แก่ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว

- ให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ตามวิธีดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก

.....

.....

.....

6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาคณิตศาสตร์ดังกล่าว

.....

.....

.....

	แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม	
--	--	--

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุ ชื่อ-สกุล ของผู้ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่

ชื่อ-สกุล.....	ประธาน
ชื่อ-สกุล.....	เลขานุการ
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....

บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

1. ประธาน วางแผนดำเนินงาน แบ่งงานให้เพื่อน ดำเนินการอภิปราย กระตุ้นให้เพื่อนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นทุกคน
2. เลขานุการ จดบันทึกเรื่องที่เพื่อนอภิปราย และจดบันทึกลงในบันทึกผลงานกลุ่ม
3.
4.
5.
6.

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ความขัดแย้งระดับชาติ

เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ปัญหาสิทธิมนุษยชน

เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับนานาชาติและในประเทศต่างๆ มีลักษณะความรุนแรงในระดับต่างๆ อันเนื่องมาจากการวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศ และภายในประเทศ การกดขี่ปราบปรามผู้คัดค้านนโยบายของรัฐบาล ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ การแย่งชิงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการค้า ฯลฯ จึงนำไปสู่การรุกราน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งจากการศึกษากรณีตัวอย่างได้
2. นักเรียนสามารถเสนอแนวทาง เลือกวิธีการ และดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวทางที่เลือกได้
3. นักเรียนสามารถประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งจากแนวทางที่เลือกได้
4. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวได้

สาระการเรียนรู้

ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่มประเทศอาเซียน

(กรณีตัวอย่างสารคดี เรื่อง โรฮิงญาคนแปลกหน้าของกาลเวลา)

กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง)

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีตัวอย่าง

1. ครูทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนให้บอกเกี่ยวกับเหตุจูงใจ หรือการกระทำใดที่เป็นลักษณะการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยใช้คำถามนำดังนี้
 - อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ภาครัฐกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชน
 - การกระทำใดที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนระหว่างภาครัฐกับประชาชน
 - มีประเทศใดบ้างในกลุ่มอาเซียนที่กำลังประสบปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนระหว่างภาครัฐกับประชาชน
2. ให้นักเรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5-6 คน คละนักเรียนเก่ง-อ่อน

ขั้นที่ 2 ศึกษากรณีตัวอย่าง

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มดูสารคดี เรื่อง โรฮิงญาคนแปลกหน้าของกาลเวลา

ขั้นที่ 3 อภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ

ให้นักเรียนร่วมกันหาคำตอบจากประเด็นคำถามในใบงาน

ขั้นที่ 4 อภิปรายคำตอบ

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเสนอเหตุผลของกลุ่มจากประเด็นคำถามที่กำหนดให้ แต่ละกลุ่มเสนอผลงานกลุ่มละ 5 นาที

ขั้นที่ 5 อภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. สารคดี เรื่อง โรฮิงญาคนแปลกหน้าของกาลเวลา
2. ใบงานประเด็นคำถาม
3. แบบบันทึกงานกลุ่ม
4. แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

ประเด็นการประเมิน	เครื่องมือ	วิธีการ	เกณฑ์
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	แบบ	ตรวจ	ระดับ 2 ขึ้น
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	บันทึก	ผลงาน	ไปผ่าน
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางแก้ปัญหา	ผลงาน		เกณฑ์
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา	กลุ่ม		
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา			
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา			

ลงชื่อ

ครูผู้สอน

(นางสาวรังสิยา ดวงจินดา)

เกณฑ์การประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

รายการประเมิน	คะแนน		
	3	2	1
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้มากกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้น้อยกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างไม่ได้
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้มากกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้น้อยกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งไม่ได้
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางการแก้ปัญหา	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 3 วิธีขึ้นไป	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 2 วิธี	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 1 วิธี
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ถูกต้องและเหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ปานกลาง	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา	มีการวางแผนแก้ปัญหาตามลำดับขั้นตอน	มีการวางแผนแก้ปัญหาแต่ไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	ไม่มีการวางแผนการแก้ปัญหา
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้ปานกลาง	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาอนาคตไม่ได้

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

คะแนน 13 – 18

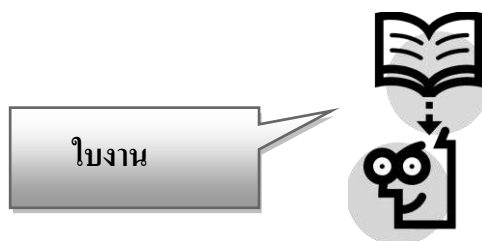
ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 7 – 12

ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนน 1 – 6

ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

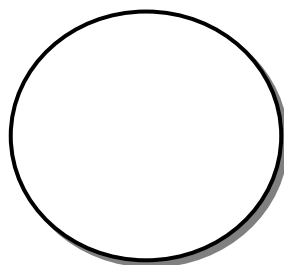


1. ให้นักเรียนทุกกลุ่มกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม
2. ให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษากรณีตัวอย่างจากสารคดี เรื่อง โรฮิงญาคนแปลกหน้าของกาลเวลา
3. ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายประเด็นคำถามที่กำหนดให้
4. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนที่ละกลุ่มใช้เวลากลุ่มละ 5 นาที



1. จากสารคดี เรื่อง โรฮิงญาคนแปลกหน้าของกาลเวลา ปัญหาความขัดแย้งคืออะไร
2. จากสารคดี เรื่อง โรฮิงญาคนแปลกหน้าของกาลเวลา ยกตัวอย่างการกระทำที่แสดงความขัดแย้ง
3. จากสารคดี เรื่อง โรฮิงญาคนแปลกหน้าของกาลเวลา ความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลเสียต่อใครบ้าง อย่างไร
4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด
5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาคความขัดแย้งโดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก
6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว

4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด



- สรุปนักเรียนเลือกวิธีใด แก่ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว

.....

- ให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ตามวิธีดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก

.....

.....

.....

6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาคณิตศาสตร์ดังกล่าว

.....

.....

.....

	แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม	
--	--	--

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุ ชื่อ-สกุล ของผู้ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่

ชื่อ-สกุล.....	ประธาน
ชื่อ-สกุล.....	เลขานุการ
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....

บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

1. ประธาน วางแผนดำเนินงาน แบ่งงานให้เพื่อน ดำเนินการอภิปราย กระตุ้นให้เพื่อนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นทุกคน
2. เลขานุการ จดบันทึกเรื่องที่เพื่อนอภิปราย และจดบันทึกลงในบันทึกผลงานกลุ่ม
3.
4.
5.
6.

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ความขัดแย้งในท้องถิ่น

เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ปัญหาการบุกรุกป่า

เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การเพิ่มจำนวนประชากรก่อให้เกิดความต้องการจัดตั้งชุมชนและที่อยู่อาศัย ดังเช่นที่มีการขยายชุมชนเข้าไปในป่าสงวนและป่าอนุรักษ์ที่มีอยู่ทั่วประเทศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่นทำให้สัตว์ป่าขาดที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ยังทำให้ประชาชนขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่รัฐด้วย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งจากการศึกษากรณีตัวอย่างได้
2. นักเรียนสามารถเสนอแนวทาง เลือกวิธีการ และดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวทางที่เลือกได้
3. นักเรียนสามารถประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งจากแนวทางที่เลือกได้
4. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวได้

สาระการเรียนรู้

ปัญหาการบุกรุกป่าไม้

1. วิกฤตการณ์เกี่ยวกับป่าไม้ (กรณีตัวอย่าง เรื่อง ปัญหาเขื่อนปากมูล)

กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง)

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีตัวอย่าง

1. ครูสนทนากับนักเรียน โดยตั้งคำถามดังนี้
 - ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยเหลือในปริมาณเท่าใด
 - ตัวการสำคัญที่ทำให้ป่าไม้ในประเทศไทยลดน้อยลงคือใคร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

จากนั้นครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิกฤตการณ์เกี่ยวกับป่าไม้ที่กำลังเกิดขึ้น

2. ให้นักเรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5-6 คน คละนักเรียนเก่ง-อ่อน

ขั้นที่ 2 ศึกษากรณีตัวอย่าง

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาบทความ เรื่อง ปัญหาเขื่อนปากมูล บทเรียนและทางออกของสังคมไทย ภายใต้ัฐมือธนาคารโลก

ขั้นที่ 3 อภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ

ให้นักเรียนร่วมกันหาคำตอบจากประเด็นคำถามในใบงาน

ขั้นที่ 4 อภิปรายคำตอบ

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเสนอเหตุผลของกลุ่มจากประเด็นคำถามที่กำหนดให้ แต่ละกลุ่มเสนอผลงานกลุ่มละ 5 นาที

ขั้นที่ 5 อภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. บทความเรื่อง ปัญหาเขื่อนปากมูล บทเรียนและทางออกของสังคมไทย ภายใต้ัฐมือธนาคารโลก
2. ใบงานประเด็นคำถาม
3. แบบบันทึกงานกลุ่ม
4. แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

ประเด็นการประเมิน	เครื่องมือ	วิธีการ	เกณฑ์
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	แบบบันทึก	ตรวจ	ระดับ 2 ชั้น
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	ผลงานกลุ่ม	ผลงาน	ไปผ่านเกณฑ์
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางแก้ปัญหา			
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา			
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา			
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา			

ลงชื่อ

ครูผู้สอน

(นางสาวรังสิยา ดวงจินดา)

เกณฑ์การประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

รายการประเมิน	คะแนน		
	3	2	1
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้มากกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้น้อยกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างไม่ได้
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้มากกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้น้อยกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งไม่ได้
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางการแก้ปัญหา	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 3 วิธีขึ้นไป	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 2 วิธี	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 1 วิธี
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ถูกต้องและเหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ปานกลาง	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา	มีการวางแผนแก้ปัญหาตามลำดับขั้นตอน	มีการวางแผนแก้ปัญหาแต่ไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	ไม่มีการวางแผนการแก้ปัญหา
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้ปานกลาง	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาอนาคตไม่ได้

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

คะแนน 13 – 18

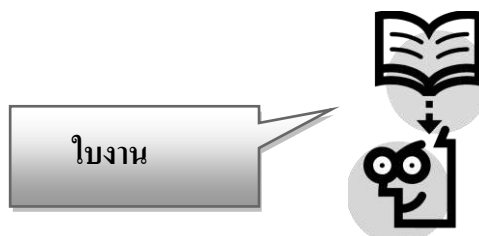
ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 7 – 12

ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนน 1 – 6

ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

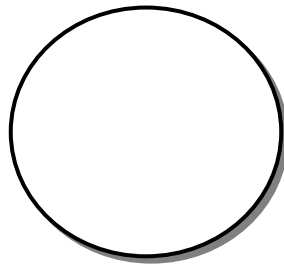


1. ให้นักเรียนทุกกลุ่มกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม
2. ให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษากรณีตัวอย่างจากบทความ เรื่อง ปัญหาเขื่อนปากมูล บทเรียน และทางออกของสังคมไทย ภายใต้อุ้งมือธนาการ โลก
3. ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายประเด็นคำถามที่กำหนดให้
4. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนที่ละกลุ่มใช้เวลากลุ่มละ 5 นาที

ประเด็นคำถาม

1. จากปัญหาเขื่อนปากมูล บทเรียนและทางออกของสังคมไทย ภายใต้อุ้งมือธนาการ โลก ปัญหาความขัดแย้งคืออะไร
2. จากปัญหาเขื่อนปากมูล บทเรียนและทางออกของสังคมไทย ภายใต้อุ้งมือธนาการ โลก ยกตัวอย่างการกระทำที่แสดงความขัดแย้ง
3. จากปัญหาเขื่อนปากมูล บทเรียนและทางออกของสังคมไทย ภายใต้อุ้งมือธนาการ โลก ความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลเสียต่อใครบ้าง อย่างไร
4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด
5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง โดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก
6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว

4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด



- สรุปนักเรียนเลือกวิธีใด แก่ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว

- ให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ตามวิธีดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก

.....

.....

.....

6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาคณิตศาสตร์ดังกล่าว

.....

.....

.....

	แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม	
--	--	--

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุ ชื่อ-สกุล ของผู้ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่

ชื่อ-สกุล.....	ประธาน
ชื่อ-สกุล.....	เลขานุการ
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....

บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

1. ประธาน วางแผนดำเนินงาน แบ่งงานให้เพื่อน ดำเนินการอภิปราย กระตุ้นให้เพื่อนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นทุกคน
2. เลขานุการ จดบันทึกเรื่องที่เพื่อนอภิปราย และจดบันทึกลงในบันทึกผลงานกลุ่ม
3.
4.
5.
6.

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ความขัดแย้งในท้องถิ่น

เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง ปัญหาการบุกรุกป่า

เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การเพิ่มจำนวนประชากรก่อให้เกิดความต้องการจัดตั้งชุมชนและที่อยู่อาศัย ดังเช่นที่มีการขยายชุมชนเข้าไปในป่าสงวนและป่าอนุรักษ์ที่มีอยู่ทั่วประเทศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่นทำให้สัตว์ป่าขาดที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ การบุกรุกพื้นที่ป่าไม่ยังทำให้ประชาชนขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่รัฐด้วย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งจากการศึกษากรณีตัวอย่างได้
2. นักเรียนสามารถเสนอแนวทาง เลือกวิธีการ และดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวทางที่เลือกได้
3. นักเรียนสามารถประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งจากแนวทางที่เลือกได้
4. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวได้

สาระการเรียนรู้

ปัญหาการบุกรุกป่าไม้

2. วิกฤตการณ์เกี่ยวกับสัตว์ป่า (กรณีตัวอย่าง เรื่อง ความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า)

กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง)

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีตัวอย่าง

1. ครูนำเสนอข่าวปัญหาช้างในจังหวัดตราดให้นักเรียนฟังและตั้งคำถามนักเรียนดังนี้
 - ทำไมช้างป่าจึงต้องบุกมาบริเวณที่ผู้คนอาศัยอยู่
 - อะไรเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ช้างป่ามีพฤติกรรมเช่นนี้
 จากนั้นครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิกฤตการณ์เกี่ยวกับสัตว์ป่าที่กำลังเกิดขึ้น
2. ให้นักเรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5-6 คน คุละนักเรียนเก่ง-อ่อน

ขั้นที่ 2 ศึกษากรณีตัวอย่าง

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษากรณีปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า

ขั้นที่ 3 อภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ

ให้นักเรียนร่วมกันหาคำตอบจากประเด็นคำถามในใบงาน

ขั้นที่ 4 อภิปรายคำตอบ

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเสนอเหตุผลของกลุ่มจากประเด็นคำถามที่กำหนดให้ แต่ละกลุ่มเสนอผลงานกลุ่มละ 5 นาที

ขั้นที่ 5 อภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. กรณีปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า
2. ใบงานประเด็นคำถาม
3. แบบบันทึกงานกลุ่ม
4. แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

ประเด็นการประเมิน	เครื่องมือ	วิธีการ	เกณฑ์
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	แบบบันทึก	ตรวจ	ระดับ 2
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	ผลงานกลุ่ม	ผลงาน	ขึ้นไปผ่านเกณฑ์
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางแก้ปัญหา			
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา			
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา			
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา			

ลงชื่อ

ครูผู้สอน

(นางสาวรังสียา ดวงจินดา)

เกณฑ์การประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

รายการประเมิน	คะแนน		
	3	2	1
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้มากกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้น้อยกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างไม่ได้
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้มากกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้น้อยกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งไม่ได้
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางการแก้ปัญหา	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 3 วิธีขึ้นไป	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 2 วิธี	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 1 วิธี
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ถูกต้องและเหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ปานกลาง	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา	มีการวางแผนแก้ปัญหาตามลำดับขั้นตอน	มีการวางแผนแก้ปัญหาแต่ไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	ไม่มีการวางแผนการแก้ปัญหา
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้ปานกลาง	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาอนาคตไม่ได้

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

คะแนน 13 – 18

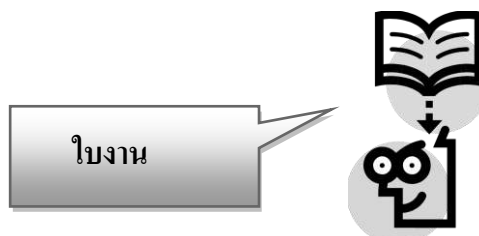
ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 7 – 12

ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนน 1 – 6

ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

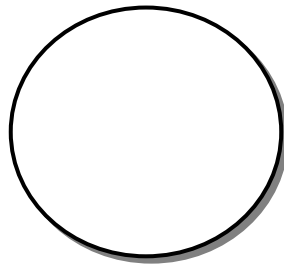


1. ให้นักเรียนทุกกลุ่มกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม
2. ให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษากรณีปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า
3. ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายประเด็นคำถามที่กำหนดให้
4. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนที่ละกลุ่มใช้เวลากลุ่มละ 5 นาที

ประเด็นคำถาม

1. จากกรณีปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า ปัญหาความขัดแย้งคืออะไร
2. จากกรณีปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า ยกตัวอย่างการกระทำที่แสดงความขัดแย้ง
3. จากกรณีปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า ความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลเสียต่อใครบ้าง อย่างไร
4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด
5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาคความขัดแย้งโดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก
6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว

4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด



- สรุปนักเรียนเลือกวิธีใด แก่ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว

.....

- ให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ตามวิธีดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก

.....

.....

.....

6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาคณิตศาสตร์ดังกล่าว

.....

.....

.....

	แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม	
--	--	--

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุ ชื่อ-สกุล ของผู้ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่

ชื่อ-สกุล.....	ประธาน
ชื่อ-สกุล.....	เลขานุการ
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....

บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

1. ประธาน วางแผนดำเนินงาน แบ่งงานให้เพื่อน ดำเนินการอภิปราย กระตุ้นให้เพื่อนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นทุกคน
2. เลขานุการ จดบันทึกเรื่องที่เพื่อนอภิปราย และจดบันทึกลงในบันทึกผลงานกลุ่ม
3.
4.
5.
6.

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ

เวลา 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง ปัญหาทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับญี่ปุ่น

เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ผลของสงครามเย็นทำให้หลายประเทศในภูมิภาคเอเชียต้องเข้าสู่ภาวะความขัดแย้ง กลายเป็นสงครามตัวแทน และเกิดกรณีข้อพิพาทต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งจากการศึกษากรณีตัวอย่างได้
2. นักเรียนสามารถเสนอแนวทาง เลือกวิธีการ และดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวทางที่เลือกได้
3. นักเรียนสามารถประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งจากแนวทางที่เลือกได้
4. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวได้

สาระการเรียนรู้

ปัญหาทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับญี่ปุ่น

(กรณีตัวอย่าง เรื่อง ความขัดแย้งเกาะเตียวหู/เกาะเซนกากุ)

กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง)

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีตัวอย่าง

1. ครูทบทวนสงครามตัวแทนในช่วงสงครามเย็น และซักถามนักเรียนดังนี้
 - ปัจจุบันยังมีประเทศใดบ้างที่ยังเกิดปัญหาความขัดแย้งเพราะสงครามเย็น
 - ผลของปัญหาดังกล่าวทำให้แต่ละประเทศต้องประสบปัญหาด้านใดบ้าง
2. ให้นักเรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5-6 คน คละนักเรียนเก่ง-อ่อน

ขั้นที่ 2 ศึกษากรณีตัวอย่าง

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษากรณีปัญหาความขัดแย้งเกาะเตี๋ยหยุ/เกาะเซนกาญ

ขั้นที่ 3 อภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ

ให้นักเรียนร่วมกันหาคำตอบจากประเด็นคำถามในใบงาน

ขั้นที่ 4 อภิปรายคำตอบ

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเสนอเหตุผลของกลุ่มจากประเด็นคำถามที่กำหนดให้ แต่ละกลุ่มเสนอผลงานกลุ่มละ 5 นาที

ขั้นที่ 5 อภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. กรณีปัญหาความขัดแย้งเกาะเตี๋ยหยุ/เกาะเซนกาญ จากคลิปวิดีโอ และบทความ
2. ใบงานประเด็นคำถาม
3. แบบบันทึกงานกลุ่ม
4. แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

ประเด็นการประเมิน	เครื่องมือ	วิธีการ	เกณฑ์
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	แบบบันทึก	ตรวจ	ระดับ 2
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	ผลงานกลุ่ม	ผลงาน	ขึ้นไปผ่านเกณฑ์
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางแก้ปัญหา			
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา			
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา			
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา			

ลงชื่อ

ครูผู้สอน

(นางสาวรังสียา ดวงจินดา)

เกณฑ์การประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

รายการประเมิน	คะแนน		
	3	2	1
1.ความสามารถในการกำหนดปัญหา	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้มากกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างได้น้อยกว่า 2 ประเด็น	บอกปัญหาความขัดแย้งจากกรณีตัวอย่างไม่ได้
2.ความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้มากกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งได้น้อยกว่า 2 สาเหตุ	บอกสาเหตุปัญหาความขัดแย้งไม่ได้
3.ความสามารถในการเสนอแนวทางการแก้ปัญหา	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 3 วิธีขึ้นไป	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 2 วิธี	เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 1 วิธี
4.ความสามารถในการเลือกวิธีแก้ปัญหา	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ถูกต้องและเหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ปานกลาง	เลือกวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์
5.ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา	มีการวางแผนแก้ปัญหาตามลำดับขั้นตอน	มีการวางแผนแก้ปัญหาแต่ไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	ไม่มีการวางแผนการแก้ปัญหา
6.ความสามารถในการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาในอนาคตได้ปานกลาง	ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาอนาคตไม่ได้

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

คะแนน 13 – 18

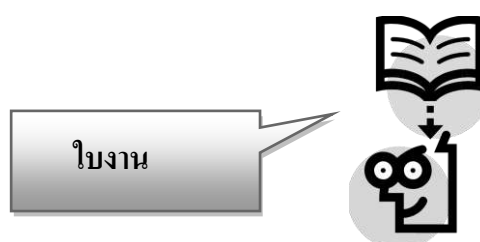
ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 7 – 12

ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนน 1 – 6

ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

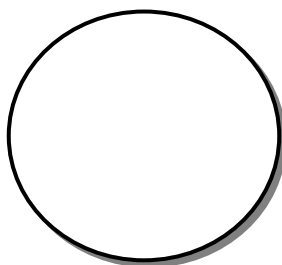


1. ให้นักเรียนทุกกลุ่มกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม
2. ให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษากรณีปัญหาความขัดแย้งเกาะเตี๋ยหวุ/เกาะเซนกาญู
3. ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายประเด็นคำถามที่กำหนดให้
4. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนที่ละกลุ่มใช้เวลากลุ่มละ 5 นาที



1. จากกรณีปัญหาความขัดแย้งเกาะเตี๋ยหวุ/เกาะเซนกาญูปัญหาความขัดแย้งคืออะไร
2. จากกรณีปัญหาความขัดแย้งเกาะเตี๋ยหวุ/เกาะเซนกาญูกตัวอย่างการกระทำที่แสดงความขัดแย้ง
3. จากกรณีปัญหาความขัดแย้งเกาะเตี๋ยหวุ/เกาะเซนกาญูความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลเสียต่อใครบ้าง อย่างไร
4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด
5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก
6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว

4. ให้นักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว ด้วยแผนภูมิความคิด



- สรุปนักเรียนเลือกวิธีใด แก่ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว

.....

- ให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ตามวิธีดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ให้นักเรียนบอกผลจากการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยวิธีดังกล่าวที่นักเรียนเลือก

.....

.....

.....

6. ยกตัวอย่างคุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาคณิตศาสตร์ดังกล่าว

.....

.....

.....

แบบบันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุ ชื่อ-สกุล ของผู้ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่

ชื่อ-สกุล.....	ประธาน
ชื่อ-สกุล.....	เลขานุการ
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....
ชื่อ-สกุล.....

บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

1. ประธาน วางแผนดำเนินงาน แบ่งงานให้เพื่อน ดำเนินการอภิปราย กระตุ้นให้เพื่อนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นทุกคน
2. เลขานุการ จดบันทึกเรื่องที่เพื่อนอภิปราย และจดบันทึกลงในบันทึกผลงานกลุ่ม
3.
4.
5.
6.

ภาคผนวก จ
แบบตอบรับ และบทความวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๖๗.๒/๘๖๗



คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

๑ ถนนอุทองนอก เขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ตอบรับการเข้าร่วมนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการระดับชาติ

เรียน คุณรังสิยา ดวงจินดา

ตามที่ท่านได้ส่งผลงาน เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔” รหัสบทความ ๐_๑๙ เพื่อนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ การศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ครั้งที่ ๒ ประจำปี ๒๕๖๑ ในวันที่ศุกร์ที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา นั้น

ในกรณีนี้ คณะกรรมการการจัดประชุมวิชาการระดับชาติได้พิจารณาผลงานของท่านเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอแจ้งให้ท่านสามารถเข้าร่วมนำเสนอผลงาน ตามวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าว ทั้งนี้ ผลงานของท่านจะได้รับการเผยแพร่ตีพิมพ์ใน Proceeding ฉบับ Online ในเว็บไซต์ : www.educonference2018.ssru.ac.th ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา น้อยจันทร์)

คณบดีคณะครุศาสตร์

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐ ๒๑๖๐ ๑๐๖๑-๒ ต่อ ๑๓๓

โทรสาร ๐ ๒๑๖๐ ๑๐๕๗

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้ กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

รังสิยา ดวงจินดา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

E-mail:raksanon3@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรและ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาและเวลา การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

THE DEVELOPEMENT OF CURRICULUM FOR STRENGTHENING ABILITY IN CONFLICT SOLOLUTION BASED ON CASE STUDY FOR MATTAYOM 4 STUDENTS

Rangsiya Doungjinda

Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

E-mail:raksanon3@gmail.com

Abstract

The purposes of this quasi-experimental research were 1) to develop conflict problem solving skill enhancement program through case study for Matthayomsuksa 4 Students 2) to compare students' conflict problem solving skill between pretest and posttest results and 3) to study the students' satisfaction towards the developed program through case study. The sample included 35 Matthayomsuksa 4 students from Saint Peter School, Thonburi, Bangkok. The research instruments involved 1) lesson plans 2) tests of conflict problem solving skill and 3)

questionnaire. Data were collected in the 1st semester of academic year 2014 and were statistically analyzed by percentage, mean, standard deviation and t-test.

The findings revealed as follows.

1. The quality of the developed program was found at the highest level. It delineated 4 components, i.e., principles, objectives, contents and time, instruction, medias and learning sources and measurement and evaluation.
2. The students' conflict problem solving skill after implementing the program was higher than that before the experiment at significance level 0.01.
3. The students' satisfaction towards the developed program was found at the high level

Keywords: Program Development, Conflict Problem Solving Skill

บทนำ

จากแผนการศึกษาแห่งชาติ (2545 – 2559) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดไว้ในจุดประสงค์ของแผนว่า “สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมโดยมีเป้าหมายที่คนไทยทุกคนมีทักษะและกระบวนการคิด การวิเคราะห์และการแก้ปัญหา มีความใฝ่รู้และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องเต็มตามศักยภาพ” ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ โดยเฉพาะความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง สังคมได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น โดยการนำความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้มีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยประเมินถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาทั้งต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันจากกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง กระบวนการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการส่งเสริมสัมพันธภาพอันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.6)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง เพราะการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบกรณีตัวอย่างเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้โดยให้ผู้เรียนพยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ตามลำดับขั้นตอน โดยใช้กรอบด้านกระบวนการที่ใช้ในการคิด คือ ทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหาโดยใช้กรณีตัวอย่าง มีการรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมหรือมีส่วนที่ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งในด้านสังคมเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งหลักสูตรนี้กำหนดไว้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักอธิบาย ถกเถียง คิดวิเคราะห์ตัดสินใจจากเหตุผลและการให้แนวทางในการแก้ปัญหานั้นๆ โดยใช้กระบวนการกลุ่มแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการแก้ปัญหาคือความขัดแย้ง 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ขั้นที่ 3 เสนอแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย ขั้นที่ 4 เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ขั้นที่ 5 วางแผนดำเนินการแก้ปัญหา ขั้นที่ 6 ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา เมื่อจบหลักสูตรนี้แล้วผู้เรียนควรมีความรู้และทักษะการคิด สามารถใช้วิถีทางแห่งปัญญาในการพิจารณาตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างดียิ่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่าง ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยกรณีตัวอย่าง มีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2557 โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 70 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 35 คนซึ่งได้มาโดยวิธีการแบบแบ่งกลุ่ม
2. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้
 - 2.1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และคู่มือครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์
 - 2.1.2 ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัย โครงสร้างในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
 - 2.1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนตามที่กำหนดไว้จำนวน 8 แผนประกอบด้วยสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล บันทึกหลังสอน และข้อเสนอแนะ
 - 2.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาเพื่อตรวจสอบสาระและการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ และนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
 - 2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้
 - 1) กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง
 - 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบ
 - 3) ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับกรณีตัวอย่างที่เหมาะสมกับจุดประสงค์เพื่อนำมาเป็นเนื้อหาในการจัดทำแบบทดสอบ
 - 4) สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยกรณีตัวอย่าง แบบอัตนัยจำนวน 5 ข้อ

5) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจโดยนำคะแนนมาพิจารณาค่าIOCจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญหาค่าดัชนีความสอดคล้องซึ่งข้อสอบทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1

6) นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งหาคุณภาพของข้อสอบอัตรานี้ โดยใช้สูตรของวิทนีและซาเบอร์ (Whitney, D.R. & Sabers, D.L., 1970) กำหนดจำนวนผู้สอบในกลุ่มเก่งหรืออ่อน (N) ใช้หลักการ 27% เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีอำนาจจำแนก (Index of Discrimination) ค่าดัชนีความยาก (Index of Difficulty) จากการวิจัยได้ค่าความยากง่าย(p)อยู่ระหว่าง 0.27 – 0.51 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.55 – 0.83

7) นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's α -coefficient) จากการวิจัยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 แสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูง

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

2.3.1 กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ

2.3.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ

2.3.3 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ตโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ

2.3.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ โดยพิจารณาค่า IOC ได้เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าแบบประเมินนั้นมีความเที่ยงตรงเชิงพินิจ

2.3.5 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ผ่านเกณฑ์ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังจากที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนการทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยการให้กรณีตัวอย่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี เก็บข้อมูลไว้

3.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละแผนมีการประเมินระหว่างเรียน บันทึกผลการจัดการเรียนรู้ไว้หลังแผนโดยใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 แผน

3.3 ทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ทดลองโดยใช้แบบทดสอบชุดเดิม

3.4 นำผลการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง ของนักเรียนมาเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3.5 ประเมินความพึงพอใจจากแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง หลังการทดลอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบและความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง

4.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง ด้วยสถิติทดสอบค่าที (t - test dependent)

4.3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence: IOC)

4.4 การหาค่าความยากและอำนาจจำแนกจากแบบทดสอบอัตนัยโดยใช้วิธีการของวิทนีและชาเบอร์

4.5 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา(Cronbach' s α -coefficient)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1) ผลการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษา

ผลการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2)พ.ศ.2545(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตรา 22 และมาตรา 24 พบว่าได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพรวมทั้งฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น

ผลการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช2551พบว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต้องการมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญคือ 1) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 2)ความสามารถในการคิด 3)ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5)ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงมาสู่เนื้อหาของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

ผลการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ธนบุรีพบว่ามีการจัดการศึกษาโดยยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียนโดยได้กำหนดพันธกิจร่วมกันในการพัฒนาทักษะความสามารถของผู้เรียนด้านกระบวนการคิด ตามแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี

2) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรศึกษาความเป็นมาในการพัฒนาการวางแผนและการเลือกสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร และวิเคราะห์เนื้อหาของกรณีตัวอย่างที่นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน

3) ผลการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักการศึกษาหลายท่าน สรุปได้เป็นองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาและเวลาแนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง ที่ผ่านกระบวนการคิดแก้ปัญหาเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ผลการศึกษาความสำคัญของการคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสำคัญของการคิดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง พบว่าความสามารถของบุคคลในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้น ต้องผ่านกระบวนการคิดแก้ปัญหาความขัดแย้ง 6 ขั้น โดยเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีหลากหลาย ได้แก่ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยงปัญหา การปรองดอง การแข่งขัน การบังคับ การร่วมมือกัน การใช้บุคคลที่สาม

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

โดยแบ่งการดำเนินการสร้างโครงร่างหลักสูตรออกเป็น 2 ส่วน คือ การสร้างโครงร่างหลักสูตร และการประเมินโครงร่างหลักสูตร ดังนี้

1) ผลการสร้างหลักสูตรได้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างประกอบด้วย หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาและเวลาการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

2) ผลการประเมินโครงร่างหลักสูตร จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านได้ผลการประเมิน ดังนี้

2.1) ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร โดยภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรพบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.2) ผลการประเมินความสอดคล้ององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4 จำนวน 35 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เวลา 16 ชั่วโมงดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 แผน โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ธนบุรี

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับดี	-	-	31	88.57
ระดับพอใช้	35	100	4	11.43
ระดับปรับปรุง	-	-	-	-
รวม	35	100	35	100

จากตารางที่ 1 พบว่าก่อนเรียนหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ระดับพอใช้คิดเป็นร้อยละ 100.00 หลังใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง พบว่านักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระดับดีคิดเป็นร้อยละ 88.57 ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 11.43

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	35	35.20	2.43	38.57**	.000
หลังเรียน	35	66.17	3.96		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง ผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.ด้านเนื้อหา			
1.1 ความขัดแย้งและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง			
-กรณีตัวอย่างเรื่องปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน	4.42	.50	มาก
-กรณีตัวอย่างเรื่องแย่งที่วี	4.14	.35	มาก
1.2 บรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ			
-กรณีตัวอย่างเรื่อง ด.ญ.เชียว	4.08	.28	มาก
1.3 สิทธิของประชาชนคนไทยและการใช้อำนาจของรัฐ			
-กรณีตัวอย่างเรื่องคุณยายไฮคนหวงแผ่นดิน	4.14	.35	มาก
1.4 ปัญหาสิทธิมนุษยชน			
-กรณีตัวอย่างเรื่อง The Hotel Ravanda	4.14	.35	มาก
1.5 ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่มประเทศอาเซียน			
-กรณีตัวอย่างเรื่องสารคดีโรฮิงญาคนแปลกหน้าของกาลเวลา	4.20	.40	มาก
1.6 ปัญหาการบุกรุกป่า			
-กรณีตัวอย่างเรื่องปัญหาเขื่อนปากมูล	4.22	.42	มาก
-กรณีตัวอย่างเรื่องความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า	4.28	.45	มาก
1.7 ปัญหาทางเศรษฐกิจระหว่างเงินกับญี่ปุ่น			
-กรณีตัวอย่างเรื่องความขัดแย้งเกาะเตี๋ยหวุ/เกาะเซนกากุ	4.05	.23	มาก
รวม	4.19	.10	มาก
2.ด้านการจัดการเรียนรู้			
2.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.88	.32	มากที่สุด
2.2 กิจกรรมการเรียนรู้มีความชัดเจน	4.80	.40	มากที่สุด
2.3 กิจกรรมการเรียนรู้แต่ละหน่วยสามารถ ปฏิบัติได้เสร็จทันตามกำหนดเวลา	4.20	.40	มาก
2.4 กิจกรรมการเรียนรู้สามารถช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ดียิ่ง	4.91	.28	มากที่สุด
รวม	4.70	.18	มากที่สุด
3.ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้			
3.1 คลิปวิดีโอเรื่องปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน	4.08	.28	มาก
3.2 คลิปวิดีโอเรื่อง แย่งที่วี	4.11	.32	มาก
3.3 ข่าวออนไลน์เรื่อง ด.ญ.เชียว	4.11	.32	มาก
3.4 คลิปรายการคนค้นคนตอน 1-8 เรื่องคุณยายไฮคนหวงแผ่นดิน	4.08	.28	มาก
3.5 ภาพยนตร์เรื่อง The Hotel Ravanda	4.14	.35	มาก
3.6 สารคดี เรื่อง โรฮิงญา คนแปลกหน้าของกาลเวลา	4.05	.23	มาก

3.7 บทความ เรื่อง เชื้อนปากมูล	4.08	.28	มาก
3.8 ตัวอย่างบางส่วนของงานวิจัยเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง	4.02	.16	มาก
3.9 ข่าวออนไลน์เรื่อง ความขัดแย้งเกาะเตี๋ยหวุ/เกาะเซนกาคุ	4.05	.23	มาก
รวม	4.08	.09	มาก
4.ด้านการวัดผลและประเมินผล			
4.1 แบบบันทึกผลงานกลุ่มสามารถปฏิบัติได้ตามกำหนด	4.88	.32	มากที่สุด
รวมทั้ง 4 ด้าน	4.46	.10	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจด้านการวัดและประเมินผลและด้านการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ส่วน ด้านเนื้อหา และด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก

3) ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน จากการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้ง 5 หน่วยการเรียนรู้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ใช้กระบวนการกลุ่มและให้แต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นขั้นเรียนจากการศึกษากรณีตัวอย่าง จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนพบว่านักเรียนให้ความสนใจในการศึกษาเหตุการณ์ในกรณีตัวอย่าง มีการร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น ได้ตอบความคิดเห็นกันอย่างกล้าหาญ ใซ้มติของกลุ่มในการเลือกและออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ผลการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ดีทุกกลุ่ม

ตอนที่ 4 ผลการประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร

1. จุดประสงค์ในการประเมิน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้

2. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน

2.1 ความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง อยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินหลักสูตร สรุปได้ว่า

3.1 ความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

3.2 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

การปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากรวบรวมข้อมูลจากการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร ผู้วิจัยได้พัฒนา ปรับปรุงในรายละเอียดต่าง ๆ ให้ได้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งที่มีลักษณะสมบูรณ์ เหมาะสมในการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนสอน

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ได้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างที่มีความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยหลักสูตรมี

องค์ประกอบครบถ้วน มีความเหมาะสมประกอบด้วยหลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาและเวลา การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

2. ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า

2.1 ก่อนเรียนหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 100หลังใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง พบว่านักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระดับดี คิดเป็นร้อยละ 88.57ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 11.43

2.2 ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนหลังเรียนหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจ ด้านการจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านเนื้อหาความรู้ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วน หลักสูตรมีคุณภาพ มีความถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงสอดคล้องกับสภาพความจริงในชีวิต การแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลและข้อมูลที่หลากหลายซึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความสามารถตามจุดประสงค์ที่ต้องการโดยผู้วิจัยได้วางแผนเลือกกรณีตัวอย่างที่เหมาะสมกับผู้เรียน เนื้อหาสาระการเรียนรู้ นำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสม ผู้วิจัยได้นำการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง โดยกำหนดองค์ประกอบหลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาและเวลา การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีองค์ประกอบของหลักสูตรที่ประกอบไปด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนการสอน วิธีสอนและการวัดประเมินผล

ในการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ผู้วิจัยได้นำโครงสร้างหลักสูตรเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ก่อนนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง อยู่ในระดับมาก แสดงว่าทุกองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสม ส่วนผลการประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร พบว่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่าโครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น หลังจากนั้นนำโครงสร้างหลักสูตรไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้โดยในขั้นตอนนี้ทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องของหลักสูตรและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรถูกต้องเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 แผน พบว่านักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.46 เป็นไปตามที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและเพิ่มเติมในส่วนของแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณี พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3)พ.ศ. 2553 ที่มีการจัดกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ นักเรียนให้ความสนใจ ตั้งใจศึกษา และแสดงความคิดเห็น การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้ง เป็นการฝึก การคิด การตัดสินใจ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเวลาสโก (Velasco,1985:1300-A,อ้างถึงในสิทธิศักดิ์ ศักดิ์สีตากร, 2552, น.73) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนที่อายุ 15 - 18 ปี พบว่านักเรียนที่เป็นผู้นำจะมีความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้ดี นักเรียนที่เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งได้บ้าง ส่วนนักเรียนที่ไม่ให้ความร่วมมือกับกลุ่มจะไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของโมจี และ เวด (Moje and Wade ,1997.อ้างถึงใน ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553,น.114) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเพื่อศึกษาวิธีการคิดของครูโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบวิธีการคิดเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอน พบว่า การสอนเป็นสิ่งที่ต้องมีเทคนิควิธีการรองรับและให้ความสนใจเกี่ยวกับความหลากหลายของผู้เรียนในด้านความต้องการจำเป็น ความรู้และความสามารถและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง (2553, น.121) ที่กล่าวว่า กรณีศึกษาเกิดประโยชน์ต่อความสามารถในการคิดลักษณะต่าง ๆ และการคิดแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังทำให้ผลสัมฤทธิ์ พฤติกรรม การปฏิบัติและเจตคติของนักศึกษาเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจ ด้านการจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง มีการใช้กรณีตัวอย่างที่หลากหลายกระตุ้นความสนใจของนักเรียน นักเรียนเห็นความสำคัญของประโยชน์ที่ได้จากการเรียนผ่านกระบวนการคิดแก้ปัญหาความขัดแย้ง 6 ชั้น คือชั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ชั้นที่ 2 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาชั้นที่ 3 เสนอแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย ชั้นที่ 4 เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ชั้นที่ 5 วางแผนดำเนินการแก้ปัญหาชั้นที่ 6 ประเมินผลวิธีการแก้ปัญหา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลต่อการเรียนรู้และความพึงพอใจในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551(2551,น.4) ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เป็นการสอนที่มุ่งการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาความรู้ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช2551 (2553,น.38-39) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จากการที่นักเรียนได้ซึมซับจากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม และสื่อการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนจัดให้ เปิดโอกาสให้เด็กคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อนักเรียน

จากผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนากระบวนการคิดแก้ปัญหาความขัดแย้งกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และในการดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้พบว่า เมื่อนักเรียนเข้ากลุ่มและดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนทั้ง 6 ชั้น นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจจากการศึกษากรณีตัวอย่าง มีการพูด แสดงความคิดเห็น ได้ตอบกันอย่างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และ ส่งผลให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างหลังการทดลองดีกว่าก่อนการทดลอง แสดงว่าหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างทำให้นักเรียนมีการพัฒนาในด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้งมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่างสามารถปรับเนื้อหา เวลาเรียน การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลให้มีความเหมาะสมกับโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาได้

1.2 หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง ก่อนนำไปใช้สอนครูควรศึกษาเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล

1.3 กรณีตัวอย่างหรือสถานการณ์ที่ครูผู้สอนจะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ต้องเป็นเรื่องใกล้ตัวสามารถพบได้ในชีวิตประจำวันและต้องมีความเหมาะสมกับระดับ เพศ และวัยของนักเรียนอีกทั้งต้องตรงกับความสนใจของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้สึกต้องการจะคิดแก้ปัญหา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรด้วยการใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอื่น ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดวิเคราะห์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

----- (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ทิศนา ขัมมณี. (2554). **ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่14)**.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (ม.ป.ป.). **การวิเคราะห์ข้อสอบแบบอื่นนอกเหนือจากแบบเลือกตอบ**. ค้นเมื่อ

วันที่ 3 มิถุนายน 2560. จาก <http://www.watpon.com/boonchom/04.doc>

บุญเลี้ยง หุมทอง. (2554). **การพัฒนาหลักสูตร(พิมพ์ครั้งที่3)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง. (2553). **การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอน**

เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สิทธิศักดิ์ ศักดิ์สีตากร. (2552). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาความขัดแย้ง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครเขต 1.
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551).แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด

ภาคผนวก ฉ

วุฒิบัตรผลการสอบภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ CEFR



बनारसदाज्ञाप्रया राजभटत वनवर्सवत
Banarsidwaja Praya Rajabhat University



This is to certify that

MISS RANGSIYA DAUNGJINDA

Achieved BSRU- TEST of English Proficiency (BSRU – TEP) level

B2

Given on 17th July 2017

Linda Gainma

(Asst. Prof. Dr. Linda Gainma)

President

No. CEFR.14320355/2560

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวรังสียา ดวงจินดา
วัน เดือน ปี	16 สิงหาคม 2519
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 332 ซอยพุทธมณฑลสาย 1 21 แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	<p>พ.ศ. 2541 ครุศาสตรบัณฑิต (คบ.) สาขาวิชาเอกสังคมศึกษา สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา</p>
ประวัติการทำงาน	<p>พ.ศ. 2541 ครูโรงเรียนชนบุรีศึกษา เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร</p> <p>พ.ศ. 2552 ครูโรงเรียนเซนต์ปีเตอร์์ ชนบุรี เขตภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพมหานคร</p>